

Jaarverslag 2017

Stichting Pensioenfonds Autoriteit Financiële Markten in liquidatie

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Voorwoord

Voor u ligt het jaarverslag van Stichting Pensioenfonds Autoriteit Financiële Markten in liquidatie (verder te noemen: Pensioenfonds AFM i.l. of het pensioenfonds) over het boekjaar eindigend op 31 december 2017. In dit jaarverslag legt het bestuur verantwoording af over het geformuleerde beleid en de uitgevoerde activiteiten in het verslagjaar.

Het jaar 2017 was het vierde en laatste jaar dat het pensioenfonds de pensioenregeling uitvoerde voor het personeel van Stichting Autoriteit Financiële Markten (verder te noemen: de werkgever). Hoog op de agenda van het bestuur stond de ontwikkeling van de dekkingsgraad en de overgang per 1 januari 2018 naar de nieuwe pensioenuitvoerders Stichting De Nationale Algemeen Pensioenfonds en Nationale-Nederlanden Premium Pension Institution B.V..

Waar in dit jaarverslag wordt gesproken over bestuur dient nu college van vereffenaars te worden gelezen.

Amsterdam, 21 juni 2018

De vereffenaars van Stichting Pensioenfonds Autoriteit Financiële Markten in liquidatie

Sander Baars
voorzitter

Jerry Wouterson
secretaris

Florens Voogd

Barbara Majoor

Jaap Koelewijn

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Kerncijfers	6
Algemeen	8
Doelstelling	8
Kerngegevens	8
Inhoud en kenmerken van de pensioenregeling	9
Organisatie	12
Bestuursverslag	15
Algemeen bestuurlijke zaken	15
Bestuurlijke activiteiten, beleidskeuzes en besluiten	16
Contacten met toezichthouders	35
Kosten en kostentransparantie	37
Vooruitblik naar 2018	41
Verslag visitatiecommissie	42
Verslag verantwoordingsorgaan	44
Personalia	48
Jaarrekening 2017	50
Balans per 31 december	51
Rekening van baten en lasten	52
Kasstroomoverzicht	53
Toelichting algemeen	54
Toelichting op de balans	63
Risicobeheer	79
Toelichting op de rekening van baten en lasten	89
Overige informatie	99
Bestemming van het resultaat	100
Gebeurtenissen na balansdatum	100
Overige gegevens	102
Actuariële verklaring	103
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	105
Bijlage	109
Colofon	111

Samenvatting

In het verslagjaar 2017 was sprake van intensieve trajecten in het kader van de harmonisatie van de pensioenrichtleeftijden en het overdragen van de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten en de prepensioenkapitalen naar nieuwe pensioenuitvoerders. Ondanks de voorgenomen liquidatie van het pensioenfonds en de collectieve waardeoverdrachten heeft het bestuur in het verslagjaar zo veel mogelijk gehandeld als ware het pensioenfonds in continuïteit.

Cijfermatig

De verplichtingen in 2017 stegen van € 185,3 miljoen naar € 192,3 miljoen. De beleggingen stegen van € 184,8 miljoen naar € 193,9 miljoen. De nominale dekkingsgraad ultimo 2017 was 100,7%, ultimo 2016 was deze 99,0%. Ook de beleidsdekkingsgraad is verbeterd. Ultimo 2017 had het pensioenfonds een beleidsdekkingsgraad van 100,5%, terwijl deze begin 2017 nog 97,4% bedroeg. De economische dekkingsgraad is over 2017 gestegen van 89,4% naar 95,4%. Vanwege de voor het pensioenfonds geldende, vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische beleggingsportefeuille van 118,7% en een minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,4%, bevond het pensioenfonds zich eind 2017 in een dekkingstekortsituatie.

Het rendement op de beleggingsportefeuille bestaat uit een rendement op de matching portefeuille en een rendement op de return portefeuille.

In het verslagjaar is op de matching portefeuille, als gevolg van de gestegen rente, een rendement behaald van -3,4%. De matching portefeuille dient ter afdekking van het renterisico van de verplichtingen. Door de stijgende rente in 2017 en de beleidsmatige renteaafdekking van 60% zijn de verplichtingen sterker afgenomen dan de waarde van de matching portefeuille en heeft dit geresulteerd in een toename van de dekkingsgraad met 1,7%.

Het rendement op de returnportefeuille is de basis voor verder herstel. Deze positie is per definitie niet afgedekt en is gericht op het behalen van een positief overrendement. In het verslagjaar is op de returnportefeuille een rendement behaald van 7,4%.

Beleidsmatig

Begin 2017 kon aan de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden worden gecommuniceerd dat de opgebouwde pensioenaanspraken niet verlaagd hoefden te worden. Ook een verlaging van het opbouwpercentage voor 2017 was niet noodzakelijk door het inzetten van een deel van het premie- en indexatiedepot.

Het pensioenfonds heeft eind maart 2017 een geactualiseerd herstelplan 2017 bij DNB ingediend. DNB heeft in mei 2017 met dit herstelplan ingestemd. Uit de in juni 2017 bij DNB ingediende jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat het pensioenresultaat binnen de gedefinieerde bandbreedtes ligt en daarmee aan de eisen van de toets voldoet. Daarnaast is in september 2017 een geactualiseerde ABTN bij DNB ingediend, met daarin onder meer opgenomen de kortetermijn- en langetermijnrisicohouding van het pensioenfonds.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

In juli 2017 is de heer Koelewijn als bestuurslid namens de gepensioneerden benoemd.

In het verslagjaar is door de werkgever en het pensioenfonds hard gewerkt om het AFM pensioen onder te brengen bij andere pensioenuitvoerders. De werkgever heeft in september 2017 bekend gemaakt dat De Nationale APF per 1 januari 2018 de nieuwe pensioenuitvoerder van het AFM pensioen wordt. De selectie van De Nationale APF heeft plaatsgevonden door middel van een Europese aanbesteding. Voor de prepensioenkapitalen heeft de werkgever Nationale-Nederlanden Premium Pension Institution B.V. als nieuwe uitvoerder geselecteerd. Per 1 januari 2018 heeft de werkgever de uitvoeringsovereenkomst met het pensioenfonds beëindigd.

Het pensioenfonds is vanaf het moment van oprichting in 2013 beschouwd als een tijdelijke oplossing voor de uitvoering van het AFM pensioen. Gebaseerd op de door de werkgever aangekondigde opzegging van de uitvoeringsovereenkomst en de voortgang van het selectietraject heeft het bestuur in september 2017 voorgenomen om het pensioenfonds te liquideren en de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten en de prepensioenkapitalen per 1 januari 2018 over te dragen aan de door de werkgever geselecteerde nieuwe pensioenuitvoerders. Het bestuur heeft hierbij eigen afwegingen gemaakt waarbij met name gelet is op de aspecten pensioenresultaat, kosten, governance en duurzaamheid. Het uitgangspunt bij een overdracht was om de pensioenregeling zo min mogelijk aan te passen waarbij het pensioenresultaat minimaal gelijk zou blijven. De kosten en governance-druk moesten lager worden en de oplossing zou een permanent karakter moeten hebben. Het verantwoordingsorgaan heeft positief geadviseerd over het besluit inzake de voorgenomen liquidatie en collectieve waardeoverdrachten. DNB heeft in december 2017 gemeld dat zij geen gebruik zal maken van haar bevoegdheid om een verbod tot waardeoverdracht op de leggen.

Op verzoek van de werkgever heeft het pensioenfonds voorafgaand aan de collectieve waardeoverdracht naar De Nationale APF alle aanwezige pensioenaanspraken geharmoniseerd naar een pensioenrichtleeftijd van 68 jaar.

In het 4^e kwartaal 2017 is veel aandacht besteed aan de communicatie over de veranderingen. De (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden zijn geïnformeerd door middel van brieven, bijeenkomsten en/of individuele afstemmingen. Een vertegenwoordiger van de werkgever en van het pensioenfonds hebben gesprekken gevoerd met (gewezen) deelnemers die of net voor hun pensioendatum zaten of bezwaar hadden gemaakt tegen de collectieve overdrachten.

In het najaar van 2017 zijn de overeenkomsten met BlackRock, Kas Bank, Blue Sky Group en Zwitserleven opgezegd.

In februari 2018 heeft de visitatie van het pensioenfonds over het verslagjaar 2017 plaatsgevonden. Een samenvatting van de bevindingen van de visitatiecommissie is in het jaarverslag opgenomen.

De Code Pensioenfonds beoogt voor de gehele pensioensector een impuls te geven aan een verbetering van pensioenfondsbestuur. In dit jaarverslag wordt verslag gedaan van de normen van de Code, die het pensioenfonds niet of niet volledig volgt, de reden daarvoor en de eventuele acties die daaruit volgen.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Kerncijfers

(bedragen in duizenden euro's)

	2017	2016
Deelnemers		
Aantal actieve deelnemers	646 ¹	590
Aantal gewezen deelnemers	536	475
Aantal pensioengerechtigden	54 ²	53
Totaal	1.236	1.118
Pensioenactiviteiten		
Feitelijke premie	12.498	13.229
Kostendekkende premie	13.734	11.726
Gedempte kostendekkende premie (gebaseerd op premiebodem)	12.759	10.536
Pensioenuitkeringen	1.154	1.108
Pensioenuitvoeringskosten	755	621
Vermogen		
Stichtingskapitaal en reserves	1.867	-959
Technische voorziening voor risico pensioenfonds	192.329	185.334
Dekkingsgraad		
Beleidsdekkingsgraad	100,5%	97,4%
Nominale dekkingsgraad	100,7%	99,0%
Economische dekkingsgraad	95,4%	89,4%
Minimum vereiste dekkingsgraad	104,4%	104,4%
Vereiste dekkingsgraad (o.b.v. feitelijke beleggingsmix)	120,8%	119,4%
Vereiste dekkingsgraad (o.b.v. strategische beleggingsmix)	118,7%	113,8%
Indexering		
Pensioenrechten actieve deelnemers	0,00%	n.v.t.
Pensioenrechten actieve deelnemers (overgangsmaatregel)	1,43%	1,15%
Ingegangene pensioenen en premievrije pensioenrechten	0,00%	0,00%

¹ De aantallen van 646 (2017) en 590 (2016) zijn inclusief zes (2017) en zes (2016) arbeidsongeschikte deelnemers.

² Het aantal van 54 in 2017 betreft ingegaan ouderdomspensioenen (39), ingegaan partnerpensioenen (10) en ingegaan wezenpensioenen (5); het aantal van 53 in 2016 betreft ingegaan ouderdomspensioenen (37), ingegaan partnerpensioenen (10) en ingegaan wezenpensioenen (6).

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Beleggingen

Vastrentende waarden	114.267	113.431
Aandelen	56.754	52.975
Vastgoed	10.160	9.698
Derivaten, per saldo	-6.048	-775
Overig, per saldo	18.803	9.452
Totaal	193.936	184.781

Rendementen

Rendement matching portefeuille (obligaties en renteswaps)	-3,4%	8,3%
Absoluut rendement return portefeuille: ³	7,4%	9,8%
Rendement vastrentende waarden	5,4%	7,0%
Rendement aandelen	10,3%	11,8%
Rendement vastgoed	-1,8%	6,3%
Bijdrage rendement return portefeuille: ⁴	3,8%	4,1%
Rendement vastrentende waarden	0,9%	1,0%
Rendement aandelen	3,0%	2,8%
Rendement vastgoed	-0,1%	0,3%
Totaalrendement ⁵	0,4%	12,4%
Bijschrijving rendement op prepensioenkapitaal	0,0%	6,0%

Kostenratio's

Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer (bedrag in euro's)	684	770
Kosten vermogensbeheer/gemiddeld belegd vermogen	0,59%	0,67%
Transactiekosten/gemiddeld belegd vermogen	0,05%	0,08%

Overige ratio's/kengetallen

Ontvangen klachten	0	2
Afgehandelde klachten	1	1

³ Het betreft hier de rendementen zonder rekening te houden met de weging van de desbetreffende beleggingen binnen de totale beleggingsportefeuille.

⁴ Het betreft hier de bijdrage van de desbetreffende beleggingen aan het totaalrendement van de totale beleggingsportefeuille.

⁵ Het betreft hier het bruto totaalrendement van de totale beleggingsportefeuille.

Algemeen

Doelstelling

Pensioenfonds AFM i.l. heeft ingevolge artikel 3 lid 1 van de statuten ten doel het uitvoeren van pensioenovereenkomsten tussen deelnemers en de werkgever en het beheren van pensioenaanspraken en pensioenrechten van gewezen deelnemers en pensioengerechtigden op basis van een uitvoeringsovereenkomst. De werkgever heeft de uitvoeringsovereenkomst per 1 januari 2018 opgezegd.

Uit deze doelstelling en met het oog op de verwachtingen van de belanghebbenden heeft het bestuur van het pensioenfonds de volgende afgeleide doelstellingen bepaald:

1. Het streven naar behoud van een nominaal pensioen;
2. Het creëren van buffers om tegenvallers op te kunnen vangen;
3. Het optimaliseren van het pensioenresultaat van de deelnemers.

Gegeven de omvang van het pensioenfonds, de rol en verantwoordelijkheid van de werkgever als gedragstoezichthouder op de kapitaalmarkten en op financiële ondernemingen en de wens te komen tot een kwalitatief hoogstaande en efficiënte uitvoering, zijn de pensioenadministratie en het vermogensbeheer van het pensioenfonds volledig uitbesteed. Dit laat onverlet dat het pensioenfondsbestuur te allen tijde bestuurlijk verantwoordelijk blijft.

Kerngegevens

Eind 2017 heeft het pensioenfonds 646 actieve deelnemers, 536 gewezen deelnemers en 54 pensioengerechtigden (ter vergelijking: op 1 januari 2017 waren er 590 actieve deelnemers, 475 gewezen deelnemers en 53 pensioengerechtigden).

Het pensioenfonds is het jaar 2017 gestart met een beleidsdekkingsgraad van 97,4%. Aan het einde van 2017 is de beleidsdekkingsgraad gestegen naar 100,5%. De nominale dekkingsgraad is in 2017 gestegen van 99,0% naar 100,7%. De economische dekkingsgraad is in 2017 gestegen van 89,4% naar 95,4%.

Het belegd vermogen van het pensioenfonds bedraagt eind 2017 € 193,9 miljoen. Dit is inclusief het belegd vermogen ten behoeve van het premie- en indexatiedepot ter grootte van € 0,6 miljoen. Eind 2016 bedroeg het belegd vermogen € 184,8 miljoen waarvan € 0,9 miljoen ten behoeve van het premie- en indexatiedepot.

Het rendement van de return portefeuille bedroeg 7,4% (2016: 9,8%) en het rendement van de matching portefeuille bedroeg -3,4% (2016: 8,3%). Als gevolg van de stijging van de rente in 2017 gegeven de duration van het pensioenfonds was er sprake van een negatief rendement van de

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

matching portefeuille in het verslagjaar. Het positieve rendement van de matching portefeuille in 2016 was het gevolg van de daling van de rente gegeven de duration van het pensioenfonds in dat jaar.

Het bruto totaalrendement van het pensioenfonds in 2017 bedroeg 0,4%. Na aftrek van de kosten resteerde een netto totaalrendement van -0,1%.

De verplichtingen stegen in het verslagjaar van € 185,3 miljoen naar € 192,3 miljoen. Deze stijging is het gevolg van met name de pensioenopbouw en uitkeringen in het verslagjaar en een beperkt effect van de stijging van de rentecurve (rentetermijnstructuur DNB).

Inhoud en kenmerken van de pensioenregeling

Het pensioenfonds voerde per 1 januari 2014 de pensioenregeling uit voor het personeel van de werkgever. Het fonds voerde twee pensioenreglementen uit: het Pensioenreglement 2016 en de Regeling prepensioenkapitaal. De werkgever heeft de uitvoeringsovereenkomst per 1 januari 2018 beëindigd.

Pensioenreglement 2016

Het met ingang van 1 januari 2016 geldende Pensioenreglement 2016 kenmerkt zich als een zogeheten Collective Defined Contribution (CDC) regeling met een vaste premie van 25% van de ongemaximeerde som van de pensioengevende salarissen. De pensioenrichtdatum voor de opbouw is vanaf 2015 de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin de deelnemer 67 wordt. Tevens kent het reglement een reguliere pensioendatum. Dit is de datum waarop de AOW-gerechtigde leeftijd wordt bereikt. De deelnemer wordt geacht op de reguliere pensioendatum met pensioen te gaan. Voorafgaand aan de collectieve waardeoverdracht naar De Nationale APF zijn op verzoek van de werkgever alle aanwezige pensioenaanspraken geharmoniseerd naar een pensioenrichtleeftijd van 68 jaar.

De toeslagverlening is voorwaardelijk. Een uitzondering geldt voor actieven die sinds 31 december 2015 onafgebroken in dienst zijn: zij ontvangen gedurende tien jaar een onvoorwaardelijk toeslag ter grootte van de jaarlijkse (niet-incidentele) loonontwikkeling bij de werkgever over het voorgaande kalenderjaar met een maximum van 1,5% (de overgangsmaatregel).

Premiesystematiek (CDC)

Met de vaste premie streeft het pensioenfonds onder de nieuwe regeling naar een pensioenopbouw van 1,875% per jaar voor actieve deelnemers. Voor gewezen deelnemers en pensioengerechtigden streeft het pensioenfonds naar behoud van de nominaal opgebouwde pensioenaanspraken.

Een eventueel overschot van de vaste premie, doordat de pensioenopbouw in enig jaar minder kost dan de vaste premie, wordt aan het premie- en indexatiedepot toegevoegd. Indien de vaste premie ontoereikend is voor de nagestreefde pensioenopbouw wordt het tekort indien mogelijk gefinancierd uit het saldo van het depot. Is dit niet mogelijk, dan volgt een verlaging van het opbouwpercentage.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Toeslagverlening over de opgebouwde pensioenaanspraken van zowel actieve als niet-actieve deelnemers wordt pas verleend als de beleggingsresultaten en de dekkingsgraad van het pensioenfonds dit mogelijk maken. Voor de actieve deelnemers kan de voorwaardelijke indexatie ook gefinancierd worden uit het saldo van het depot. Met het oog op de financiële positie van het pensioenfonds en de marktomstandigheden wordt verwacht dat pas op middellange termijn een aanvang kan worden gemaakt met een eventuele toeslagverlening.

De besluitvorming en communicatie omtrent een eventuele toeslagverlening en de hoogte van het opbouwpercentage is door de collectieve waardeoverdracht per 1 januari 2018 de verantwoordelijkheid van De Nationale APF. Dit geldt eveneens voor de communicatie over de kans op het verlagen van de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten.

Ouderdomspensioen

Het ouderdomspensioen gaat in op de reguliere pensioendatum. Dit is de datum waarop de AOW-gerechtigde leeftijd wordt bereikt. De reguliere pensioendatum betreft feitelijk een vervroeging van de ingang van het ouderdomspensioen ten opzichte van de pensioenrichtdatum. Bij bezwaar tegen deze vervroeging zal het ouderdomspensioen uiterlijk op de pensioenrichtdatum ingaan. Vervroeging of uitstel is mogelijk vanaf de AOW-gerechtigde leeftijd. Uitstel van de pensioendatum ten opzichte van de reguliere pensioendatum kan alleen indien hierover overeenstemming met de werkgever is. Daarnaast kan de hoogte van het pensioen worden gevarieerd, waarbij de laagste uitkering niet minder dan 75% van de hoogste uitkering bedraagt. Op de pensioendatum kan het opgebouwde partnerpensioen geheel of gedeeltelijk worden geruild voor extra ouderdomspensioen of omgekeerd kan het opgebouwde ouderdomspensioen gedeeltelijk worden geruild voor extra partnerpensioen.

Alle pensioenaanspraken worden berekend op dagbasis. De streefopbouw van het ouderdomspensioen bedraagt voor ieder deelnemersjaar 1,875% van de pensioengrondslag in het betreffende jaar. Dit opbouwpercentage kan in enig jaar lager uitvallen, als de vaste premie onvoldoende blijkt. De pensioengrondslag is gelijk aan het pensioengevend salaris (het vaste jaarsalaris vermeerderd met vakantietoeslag en dertiende maand) verminderd met de franchise. Het pensioengevend loon is vanaf 1 januari 2017 gemaximeerd op € 103.317. De franchise bedraagt reglementair het fiscaal toegestane minimum.

Gedurende de periode waarin de deelnemer recht heeft op loondoorbetaling bij ziekte wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk premievrij voortgezet. De voortzetting van de pensioenopbouw eindigt zodra en voor zover de deelnemer niet langer arbeidsongeschikt is, maar uiterlijk op de reguliere pensioendatum.

Partnerpensioen

De nagelaten partner van een (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde ontvangt partnerpensioen. Het jaarlijkse partnerpensioen bedraagt 70% van het jaarlijkse ouderdomspensioen. In geval van overlijden van de deelnemer voor de reguliere pensioendatum wordt het ouderdomspensioen vastgesteld in de veronderstelling dat de deelnemer tot de reguliere pensioendatum zou hebben deelgenomen met de laatstelijk geldende pensioengrondslag. De uitkering wordt verlaagd met 2,5% voor elk vol jaar leeftijdsverschil indien de partner meer dan 20 jaar jonger is dan de (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde. Het partnerpensioen gaat in op

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin de (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde overlijdt. Bij ingang van het ouderdomspensioen bestaat eenmalig de keuze van omzetting van (een deel van) het recht op partnerpensioen of ouderdomspensioen in een verhoging van het ouderdomspensioen respectievelijk partnerpensioen.

Wezenpensioen

Het jaarlijkse wezenpensioen, uit te keren bij overlijden van de deelnemer, bedraagt 14% van het jaarlijkse ouderdomspensioen. Het wezenpensioen gaat in op de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin de deelnemer overlijdt en wordt uitgekeerd tot de eerste dag van de maand volgend op de 18^e verjaardag van het kind.

Regeling prepensioenkapitaal

Een beperkte groep medewerkers heeft een spaarkapitaal uit een gesloten beschikbare premieregeling. Deze spaarkapitalen zijn bij Stichting Pensioenfonds Mercurius Amsterdam (PMA), tot en met 31 december 2013 de uitvoerder van het AFM pensioen, opgebouwd in de periode voor 1 januari 2006 en zijn via de collectieve waardeoverdracht aan het pensioenfonds overgedragen. De (gewezen) deelnemer heeft een aanspraak op een tijdelijk prepensioen ten behoeve van zichzelf. De hoogte van de pensioenaanspraken wordt uitsluitend bepaald door de hoogte van het prepensioenkapitaal. Het prepensioenkapitaal bestaat uit de aan het pensioenfonds overgedragen waarden ten behoeve van de verwerving van prepensioenkapitaal, het beleggingsrendement van de prepensioenspaarrekening en de bijgeschreven negatieve risicopremies⁶ in verband met het overlijdensrisico.

Het prepensioenkapitaal wordt op de prepensioendatum, maar niet eerder dan de eerste dag van de maand waarin de deelnemer 57,5 jaar wordt, aangewend voor een direct ingaand tijdelijk prepensioen. De (gewezen) deelnemer heeft het recht om (een deel van) het prepensioenkapitaal aan te wenden ter verhoging van het ouderdomspensioen of partnerpensioen. Bij overlijden van de (gewezen) deelnemer voor de prepensioendatum vervalt het opgebouwde prepensioenkapitaal aan het pensioenfonds. Ter compensatie worden risicopremies op de prepensioenspaarrekening bijgeschreven.

Jaarlijks wordt op 1 januari het rendement over het voorgaande jaar op het prepensioenkapitaal bijgeschreven. Het jaarlijks bij te schrijven rendement bedraagt ten minste 0% en is gemaximeerd op 6%.

Als gevolg van de collectieve waardeoverdracht van de prepensioenkapitalen komen de bijschrijving van de risicopremie en de grenzen voor het bijschrijven van rendement te vervallen. De waarde van deze aspecten is berekend en is toegevoegd aan het prepensioenkapitaal op 31 december 2017.

⁶ In leven zijnde deelnemers ontvangen elk kalenderjaar een verhoging ten aanzien van het prepensioenkapitaal. Elk kalenderjaar wordt het prepensioenkapitaal van elke deelnemer, zoals dat gold op 31 december van het voorgaande kalenderjaar, verhoogd met een leeftijdafhankelijk percentage dat oploopt van 0,1% voor deelnemers in de leeftijd van 25 tot en met 39 jaar tot 1,2% voor deelnemers van 60 jaar en ouder.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Herverzekering

Het pensioenfonds heeft de financiële gevolgen van overlijden van actieve deelnemers herverzekerd bij Zwitserleven. Deze herverzekering is per 1 januari 2018 beëindigd.

Organisatie

Het pensioenfonds heeft de juridische vorm van een stichting en wordt bestuurd en beheerd door een bestuur. Het bestuur bepaalt als hoogste orgaan binnen het pensioenfonds het beleid, vertegenwoordigt het pensioenfonds en is bevoegd tot alle daden van beheer en beschikking. Nu het pensioenfonds in liquidatie is, zijn alle bestuursleden toegetreden tot het college van vereffenaars. Waar gesproken wordt over bestuur dient nu college van vereffenaars te worden gelezen.

Bestuur

Het bestuur van het pensioenfonds is vormgegeven volgens het zogeheten paritaire bestuursmodel en bestaat ultimo verslagjaar uit twee leden op voordracht van de werkgever, twee leden op voordracht van de werknemers en één lid op voordracht van de pensioengerechtigden. Het bestuur bestond ultimo verslagjaar uit één vrouw en vier mannen. Van de bestuursleden is ultimo verslagjaar één mannelijk bestuurslid jonger dan 40 jaar.

Het bestuur heeft uit zijn midden een voorzitter gekozen. De voorzitter leidt de vergaderingen en bewaakt de zorgvuldigheid van de besluitvorming. Het bestuur heeft een plaatsvervangend voorzitter, een secretaris en een plaatsvervangend secretaris benoemd en heeft per bestuurslid primaire en secundaire aandachtsgebieden geformuleerd. Het bestuur van het pensioenfonds wordt ondersteund door een manager.

Wijzigingen in de samenstelling van het bestuur zijn opgenomen in het onderdeel Bestuursverslag van dit jaarverslag.

Bestuurscommissies en werkgroepen

Het pensioenfonds had in 2017 geen bestuurscommissies of werkgroepen. Het bestuur kan ad hoc werkgroepen instellen als een onderwerp nader uitgewerkt moet worden, waarbij deskundigheid uit verschillende disciplines benodigd is. Een werkgroep bestaat normaliter uit leden van het bestuur, eventueel aangevuld met medewerkers van de uitvoeringsorganisatie(s) en/of externe adviseurs.

Verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt verantwoording af aan een verantwoordingsorgaan. Dit orgaan bestaat uit zes leden die de deelnemers, de pensioengerechtigden en de gewezen deelnemers en de werkgever vertegenwoordigen. Iedere geleding heeft twee zetels.

Ingevolge de Wet versterking bestuur pensioenfonds zijn de deelnemers en pensioengerechtigden en gewezen deelnemers sinds de oprichting van het verantwoordingsorgaan vertegenwoordigd op basis van de onderlinge getalsverhoudingen. De werkgever heeft twee zetels.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Het verantwoordingsorgaan beoordeelt jaarlijks het gevoerde beleid, de uitvoering daarvan en de voor de toekomst gemaakte beleidskeuzen. Het verantwoordingsorgaan heeft verder adviesrechten over onder andere zijn eigen opzet, de inrichting van het interne toezicht, het communicatiebeleid, de klachten- en geschillenregelingen, eventuele bezoldigingsregelingen voor het bestuur, het voornemen tot liquidatie, fusie of splitsing van het pensioenfonds en het voornemen tot sluiten, wijzigen en beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst.

Intern toezicht

Het wettelijk voorgeschreven interne toezicht wordt uitgevoerd door een visitatiecommissie, die uit onafhankelijke deskundigen bestaat. De visitatiecommissie beoordeelt het functioneren van het bestuur van het pensioenfonds. Daarbij richt de commissie zich op de bestuursprocessen en -procedures, de aansturing van het pensioenfonds en de wijze waarop het pensioenfonds de langetermijnrisico's beheerst. De visitatie van het pensioenfonds over 2017 heeft begin 2018 plaatsgevonden en is in april 2018 afgerond.

Accountant en actuaris

Het pensioenfonds heeft Baker Tilly Berk aangesteld als externe accountant voor de jaarlijkse controle van de jaarrekening, de administratieve basisgegevens en de verslagstaten. Daarnaast heeft het pensioenfonds Milliman Pensioenen aangesteld als certificerend actuaris voor het waarmerken van de actuariële staten, het opstellen van het certificeringsrapport en de actuariële verklaring en het afgeven van een beoordeling over de vermogenspositie van het pensioenfonds. De opdrachtverlening geschiedt per kalenderjaar. Een wisseling van zowel de externe accountant als de certificerend actuaris vindt niet in hetzelfde kalenderjaar plaats. De externe accountant en de certificerend actuaris rapporteren hun bevindingen schriftelijk aan het bestuur. Het bestuur vergadert ten minste eenmaal per jaar in aanwezigheid van de externe accountant en de certificerend actuaris ten behoeve van de vaststelling van het jaarverslag.

Mercer is de adviserend actuaris van het pensioenfonds. Tot de reguliere werkzaamheden van de adviserend actuaris behoren onder andere de ondersteuning in het jaarwerkproces, het opstellen van het actuariële rapport, ondersteuning bij het opstellen en de evaluatie van het herstelplan, advisering over de grondslagen ten behoeve van bepaling van de jaarlijkse afkoop- en flexibiliseringsfactoren, periodieke advisering met betrekking tot ALM en continuïteitsanalyses en het onderhouden van contacten met de certificerend actuaris en de externe accountant.

Custodian

Het bestuur heeft Kas Bank benoemd als de custodian van het pensioenfonds ten behoeve van de bewaarneming van effecten van het pensioenfonds en als onafhankelijke administrateur voor de beleggingen van het pensioenfonds. Deze dienstverlening is na overdracht van de beleggingsportefeuille beëindigd.

Fiduciair vermogensbeheerder

Het bestuur heeft het vermogensbeheer uitbesteed aan BlackRock. Met BlackRock is een overeenkomst inzake fiduciair vermogensbeheer gesloten. In deze overeenkomst is de reikwijdte van de advisering en dienstverlening van BlackRock aan het pensioenfonds beschreven en

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

daarnaast zijn onder meer de contractduur en de met financiële en uitvoeringstechnische waarborgen omgeven beëindiging geregeld. Tevens zijn bepalingen opgenomen over de beleggingsvrijheid en andere diensten, volmachten en het gebruik van gevolmachtigde personen, handel, wederpartijen, honoraria en kosten, aansprakelijkheid en wederzijdse verplichtingen en garanties. BlackRock werkt op basis van het beleggingsplan dat door het bestuur van het pensioenfonds is vastgesteld. De dienstverlening door BlackRock is na overdracht van de beleggingsportefeuille beëindigd.

Uitvoeringsorganisatie

De uitvoering van de pensioen- en de financiële administratie is uitbesteed aan Blue Sky Group. Daarnaast verricht Blue Sky Group operationele actuariële werkzaamheden, zoals het opstellen van de dekkingsgraadberekening, het berekenen van de jaarlijkse premie en het opstellen van de premienota, berekening van de jaarlijkse afkoop- en flexibiliseringsfactoren, het actuariële jaarwerk en het opstellen van de verslagstaten ten behoeve van DNB. Met Blue Sky Group is een uitbestedingsovereenkomst gesloten. Deze overeenkomst is opgezegd.

Compliance officer

De compliance officer, die door het bestuur wordt benoemd, vervult een onafhankelijke rol binnen het pensioenfonds en ziet er op toe dat de gedragscode wordt nageleefd. De compliance officer documenteert zijn werkmethoden en werkzaamheden en administreert en archiveert alle informatie die door verbonden personen en derden is verstrekt en adviseert en informeert, gevraagd en ongevraagd, verbonden personen over de uitleg en toepassing van de gedragscode. De meeste bestuurders van het pensioenfonds zijn ook onderworpen aan de complianceregelgeving van de werkgever, die op een aantal punten verder gaat dan de gedragscode voor het pensioenfonds. Om die reden streeft het bestuur naar synergie tussen de gedragscode en de complianceregelgeving van de werkgever.

De compliance officer ziet toe op de naleving van pensioenwet- en regelgeving en doet ten minste eenmaal per jaar verslag van zijn bevindingen aan het bestuur. De compliance werkzaamheden zijn uitbesteed aan het Nederlands Compliance Instituut.

Bestuursverslag

Het bestuur legt in het bestuursverslag verantwoording af over het in het verslagjaar gevoerde beleid en de bereikte resultaten.

Algemeen bestuurlijke zaken

Bijeenkomsten bestuur en rooster van aftreden

Het bestuur is in het verslagjaar tienmaal in een formele vergadering bijeen gekomen. Daarnaast heeft het bestuur viermaal met de fiduciair vermogensbeheerder en viermaal met het verantwoordingsorgaan vergaderd. Naast deze vergaderingen heeft het bestuur in het verslagjaar regelmatig in extra vergaderingen of in telefonisch overleg over specifieke onderwerpen gesproken met uitbestedings- en contractpartijen, het verantwoordingsorgaan, de werkgever, de ondernemingsraad van de werkgever of de nieuwe pensioenuitvoerders. Tot slot zijn de bestuursleden gemiddeld driemaal per maand in werkoverleg bijeen gekomen.

Het bestuur heeft omwille van de continuïteit in het bestuur een rooster van aftreden vastgesteld. Het rooster van aftreden voorziet in het volmaken van de eerste zittingstermijn door alle bestuursleden en het direct herbenoemen van alle bestuursleden. Gedurende de tweede zittingstermijn treedt elk jaar, beginnend per 15 augustus 2018, een bestuurslid af.

Bestuurswijzigingen

In navolging van de verkiezingen voor de zetel in het bestuur namens de pensioengerechtigden en de terugtrekking door de winnaar van de verkiezingen is per 12 juli 2017 de heer Koelewijn benoemd als bestuurslid namens de gepensioneerden. Door de uitbreiding van vier naar vijf bestuursleden zijn de statuten van het pensioenfonds en het bestuursreglement aangepast.

Geschiktheid(sbevordering) bestuur

Ieder bestuurslid dient geschikt te zijn voor de uitoefening van de functie. Ieder bestuurslid dient te voldoen aan een aantal basiseisen en algemene deskundigheidseisen. Daarnaast zijn er competenties waarover ieder bestuurslid in voldoende mate moet beschikken. Het bestuur heeft een bestuursprofiel opgesteld, waarbij rekening wordt gehouden met de geschiktheidseisen van de toezichthouder. Het profiel vervult een belangrijke rol bij de werving en selectie van nieuwe bestuursleden en de hertoetsing van zittende bestuursleden en wordt in geval van een vacature geactualiseerd.

Het geschiktheidsplan, dat aansluit bij de Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur van de Pensioenfederatie, is in 2017 geactualiseerd in verband met de wisseling in het bestuur.

Bestuursleden hebben in het kader van deskundigheidsbevordering in het verslagjaar diverse pensioenseminars en lezingen bijgewoond en opleidingen voor bestuurders van pensioenfonds gevolgd. Daarnaast zijn de bestuursleden gedurende het jaar via publicaties van onder meer de

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

adviseurs van het pensioenfonds en de toezichthouders op de hoogte gehouden van nieuwe en gewijzigde wet- en regelgeving en de belangrijke ontwikkelingen in de pensioenwereld.

Begin 2017 heeft het bestuur onder leiding van een facilitator zijn eigen functioneren collectief geëvalueerd. Deze bestuurlijke evaluatie volgde op eerdere, meer informele evaluatiemomenten. Het bestuur heeft in een open, zelfkritische en constructieve dialoog zijn functioneren tegen het licht gehouden.

Bestuurlijke activiteiten, beleidskeuzes en besluiten

Belangrijke onderwerpen op de agenda van het bestuur in het verslagjaar waren:

- de toekomst van het pensioenfonds;
- de harmonisatie van de pensioenrichtleeftijden;
- de collectieve waardeoverdracht naar De Nationale APF;
- de collectieve waardeoverdracht naar Nationale-Nederlanden Premium Pension Institution B.V.;
- het evalueren en actualiseren van het communicatiebeleid;
- het actualiseren van het herstelplan;
- het uitvoeren van de haalbaarheidstoets 2017;
- de dekkingsgraadontwikkeling;
- de ontwikkelingen in de financiële markten en de beleggingsresultaten;
- het evalueren van het beleggingsbeleid;
- de strategische normportefeuille en het risicoprofiel van het pensioenfonds;
- het actualiseren en borgen van het integraal risicomanagement.

Hierna worden verschillende onderwerpen nader toegelicht. Vervolgens wordt ook ingegaan op onder andere:

- de naleving van de code pensioenfondsen (governance);
- het uitbestedingsbeleid;
- de bij de werkgever in rekening gebrachte premie;
- de toeslagverlening;
- compliance en gedragscode;
- de visitatie van het pensioenfonds (intern toezicht);
- het verantwoordingsorgaan;
- geschillen en klachten.

Toekomst pensioenfonds

Bij oprichting van het pensioenfonds in 2013 gaf de werkgever aan dat het pensioenfonds een tijdelijk karakter heeft. Dat blijkt ook uit de inspanningsverplichting voor werkgever en pensioenfonds in de eind 2015 overeengekomen uitvoeringsovereenkomst 2016 om de pensioenregeling in 2017 bij een andere uitvoerder onder te brengen en het pensioenfonds in 2017 te laten opgaan in of samen te laten gaan met een ander pensioenfonds.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

De door de werkgever uitgeschreven Europese aanbesteding om de uitvoering van de pensioenregeling onder te brengen bij een algemeen pensioenfonds heeft geleid tot de selectie van De Nationale APF als pensioenuitvoerder per 1 januari 2018. Voor de uitvoering van de regeling prepensioenkapitalen heeft de werkgever Nationale-Nederlanden Premium Pension Institution B.V. als nieuwe pensioenuitvoerder geselecteerd. De uitvoeringsovereenkomst is per 1 januari 2018 door de werkgever opgezegd. Het pensioenfonds is inmiddels, na de ontvangst van een positief advies van het verantwoordingsorgaan op het liquidatiebesluit, in liquidatie.

De door het pensioenfonds gemaakte kosten voor de selectie van de nieuwe pensioenuitvoerders en de kosten voor de liquidatie van het pensioenfonds komen voor rekening van de werkgever.

Harmonisatie

De pensioenrichtleeftijd van de door het pensioenfonds uitgevoerde pensioenregeling is in de loop der tijd veranderd. Het pensioenfonds administreerde aanspraken met een leeftijd van 62 jaar, 65 jaar en 67 jaar. Naast deze levenslange pensioenaanspraken kende het pensioenfonds ook nog tijdelijke aanspraken van 60 tot 62 jaar en van 62 tot 65 jaar. Deze verschillende aanspraken en leeftijden maakte de administratie complex en kostbaar.

Op verzoek van de werkgever heeft het pensioenfonds voorafgaand aan de collectieve waardeoverdracht naar De Nationale APF alle aanwezige pensioenaanspraken geharmoniseerd naar een pensioenrichtleeftijd van 68 jaar. Deze harmonisatie heeft actuariael neutraal plaatsgevonden en de noodzakelijke wijzigingen zijn doorgevoerd in het pensioenreglement 2016.

De (gewezen) deelnemers zijn in het 4^e kwartaal 2017 geïnformeerd over de harmonisatie.

Omtrent de omzetting van de tijdelijke pensioenaanspraken naar levenslange pensioenaanspraken heeft het verantwoordingsorgaan positief geadviseerd. DNB heeft met betrekking tot deze interne collectieve waardeoverdracht in december 2017 gemeld dat zij geen gebruik zal maken van haar bevoegdheid om een verbod tot waardeoverdracht op te leggen.

De door het pensioenfonds gemaakte kosten voor de harmonisatie van de pensioenrichtleeftijden worden additioneel door de werkgever vergoed.

Collectieve waardeoverdrachten

Ten aanzien van de overdracht van de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten heeft het bestuur eigen afwegingen gemaakt. Voor het bestuur waren met name de aspecten pensioenresultaat, kosten, governance en duurzaamheid van belang. Het uitgangspunt was om de pensioenregeling zo min mogelijk aan te passen waarbij het pensioenresultaat bij de nieuwe pensioenuitvoerder minimaal gelijk zou zijn aan het pensioenresultaat bij het pensioenfonds. De kosten en governance-druk moesten lager zijn dan bij het pensioenfonds en de nieuwe pensioenuitvoerder moest een duurzame oplossing zijn.

In september 2017 heeft het bestuur besloten om de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten per 1 januari 2018 over te dragen aan de door de werkgever geselecteerde nieuwe pensioenuitvoerders. In november 2017 is zowel de overeenkomst tussen De Nationale APF,

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

werkgever en pensioenfonds als de overeenkomst tussen Nationale-Nederlanden Premium Pension Institution B.V., werkgever en pensioenfonds getekend.

Het verantwoordingsorgaan heeft positief geadviseerd over het besluit inzake de voorgenomen collectieve waardeoverdrachten. DNB heeft in december 2017 gemeld dat zij geen gebruik zal maken van haar bevoegdheid om een verbod tot waardeoverdracht op de leggen en dat overgegaan kan worden tot uitvoering van de waardeoverdrachten naar De Nationale APF en Nationale-Nederlanden Premium Pension Institution B.V..

In het 4^e kwartaal 2017 is veel aandacht besteed aan de communicatie over alle veranderingen. Door de regels rondom de Europese aanbesteding was het niet mogelijk om deze communicatie eerder te laten plaatsvinden. De (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden zijn geïnformeerd door middel van brieven, bijeenkomsten en/of individuele afstemmingen. Een vertegenwoordiger van de werkgever en van het pensioenfonds hebben gesprekken gevoerd met (gewezen) deelnemers die of net voor hun pensioendatum zaten of bezwaar hadden gemaakt tegen de collectieve overdrachten.

De door het pensioenfonds gemaakte kosten voor de collectieve waardeoverdrachten, inclusief de transactiekosten van de overdracht van de beleggingsportefeuille, worden additioneel door de werkgever vergoed.

Communicatiebeleid

Het bestuur heeft in februari 2017 het geactualiseerde beleidsplan communicatie vastgesteld en op de website van het pensioenfonds geplaatst. Het beleidsplan geeft inzicht in de doelstellingen van de communicatie, de communicatieprocessen richting de belanghebbenden en de communicatiemiddelen van het pensioenfonds. De bijlage bij het beleidsplan bevat de communicatie jaarplannen 2014, 2015 en 2016 en de evaluaties van die jaren. In de jaarplannen zijn de specifieke aandachtspunten en acties voor het betreffende kalenderjaar opgenomen.

Het pensioenfonds staat voor een open en rechtstreekse communicatie met alle belanghebbenden van het pensioenfonds, nadenken over de financiële planning van de oude dag door deelnemers en gewezen deelnemers, een actieve dialoog met de leden van het verantwoordingsorgaan, de ondernemingsraad van de werkgever en de werkgever, uitvoeringskosten die passen bij een klein ondernemingspensioenfonds, heldere antwoorden op vragen vanuit het publieke domein over het pensioenfonds en een terughoudende opstelling om deel te nemen aan een maatschappelijke discussie of openbaar debat over pensioen in het algemeen of pensioenregelgeving.

In 2017 lag de nadruk op het informeren over de financiële soliditeit en stabiliteit van het pensioenfonds en het informeren over de toekomstige uitvoering van de pensioenregeling. Een ander onderwerp was het informeren over de invulling van de vacature van bestuurslid namens de pensioengerechtigden.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

De belangrijkste activiteiten waren als volgt:

- In januari zijn alle deelnemers per brief geïnformeerd over de financiële positie van het pensioenfonds en over het niet verlagen van de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten. De actieve deelnemers zijn eveneens geïnformeerd over het niet verlagen van de pensioenopbouw in 2017.
- In mei zijn de pensioengerechtigden per brief geïnformeerd over de invulling van de vacature van bestuurslid namens de pensioengerechtigden. Hierover is ook op de website een bericht geplaatst.
- In juli is een bericht op de website geplaatst dat de heer Koelewijn is benoemd tot bestuurslid namens de pensioengerechtigden.
- In september is een bericht op de website geplaatst dat de werkgever de uitvoering van haar pensioenregeling per 1 januari 2018 zal onderbrengen bij De Nationale APF en dat het pensioenfonds voornemens is om de opgebouwde pensioenen eveneens onder te brengen bij De Nationale APF.
- In oktober zijn alle deelnemers per brief geïnformeerd over de voorgenomen liquidatie van het pensioenfonds, de collectieve waardeoverdrachten en de harmonisatie van de pensioenrichtleeftijden naar 68 jaar. In die brief werd, indien van toepassing, ook mogelijkheden geboden om bezwaar te maken.
- In oktober heeft de werkgever in samenwerking met het bestuur en De Nationale APF een bijeenkomst georganiseerd voor zijn werknemers.
- Tijdens de Pensioendriedaagse in november stond het pensioenfonds met een stand in de espressobar van de AFM om vragen van deelnemers te beantwoorden.
- In november is een bijeenkomst georganiseerd voor alle (gewezen) deelnemers met een prepensioenkapitaal. Naast de werkgever en het pensioenfonds heeft Nationale-Nederlanden Premium Pension Institution B.V., als (beoogde) nieuwe pensioenuitvoerder, een presentatie gegeven.
- In november is een bericht op de website geplaatst over de georganiseerde bijeenkomst over het prepensioenkapitaal en dat Nationale-Nederlanden Premium Pension Institution B.V. vanaf 1 januari 2018 de beoogde pensioenuitvoerder is voor het prepensioenkapitaal.
- In december is een bericht op de website geplaatst met een verwijzing naar het pensioenreglement van de werkgever bij De Nationale APF.
- In december is een bericht op de website geplaatst dat DNB heeft aangegeven dat de voorgenomen collectieve waardeoverdrachten mogen plaatsvinden. Tevens is aangegeven dat het pensioenfonds zal worden geliquideerd en alle deelnemers begin 2018 een brief ontvangen met de overgedragen pensioenen.

Naast bovenstaande communicatie is veel aandacht besteed aan individuele contacten met (gewezen) deelnemers. In met name de periode oktober 2017 – december 2017 hebben een vertegenwoordiger van de werkgever en van het pensioenfonds gesprekken gevoerd met (gewezen) deelnemers die of net voor hun pensioendatum zaten of bezwaar hadden gemaakt tegen de collectieve overdrachten.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Het bestuur heeft invulling gegeven aan de evaluatie naar de effectiviteit van de communicatie, door het opzetten van een leescommissie (klantenpanel) om haar communicatie-uitingen te toetsen. In 2017 zijn actieve deelnemers benaderd om hun mening over de communicatie-uitingen te geven.

Herstelplan

Het pensioenfonds heeft op 30 maart 2017 een herstelplan 2017 bij DNB ingediend. DNB heeft op 24 mei 2017 ingestemd met dit herstelplan. Uit het herstelplan blijkt dat de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds naar verwachting binnen 10 jaar kan herstellen tot boven het vereist vermogen.

Het bestuur acht het een reële ambitie om de situatie van reservetekort, dat wil zeggen dat de beleidsdekkingsgraad zich onder het niveau van het vereist eigen vermogen bevindt, binnen een termijn van 10 jaar te beëindigen. In het verslagjaar zijn de volgende maatregelen gehanteerd om uit herstel te komen:

- Het toeslagenbeleid van het pensioenfonds is dat de voorwaardelijke toeslagverlening pas (gedeeltelijk) plaatsvindt vanaf een dekkingsgraadniveau van 110%;
- Het pensioenfonds hanteert een beleggingsbeleid met een dynamische mix, waarbij in de herstelfase minder risico wordt gelopen.

Haalbaarheidstoets 2017

In de haalbaarheidstoets wordt een projectie van de financiële situatie van het pensioenfonds voor een lange periode (60 jaar) gemaakt voor een aantal van door DNB voorgeschreven, economische scenario's. De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de gevolgen van de financiële situatie van het pensioenfonds, de verwachtingen en de risico's, in het bijzonder ten aanzien van koopkrachtbehoud, de haalbaarheid en consistentie van het premiebeleid en de herstelkracht van het pensioenfonds. De belangrijkste uitkomst van de haalbaarheidstoets is het pensioenresultaat. Het pensioenfonds stelt zelf de beleidsuitgangspunten voor de toets vast. Dit betreft de ondergrenzen voor het pensioenresultaat, die aansluiten op de risicohouding van het pensioenfonds.

De jaarlijkse haalbaarheidstoets is in juni 2017 bij DNB ingediend. Uit de uitgevoerde toets blijkt dat het pensioenresultaat binnen de gedefinieerde bandbreedtes ligt en daarmee aan de eisen van de haalbaarheidstoets voldoet.

De risicohouding van het pensioenfonds is gebaseerd op het Besluit FTK en betreft de mate waarin het pensioenfonds, na overleg met werkgever, ondernemingsraad van de werkgever en verantwoordingsorgaan, bereid is beleggingsrisico's te lopen om de doelstellingen van het pensioenfonds te realiseren en de mate waarin het pensioenfonds, gegeven de kenmerken van het pensioenfonds, beleggingsrisico's loopt.

Het pensioenfonds heeft de risicohouding kwalitatief beschreven en verdeeld in de risicohouding voor de korte termijn en de risicohouding voor de lange termijn. De risicohouding komt voor de korte termijn tot uitdrukking in de hoogte van het vereist eigen vermogen of een bandbreedte hiervoor en de risicohouding voor de lange termijn komt tot uitdrukking in de door het pensioenfonds gekozen ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

De ondergrenzen die het bestuur van het pensioenfonds na overleg met werkgever, ondernemingsraad van de werkgever en verantwoordingsorgaan heeft gekozen, betreffen:

- de ondergrens bij het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau vanuit het vereist eigen vermogen (85%);
- de ondergrens bij het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau vanuit de feitelijke financiële positie (85%);
- de maximale afwijking van het pensioenresultaat op fondsniveau in het zogeheten slechtweersscenario vanuit de feitelijke financiële positie (40%).

De jaarlijkse haalbaarheidstoets is een toetsings- en monitoringinstrument. Indien in enig jaar niet aan de normen wordt voldaan, dient het bestuur dit te bespreken met werkgever, ondernemingsraad van de werkgever en verantwoordingorgaan. De regeling is dan volgens het bestuur niet meer uitvoerbaar. Het instrument heeft een signaalfunctie.

Ontwikkeling dekkingsgraad

De dekkingsgraad is een indicator van de vermogenspositie van een pensioenfonds. Er zijn verschillende manieren om de dekkingsgraad te berekenen. Voor de nominale (of actuele) dekkingsgraad berekenen we de verplichtingen op basis van een voorgeschreven rentecurve, de zogenaamde ultimate forward rate (UFR). De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de nominale dekkingsgraden in de laatste 12 maanden. De economische dekkingsgraad berekenen we net als de nominale dekkingsgraad, maar dan op basis van actuele markttrentes in plaats van de voorgeschreven UFR.

De nominale (of actuele) dekkingsgraad van het pensioenfonds steeg van 99,0% aan het begin van 2017 naar 100,7% aan het eind van 2017. Dit is met name het gevolg van de stijgende rente en partiële renteafdekking van de verplichtingen. Voor de verschillende effecten op de ontwikkeling van de nominale dekkingsgraad wordt verwezen naar pagina 82 van dit jaarverslag.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds bedroeg per 1 januari 2017 97,4% en steeg naar 100,5% aan het einde van het verslagjaar. Doordat de stijging van de nominale dekkingsgraad met name in het begin 2017 heeft plaatsgevonden en de beleidsdekkingsgraad wordt berekend als gemiddelde van de 12 laatste nominale dekkingsgraden, liggen de beleidsdekkingsgraad en de nominale dekkingsgraad aan het einde van het verslagjaar dicht bij elkaar. Voor de ontwikkeling van de beleidsdekkingsgraad in het verslagjaar wordt verwezen naar pagina 81 van dit jaarverslag. Doordat de beleidsdekkingsgraad tot ultimo oktober 2017 lager was dan 100%, waren individuele waardeoverdrachten niet mogelijk. Gegeven de doorlooptijd van individuele waardeoverdrachten en de collectieve waardeoverdracht per 1 januari 2018 is met de nieuwe pensioenuitvoerder afgesproken dat zij vanaf januari 2018 de verzoeken tot individuele waardeoverdracht verder afhandelen.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

De economische dekkingsgraad van het pensioenfonds is in 2017 gestegen van 89,4% naar 95,4%. De ontwikkeling van de economische dekkingsgraad ultimo maand gedurende het jaar is als volgt:

	2017	2016
	Economische dekkingsgraad	Economische dekkingsgraad
Januari	91,0%	84,6%
Februari	91,4%	82,2%
Maart	91,8%	84,2%
April	92,6%	86,0%
Mei	93,3%	86,0%
Juni	93,7%	85,9%
Juli	95,1%	84,8%
Augustus	93,5%	84,5%
September	95,5%	84,8%
Oktober	96,2%	85,9%
November	96,0%	88,5%
December	95,4%	89,4%

Het vereist vermogen van het pensioenfonds op basis van de feitelijke beleggingsmix per 1 januari 2017 kwam overeen met een dekkingsgraad van 119,4%. Het vereist vermogen op basis van de feitelijke beleggingsmix bedroeg eind 2017 120,8%.

Het vereist vermogen van het pensioenfonds op basis van de strategische beleggingsmix per 1 januari 2017 kwam overeen met een dekkingsgraad van 113,8%. Aan het einde van 2017 bedroeg het vereist vermogen op basis van de strategische beleggingsmix 118,7%. De stijging van het vereist vermogen op basis van de strategische beleggingsmix wordt veroorzaakt door de bij een hogere dekkingsgraad behorende risicotename volgens het strategisch beleidskader.

Het minimum vereist vermogen van het pensioenfonds bedroeg aan het einde van het verslagjaar 104,4%. Begin 2017 bedroeg deze eveneens 104,4%.

Ontwikkelingen in de financiële markten in het verslagjaar

Het beleggingsjaar 2017 werd gekenmerkt door aanhoudende, boven trendmatige economische groei in alle grote regio's, die op hun beurt een positieve impact hadden op de winstgroei van bedrijven en op het rendement op de financiële markten in brede zin. De gelijktijdige economische rugwind en het (nog) niet manifesteren van de politieke risico's waar beleggers zich begin 2017 het meest zorgen over maakten, hebben bijgedragen aan een periode van opmerkelijk lage volatiliteit op de financiële markten. Vooral de Amerikaanse aandelenmarkten profiteerden van het vooruitzicht van de aanpassingen in de Amerikaanse belastingwet, terwijl de instroom in Europese aandelenmarkten toenam na de overwinning van Emmanuel Macron bij de Franse presidentsverkiezingen. De financiële markten hadden een vruchtbaar jaar ondanks de onzekerheden in Europa rond Brexit-onderhandelingen, het onafhankelijkheids-

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

referendum in Catalonië en het mislukken van de coalitiegesprekken in Duitsland, evenals de wereldwijde politieke risico's rond het nucleaire programma en raketlanceringen van Noord-Korea.

Het jaar 2017 was een goed jaar voor aandelen over de hele wereld en vooral voor opkomende markten. De groei was gezond in Azië en met name in China. In de ontwikkelde wereld noteerden Amerikaanse aandelen de grootste winsten, gedurende het jaar, gevolgd door sterke resultaten in de eurozone (ex-VK) en Pacific inclusief Japan. Het Britse aandelenkapitaal haalde een minder indrukwekkend rendement, met name veroorzaakt door de aanhoudende onzekerheid over de Brexit-onderhandelingen.

De rendementen van bedrijfsobligaties waren positief gedurende het jaar doordat de credit spreads verder vernauwden, vooral voor de high-yield markt. De zoektocht van beleggers naar yield zorgde voor een meer uitgesproken rendement in de high-yield markt, waar een langzaam en gestaag opwaarts rendement werd behaald, ondersteund door het lage volatiliteitsregime. De obligaties van de opkomende landen in harde valuta deden het ook bijzonder goed. Drijvers van deze prestaties waren onder meer het aanhoudende economisch herstel van ontwikkelde en opkomende markten, een sterkere economische basis voor verdere groei en een stabielere geopolitieke omgeving dan verwacht.

Beleggingsresultaten

De aandelenbeleggingen in de portefeuille, met uitzondering van de vastgoedaandelen, behaalden positieve rendementen in 2017. Ook de bedrijfsobligaties en high yield obligaties behaalden positieve rendementen. De matching portefeuille belegt in Euro staatsleningen van hoge kwaliteit en renteswaps kwam onder druk vanwege de stijgende rente.

De actuele dekkingsgraad van het pensioenfonds op basis van UFR-verplichtingen is de dekkingsgraad zoals die maandelijks aan DNB gerapporteerd wordt. Het twaalf maandelijkse gemiddelde hiervan is de beleidsdekkingsgraad. De economische dekkingsgraad is de dekkingsgraad op basis van actuele marktrentes.

Deze dekkingsgraden waren in 2017 als volgt:

	Actuele dekkingsgraad	Beleidsdekkingsgraad	Economische dekkingsgraad
Begin 2017	99,0%	97,4%	89,4%
Eind 2017	100,7%	100,5%	95,4%

De verplichtingen berekend per ultimo 2017 (UFR-verplichtingen) namen gedurende het jaar toe met 3,8%, onder meer als gevolg van met name de pensioenopbouw en uitkeringen in het verslagjaar (circa 5,4%) en een beperkt effect (circa negatief 1,6%) van de stijging van de rentecurve (rentetermijnstructuur DNB).

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

In de volgende tabel wordt per beleggingscategorie de waarde per ultimo 2017, het rendement over 2017 en het rendement van de benchmark weergegeven. De tabel voor 2016 is eveneens opgenomen.

Beleggingsresultaten 2017

Beleggingscategorie	Waarde ultimo 2017 (miljoenen euro's)	Rendement	Benchmark
TOTAAL	193,9	0,4%	
Matching portefeuille	94,4	-3,4%	n.v.t.
Return portefeuille	99,5	7,4%	7,1%
Aandelen ontwikkelde landen	49,7	7,9%	7,9%
Aandelen opkomende landen	7,0	20,4%	20,9%
Bedrijfsobligaties wereldwijd	21,7	4,6%	3,7%
High yield obligaties wereldwijd	10,9	6,9%	5,9%
Vastgoed wereldwijd	10,2	-1,8%	-3,1%

Beleggingsresultaten 2016

Beleggingscategorie	Waarde ultimo 2016 (miljoenen euro's)	Rendement	Benchmark
TOTAAL	184,8	12,4%	
Matching portefeuille	93,8	8,3%	n.v.t.
Return portefeuille	91,0	9,8%	10,0%
Aandelen ontwikkelde landen	42,4	10,7%	10,7%
Aandelen opkomende landen	10,6	16,1%	14,8%
Bedrijfsobligaties wereldwijd	18,2	4,0%	4,6%
High yield obligaties wereldwijd	10,1	12,6%	14,4%
Vastgoed wereldwijd	9,7	6,3%	7,2%

De matching portefeuille van het pensioenfonds bestaat uit Euro langlopende staatsleningen van landen met een hoge kredietwaardigheid en renteswaps. De renteswaps zijn toegevoegd om te komen tot een betere rentehedge en een goed gediversifieerde portefeuille. De rentehedge is bepaald op basis van duration en is ultimo verslagjaar 59%.

De return portefeuille belegt in aandelen van ontwikkelde en opkomende landen, bedrijfsobligaties, high yield obligaties en vastgoed. De aandelen- en vastgoedallocatie is belegd in passieve strategieën. Bedrijfsobligaties en high yield obligaties zijn belegd in actieve strategieën. Actief beheer voegde in 2017, evenals in 2016, waarde toe. Gegeven de prestaties van actief beheer in de afgelopen jaren heeft het bestuur overwogen om voor deze beleggingscategorieën over te stappen naar passief beheer, maar de mogelijkheden hiertoe zijn beperkt en tegen hoge kosten. Besloten is,

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

mede gezien de betere resultaten in 2016 en 2017, om de huidige actieve beleggingsfondsen voorlopig te handhaven.

Beleggingsbeleid

Het bestuur heeft bij de vormgeving van het beleggingsbeleid rekening gehouden met de beperkte omvang van het deelnemersbestand en de karakteristieken van het pensioenfonds.

Dit heeft geresulteerd in een relatief eenvoudige beleggingsportefeuille. De beleggingsportefeuille wordt bij een stijgende of dalende dekkingsgraad in beginsel stapsgewijs aangepast. Dit geeft het uitgestippelde beleggingsbeleid een dynamisch aspect.

Specifieke aspecten die van invloed zijn op de inrichting van het beleggingsbeleid

Gelet op de rol en verantwoordelijkheid van de werkgever als gedragstoezichthouder op de kapitaalmarkten en financiële ondernemingen, zijn extra waarborgen bij de inrichting van het vermogensbeheer van het pensioenfonds noodzakelijk. Het bestuur heeft de beleggingsorganisatie zodanig ingericht, dat directe invloed van het bestuur op beleggingstransacties in individuele ondernemingen en overheden, dan wel beslissingen op het aanhouden van liquide middelen bij individuele financiële instellingen wordt vermeden, zonder afbreuk te doen aan zijn eindverantwoordelijkheid voor het vermogensbeheer en risicomanagement.

Fiduciair vermogensbeheerder

Het bestuur heeft het operationele beleggingsbeleid uitbesteed aan de fiduciair vermogensbeheerder. Wel blijft het bestuur verantwoordelijk voor het vaststellen van het jaarlijkse beleggingsplan. De fiduciair vermogensbeheerder adviseert het bestuur op het gebied van strategische keuzes, portefeuilleopbouw- en samenstelling en implementatie.

Het bestuur heeft BlackRock aangesteld als fiduciair vermogensbeheerder om binnen de in het beleggingsplan opgestelde doelstellingen en beperkingen het tactische en operationele beleggingsbeleid uit te voeren. BlackRock voert tevens het vermogensbeheer van de matching en return portefeuille van het pensioenfonds uit.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Maatschappelijk verantwoord beleggen speelt een belangrijke rol bij de vormgeving van de strategische normportefeuille en de invulling van de beleggingsmandaten. Doelstelling van het pensioenfonds is het zeker stellen van de pensioenrechten van de deelnemers op de lange termijn. Het bestuur is van mening dat het nastreven van een optimaal rendement op de beleggingsportefeuille en het naleven van de principes van maatschappelijk verantwoord beleggen op langere termijn hand in hand gaan.

Het bestuur beschouwt de principes van het Global Compact van de Verenigde Naties, die de mensenrechten, arbeidsomstandigheden, het milieu en corruptie bestrijken, als een redelijke maatstaf voor de werkwijze van de onderneming en verwacht van de ondernemingen waarin wordt belegd dat zij zich aan deze principes of vergelijkbare standaarden houden. Het pensioenfonds onderschrijft de Principles for Responsible Investment (PRI) van de Verenigde Naties en verwacht van de aangestelde vermogensbeheerder dat deze zich inspant om deze toe te passen. Het

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

pensioenfonds meent dat de PRI een geschikt kader vormen voor de toepassing van verantwoord beleggingsbeleid.

Het pensioenfonds heeft de plicht te handelen in het langetermijnbelang van zijn deelnemers. Vanuit deze fiduciaire rol is het pensioenfonds van mening dat aandacht voor milieu, maatschappij en goed ondernemingsbestuur (ESG) effect kan hebben op de resultaatontwikkeling van beleggingsportefeuilles (in verschillende mate voor verschillende bedrijven, sectoren, regio's en beleggingscategorieën en door de tijd heen). Voor zover dit de fiduciaire verplichtingen van het pensioenfonds mogelijk maakt, heeft het pensioenfonds zich verbonden tot onder meer het integreren van milieu, maatschappij en goed bestuur in de beleggingsanalyse van besluitvormingsprocessen en in het beleid van het pensioenfonds en zijn werkwijzen als actieve aandeelhouder en het streven naar adequate rapportages over milieu, maatschappij en goed bestuur bij ondernemingen waarin het pensioenfonds belegt.

Strategische normportefeuille 2017

De strategische normportefeuille (SNP) 2017 bouwt voort op het in de ALM-studie vastgestelde risicobudget. In de SNP wordt een goede spreiding over verschillende beleggingscategorieën vastgesteld om zo de risico's optimaal te beheersen. Het bestuur van het pensioenfonds heeft gegeven de transitie naar een nieuwe pensioenuitvoerder en na het inwinnen van advies bij BlackRock besloten de normportefeuille in 2017 ongewijzigd te laten ten opzichte van het voorgaande jaar. De SNP is als volgt ingevuld:

Strategische normportefeuille 2017

Beleggingscategorie	Strategische normportefeuille 2017	
	Gewicht (%)	Beheervorm
Matching portefeuille	55	
Return portefeuille	45	
Onderverdeling Return portefeuille:	100	
Aandelen ontwikkelde landen	45	passief
Aandelen opkomende landen	11	passief
Global credits	22	actief
Global high yield	11	actief
Vastgoed	11	passief

Een investment belief van het pensioenfonds is "passief, tenzij...", wat betekent dat zoveel mogelijk wordt belegd in strategieën die het rendement van de benchmark volgen, tenzij er goede redenen zijn om dit niet te doen en te kiezen voor een actieve strategie. Alleen voor bedrijfsobligaties inclusief high yield is gekozen voor actief beheer. Een goede debiteurenselectie kan bijdragen aan het inperken van het risico en het realiseren van outperformance. Daarnaast staan de kosten voor dit actieve beheer in redelijke verhouding tot het extra verwachte rendement.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Voor de aandelenportefeuille is gekozen voor een wereldwijde spreiding, met een overweging naar opkomende markten vanwege de aantrekkelijke waarderingen in deze regio.

Afdekking valutarisico

Het valutabeleid gaat uit van een volledige afdekking op de vastrentende portefeuille. Voor de zakelijke waarden is het valutarisico niet afgedekt. Dit komt omdat hiervoor geen afdekkingen beschikbaar zijn of alleen tegen dermate hoge additionele kosten dat de risicoreductie die bereikt zou kunnen worden niet op weegt tegen deze kosten.

Afdekking renterisico

De impact van veranderingen in de rentes op de dekkingsgraad wordt gemitigeerd door de hoge mate van renteafdekking. Het renterisico van het pensioenfonds wordt voor 60% op basis van marktrente afgedekt. Hierdoor heeft de beleggingsportefeuille voor 60% dezelfde rentegevoeligheid als de pensioenverplichtingen. De mate van renteafdekking van 60% bepaalt ook in belangrijke mate het absolute rendement van de beleggingsportefeuille.

De renteafdekking wordt vormgegeven door een portefeuille bestaande uit Euro langlopende staatsleningen van landen met een hoge kredietwaardigheid en renteswaps, zijnde de matching portefeuille. De combinatie van deze staatsleningen en renteswaps beoogt de risico's die horen bij een renteafdekking te spreiden. Renteafdekking met staatsleningen voegt risico's toe, omdat de rendementen hierop geen perfecte samenhang kennen met de verplichtingen, terwijl renteafdekking met swaps liquiditeits- en tegenpartijrisico toevoegt. In 2017 is het pensioenfonds, vooruitlopend op de ontwikkelingen in de markt en een kostenbesparend effect bij de transitie naar een nieuwe pensioenuitvoerder, overgegaan naar centrally cleared swaps.

Feitelijke beleggingsmix

Bij een dekkingsgraad lager dan 100% wordt de renteafdekking verhoogd en het aandeel zakelijke waarden verlaagd. Medio 2016 heeft het bestuur mede op basis van adviezen van BlackRock en Mercer besloten om de feitelijke beleggingsmix niet aan te passen aan de bij de dekkingsgraad behorende beleggingsmix volgens het strategisch beleidskader. Sinds ultimo oktober 2017 is de dekkingsgraad weer boven 100% en is de feitelijke beleggingsmix weer in lijn met de beleggingsmix volgens het strategisch beleidskader.

Integraal risicomanagement

Een adequate beleidsvorming en goede beheersing van de bedrijfsprocessen door een pensioenfonds zijn noodzakelijk om de doelstellingen te kunnen realiseren en de verplichtingen na te kunnen komen. Integraal risicomanagement (IRM) is het proces waarmee door het pensioenfonds richting wordt gegeven aan de risicobeheersing. Naast de identificatie van risico's en de mate van beheersing ervan, is het een proces van beoordeling en bijsturing. Het betreft een iteratief proces dat door talloze beleidsonderdelen van het pensioenfonds 'heen loopt'.

Risicoanalyse

De risicoanalyse is binnen het pensioenfonds ingestoken aan de hand van een aantal financiële en niet-financiële risicocategorieën. Als financiële risicocategorieën zijn onderkend: matching- en

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

renterisico, marktrisico, kredietrisico en verzekeringstechnisch risico. Niet-financiële risicocategorieën zijn: omgevingsrisico, operationeel risico, uitbestedingsrisico, IT-risico, integriteitsrisico en juridisch risico. Per risicocategorie zijn de bruto risico's geïnventariseerd en is een inschatting gemaakt van de impact van dat risico. Vervolgens zijn de getroffen beheersmaatregelen bepaald en geëvalueerd. Als resultante is het netto risico voor de desbetreffende risicocategorie vastgesteld. Het netto risico wordt per kwartaal herbeoordeeld. Met ingang van het 2^e kwartaal 2017 is ook aandacht besteed aan de specifieke risico's die samenhangen met de collectieve waardeoverdrachten en de liquidatie van het pensioenfonds.

De beheersingsmaatregelen bestaan uit risicospecifieke beheersing, organisatie en management, en solvabiliteits- en liquiditeitsbeheer. De bij de risicoanalyse van belang zijnde risk drivers zijn: ontwikkelingen in de externe omgeving, bedrijfsmodel en strategie, gedrag, cultuur en governance, en infrastructuur en IT.

Bij de risicoanalyse is de risicohouding van het bestuur steeds uitgangspunt. Het bestuur kenmerkt zijn risicohouding als risicobewust en behoorlijk risico-avers.

De rente-, markt- en valutarisico's worden als gevolg van het gekozen beleggingsbeleid niet volledig gemitigeerd. Voor een nadere omschrijving van de verschillende risico's wordt verwezen naar pagina 79 tot en met 88 van dit jaarverslag.

Financieel crisisplan

Het pensioenfonds is verplicht een financieel crisisplan op te stellen. Het doel van dit crisisplan is dat het bestuur van het pensioenfonds vooraf beschrijft welke maatregelen bij een financiële crisis beschikbaar zijn, wat de impact van deze maatregelen is, welke besluitvormingsprocessen en procedures doorlopen moeten worden en welke communicatietrajecten gevolgd moeten worden. Zodoende kan het bestuur slagvaardig opereren wanneer een crisis daadwerkelijk optreedt.

Het crisisplan van het pensioenfonds bevat een beschrijving van de maatregelen die het bestuur op korte termijn effectief zou kunnen inzetten indien de dekkingsgraad in korte tijd beweegt richting kritische waarden, waardoor het realiseren van de doelstelling van het pensioenfonds in gevaar komt. Belangrijke aspecten van het financieel crisisplan zijn evenwichtige belangenafweging tussen (gewezen) deelnemers, pensioengerechtigden en de werkgever en de mogelijke communicatie naar betrokkenen. Het financieel crisisplan is voor het laatst geactualiseerd in september 2017.

Pensioenreglementen en uitvoeringsbesluiten

Het pensioenfonds voert per 1 januari 2014 de pensioenregeling uit voor het personeel van de werkgever. Het bestuur heeft hiertoe in 2013 twee pensioenreglementen vastgesteld, het Pensioenreglement 2014, welke is herzien per 1 januari 2016 in het Pensioenreglement 2016, en de Regeling prepensioenkapitaal. Het Pensioenreglement 2016 is per 31 december 2017 aangepast vanwege de omzetting van de nog niet ingegane ouderdomspensioenen in levenslange ouderdomspensioenen vanaf 68 jaar. Algemene inhoud en kenmerken van de pensioenregeling zijn omschreven in het onderdeel Algemeen van dit jaarverslag.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

De Regeling prepensioenkapitaal, het Uitvoeringsbesluit Pensioenreglement en het Uitvoeringsbesluit Prepensioenregeling zijn in 2017 niet gewijzigd.

Governance

Wet versterking bestuur Pensioenfondsen

De wetgever beoogt met de op 7 augustus 2013 in werking getreden Wet versterking bestuur pensioenfondsen de kwaliteit van besturing van pensioenfondsen te verbeteren. Daarnaast zijn adequate vertegenwoordiging van belanghebbenden en stroomlijning van de organisatie van pensioenfondsen belangrijke doelstellingen van de wetgever.

Bij de oprichting van het pensioenfonds is voor de inrichting van het pensioenfonds en in de fondsdocumenten rekening gehouden met deze wet en de in het kader van de wet door pensioenfondsen te maken keuzes. Zo is gekozen voor het zogeheten paritaire bestuursmodel. De keuzes zijn doorvertaald in de oprichtingsakte en de governance-documenten van het pensioenfonds. Het bestuur van het pensioenfonds heeft in het verslagjaar de eerder gemaakte keuzes niet heroverwogen of herzien.

Code Pensioenfondsen

De op 1 januari 2014 in werking getreden Code Pensioenfondsen beoogt de verhoudingen binnen het pensioenfonds en de communicatie met belanghebbenden transparanter te maken en bij te dragen aan het versterken van 'goed pensioenfondsbestuur'. De Code is geen doel op zich, maar een middel om pensioenfondsen beter te laten functioneren.

Het bestuur heeft in het jaarverslag 2014 voor het eerst verslag gedaan van de naleving van de Code Pensioenfondsen. In het eerste kwartaal van 2018 heeft een beoordeling van de naleving van de Code Pensioenfondsen in het verslagjaar 2017 plaatsgevonden.

Het bestuur merkt ten aanzien van de naleving van de normen van de Code Pensioenfondsen op dat in het verslagjaar aan 3 van de 83 normen van de code niet of niet volledig is voldaan. Hierna volgt een toelichting op het in het verslagjaar niet of niet volledig volgen van normen:

Norm 3 en 18 Het bestuur stelt een missie, visie en strategie op. Het bestuur beschrijft in het jaarverslag de missie, visie en strategie en beschrijft of en in hoeverre de gestelde doelen zijn bereikt. In verschillende documenten zijn doelstelling en beleid van het pensioenfonds beschreven, zoals ABTN en jaarverslag. Het pensioenfonds is in 2013 als tijdelijke oplossing in het leven geroepen. Het bestuur heeft in 2014 met de verschillende belanghebbenden een eerste verkenning gedaan van de mogelijke toekomstscenario's voor het pensioenfonds. In 2015 en 2016 is hier samen met de werkgever en in intensieve trajecten een vervolg aan gegeven en zijn diverse opties voor toekomstige uitvoering verkend. In 2017 heeft de werkgever nieuwe pensioenuitvoerders geselecteerd en de uitvoeringsovereenkomst met het pensioenfonds opgezegd.

Het bestuur was en is van mening dat het formaliseren en verfijnen van een missie, visie en strategie pas aan de orde komt als de toekomst van het pensioenfonds duidelijk is. Nu de toekomst duidelijk is en het pensioenfonds inmiddels in liquidatie is, is het verder invullen van missie, visie en strategie

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

niet meer relevant. Het bestuur legt in het jaarverslag verantwoording af over het gevoerde beleid en de bereikte resultaten.

Norm 45 [...] een lid van de visitatiecommissie wordt benoemd door het bestuur op bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan en wordt ontslagen door het bestuur na bindend advies van het verantwoordingsorgaan: het bestuur heeft in 2014 bij het aanzoeken en aanstellen van de visitatiecommissie op verzoek van en in afstemming met het verantwoordingsorgaan gekozen voor een afwijkende invulling, inhoudende advies in plaats van bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan bij de benoeming van de leden van de visitatiecommissie voor de visitatie over 2014. Evenals voor de visitatie over 2015 en 2016 heeft het bestuur na afstemming met het verantwoordingsorgaan de visitatiecommissie verzocht ook de visitatie over 2017 uit te voeren.

Uitbesteding

Het bestuur heeft in het verslagjaar in het kader van de reguliere uitvoeringsactiviteiten van het pensioenfonds, de beleids- en fondsdocumentatie en het voldoen aan wet- en regelgeving intensief contact onderhouden met de uitbestedings- en contractpartijen van het pensioenfonds.

Het bestuur heeft eind 2016 en begin 2017 de overeenkomsten met BlackRock, Mercer en Blue Sky Group met afgevaardigden van deze contractpartijen geëvalueerd. In september 2017 heeft een evaluatie met Kas Bank plaatsgevonden. De uit deze evaluaties voortkomende aandachts- en actiepunten zijn inmiddels opgepakt, dan wel zijn in 2017 onderwerp van gesprek tussen het bestuur en de betreffende contractpartijen geweest.

Bestuursondersteuning

Per medio januari heeft het bestuur geen bestuursondersteuning ontvangen van Blue Sky Group. Dit door personele wijzigingen binnen Blue Sky Group en het daardoor niet beschikbaar zijn van een geschikte medewerker voor de bestuursondersteuning. Het bestuur heeft daarop maatregelen getroffen, onder meer door een externe notulist in te huren voor de vergaderingen en het beleggen van werkzaamheden bij de manager van het pensioenfonds.

Premie

Op grond van de uitvoeringsovereenkomst en het Pensioenreglement 2016 heeft het pensioenfonds in december 2016 een bedrag van afgerond € 11,0 miljoen aan vaste premie over het verslagjaar bij de werkgever als voorschot in rekening gebracht. De vaste premie is 25% van de ongemaximeerde som van de pensioengevende salarissen. De werkgever betaalt maandelijks 1/12 van de voorschot premie. Bij de definitieve eindafrekening over het verslagjaar is afgerond € 11,0 miljoen aan premie bij de werkgever in rekening gebracht. Het verschil met het in voorschot gebrachte bedrag aan premie is per saldo nihil.

Daarnaast is een bedrag van € 1,5 miljoen bij de werkgever in rekening gebracht in verband met de toeslagkoopsom uit hoofde van de overgangsmaatregel ten behoeve van de onvoorwaardelijke indexatie. De samenstelling van de premie en de actuariële grondslagen die aan de premieberekening ten grondslag liggen, zijn met de werkgever afgestemd. De werkgever heeft de in rekening gebrachte bedragen in het verslagjaar voldaan.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Opbouwpercentage actieve deelnemers

Het bestuur heeft op 19 januari 2017 besloten om het opbouwpercentage van actieve deelnemers voor 2017 ongewijzigd te laten op het fiscale maximum van 1,875%.

Toeslagverlening

De eventuele toeslagverlening op de pensioenaanspraken en -rechten is geheel voorwaardelijk. Het bestuur beslist jaarlijks in hoeverre de pensioenaanspraken en -rechten worden aangepast. Voor de voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald, maar deze wordt uit beleggingsrendement gefinancierd. Voor de actieve deelnemers kan de voorwaardelijke indexatie ook gefinancierd worden uit het saldo van het depot.

De toeslagverlening ten aanzien van de pensioenaanspraken van actieve deelnemers bedraagt in enig jaar niet meer dan de jaarlijkse algemene (niet-incidentele) loonontwikkeling bij de werkgever over het voorafgaande kalenderjaar.

De toeslagverlening ten aanzien van de pensioenrechten van de pensioengerechtigden, de pensioenaanspraken van gewezen deelnemers en de pensioenaanspraken van ex-partners van gewezen deelnemers bedraagt in enig jaar niet meer dan de procentuele stijging van de kosten van levensonderhoud, met een maximum van 6%. Het stijgingspercentage van de kosten van levensonderhoud wordt bepaald op basis van een vergelijking van het door het Centraal Bureau voor de Statistiek vastgestelde en gepubliceerde niet-afgeleide consumentenprijsindexcijfer voor de maand oktober van het voorafgaande kalenderjaar met dat voor de maand oktober van het kalenderjaar voorafgaande aan het kalenderjaar waarin de laatste verhoging heeft plaatsgevonden.

Gedurende de jaren 2016 tot en met 2025 geldt een overgangsmaatregel. Aan actieve deelnemers die op 31 december 2015 een dienstverband hebben met de werkgever en zolang als zij aaneensluitend in dienst zijn van de werkgever wordt jaarlijks een onvoorwaardelijke toeslag op de pensioenaanspraken verleend ter grootte van de jaarlijkse algemene (niet-incidentele) loonontwikkeling bij de werkgever over het voorafgaande kalenderjaar met een maximum van 1,5% per jaar. Voor de onvoorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd. De toeslagverlening wordt door de werkgever gefinancierd door middel van een additionele premie.

Het bestuur heeft op 15 december 2016 besloten de toeslagverlening op de pensioenaanspraken voor actieve deelnemers per 1 januari 2017 op nul procent vast te stellen. Voor de actieve deelnemers waarvoor de overgangsmaatregel van toepassing is, heeft het bestuur besloten tot het verlenen van een toeslag op de pensioenaanspraken per 1 januari 2017 van 1,43% onder voorbehoud van ontvangst van het bedrag ter zake van de werkgever. Het pensioenfonds heeft in februari 2017 de aanvullende premie inzake de overgangsmaatregel ontvangen.

Voorts heeft het bestuur besloten met het oog op de op dat moment bestaande dekkinggraad en de eind 2016 verwachte dekkinggraad, lager dan 110%, om de pensioenaanspraken van pensioengerechtigden, gewezen deelnemers en ex-partners van gewezen deelnemers of pensioengerechtigden per 1 januari 2017 conform de indexatiestafel op nul procent vast te stellen.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Het bestuur heeft op 14 december 2017 besloten om, gegeven de collectieve waardeoverdracht per 1 januari 2018, de besluitvorming inzake de toeslagverlening op de pensioenaanspraken over te laten aan het bestuur van De Nationale APF.

Het bestuur heeft op 20 maart 2017 besloten het prepensioenkapitaal per 1 januari 2017 met 6,0% te verhogen. Op 14 december 2017 heeft het bestuur, gegeven het beleggingsrendement tot en met november 2017, besloten om de prepensioenkapitalen voorafgaand aan de overdracht naar Nationale-Nederlanden Premium Pension Institution B.V. danwel omzetting in levenslang ouderdomspensioen niet te verhogen. Op 25 januari 2018 heeft het bestuur de bijschrijving van het rendement op het prepensioenkapitaal per 1 januari 2018 vastgesteld op 0%.

Compliance en compliance functie

Onder compliance verstaat het bestuur dat het pensioenfonds werkt in overeenstemming met de toepasselijke interne en externe wet- en regelgeving. Het bestuur handelt daarbij niet alleen naar de 'letter van de wet', maar eveneens naar de 'geest van de wet'. Een evenwichtige afweging van de belangen van relevante stakeholders staat daarbij centraal. Bijzondere aandacht gaat uit naar de financiële toezichtwetgeving en integriteit. Het betreft hier met name de 'Wet op het financieel toezicht' en de 'Pensioenwet'.

In de Pensioenwet is bepaald dat een pensioenfonds zorg draagt voor een integere en beheerste bedrijfsvoering (artikel 143). In het Besluit financieel toetsingskader is dit nader uitgewerkt (artikelen 18 tot en met 20). Het bestuur hanteert hiertoe onder meer een gedragscode.

De gedragscode is van toepassing op alle personen die aan het pensioenfonds zijn verbonden en heeft onder meer betrekking op:

- vertrouwelijkheid;
- relatiegeschenken;
- nevenfuncties;
- melding van belangenconflicten;
- koersgevoelige informatie.

Het toezicht op de naleving van wettelijke regels en regels die voortvloeien uit de gedragscode is uitbesteed aan de externe compliance officer. Dit toezicht heeft mede ten doel reputatieschade te voorkomen en daarmee het integriteitsrisico voor het pensioenfonds zo veel mogelijk te beperken. De externe compliance officer rapporteert jaarlijks, of zoveel vaker als noodzakelijk is, aan het bestuur van pensioenfonds over de uitkomsten van verricht onderzoek.

De functie van compliance officer is extern belegd bij het Nederlands Compliance Instituut (NCI).

Het NCI heeft alle verbonden personen van het pensioenfonds conform de gedragscode begin 2018 gevraagd naar de naleving van de gedragscode over het jaar 2017. De uitvraag van de verbonden personen op de thema's zoals beschreven in de gedragscode heeft geen opmerkingen opgeleverd. De compliance officer heeft op basis daarvan geconcludeerd dat de gedragscode is nageleefd.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Ook de drie uitvoerders waar het pensioenfonds mee samenwerkt zijn gevraagd om over 2017 te verklaren of er zich integriteitsincidenten hebben voorgedaan. Twee uitvoerders hebben hierop gereageerd en aangegeven dat er geen incidenten zijn geweest.

Het NCI had voor 2017 de ontwikkelingen rondom de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in combinatie met outsourcing als actiepunt opgenomen. Daarnaast zou de gedragscode worden beoordeeld en eventueel worden geactualiseerd. Gegeven de ontwikkelingen omtrent de collectieve waardeoverdrachten en de liquidatie van het pensioenfonds is besloten om de werkzaamheden van het NCI te beperken tot dat wat operationeel speelt rondom de gedragscode van het pensioenfonds tot het moment van daadwerkelijke liquidatie.

Een opgave van de relevante nevenfuncties is opgenomen in de bijlage bij dit jaarverslag.

Intern toezicht

Het interne toezicht van het pensioenfonds wordt uitgevoerd door een visitatiecommissie, die jaarlijks een visitatie bij het pensioenfonds uitvoert. Het bestuur heeft Basis & Beleid Organisatieadviseurs als visitatiecommissie aangesteld.

De visitatiecommissie, bestaande uit drie onafhankelijke deskundigen van Basis & Beleid, heeft in de periode november 2017 - februari 2018 een visitatie over het boekjaar uitgevoerd. Na een eerste gesprek van bestuur en visitatiecommissie, gevolgd door een documentenanalyse, heeft de visitatiecommissie gesprekken gevoerd met de manager van het pensioenfonds, leden van het verantwoordingsorgaan en de leden van het bestuur. Na bespreking van het concept visitatierapport op 22 maart 2018 van de visitatiecommissie met het bestuur en separaat het verantwoordingsorgaan heeft de visitatiecommissie op 3 april 2018 het bestuur het definitieve visitatierapport en een samenvatting van het rapport voor het jaarverslag van het pensioenfonds doen toekomen. Het definitieve rapport is naar het verantwoordingsorgaan gezonden en, op grond van artikel 104 lid 6 van de Pensioenwet, tevens naar de werkgever.

De bevindingen van de visitatiecommissie over 2017 en de reactie van het bestuur zijn opgenomen op pagina 42 en 43 van dit jaarverslag.

Verantwoordingsorgaan

De statuten van het pensioenfonds bepalen dat het verantwoordingsorgaan, mede met het oog op de Wet versterking bestuur pensioenfonds, uit zes leden bestaat: twee zetels namens de deelnemers, twee zetels namens de pensioengerechtigden en gewezen deelnemers en twee zetels namens de werkgever.

Het verantwoordingsorgaan bestond in 2017 uit twee vrouwen en vier mannen. Twee leden van het verantwoordingsorgaan zijn jonger dan 40 jaar.

Naast overleg in eigen kring heeft het verantwoordingsorgaan in het verslagjaar vier bijeenkomsten met het bestuur van het pensioenfonds gehad, waarin onder meer is gesproken over het fondsbeleid, te maken beleidskeuzes, communicatie, de adviesaanvragen van het bestuur en de door het

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

verantwoordingsorgaan afgegeven adviezen, de toekomst van het pensioenfonds, de harmonisatie en de collectieve waardeoverdrachten. Het bestuur heeft het verantwoordingsorgaan in het verslagjaar daarnaast in extra bijeenkomsten en buiten vergaderingen om meegenomen in de activiteiten en de besluitvorming rondom de toekomstige pensioenuitvoering.

Het verantwoordingsorgaan beschikt via het bestuursportal over de agenda, de vergaderdocumenten en de notulen van de gezamenlijke bijeenkomsten, de besluitenlijst van het bestuur, documentatie van adviesaanvragen van het bestuur en afgegeven adviezen, correspondentie, fondsdocumenten en van belang zijnde pensioendossiers.

Het verantwoordingsorgaan heeft in 2017 op verzoek van het bestuur advies afgegeven ten aanzien van de evenwichtigheid in de vaststelling van de voorschotpremie 2017, het beleidsplan communicatie 2017, de voorgelegde wijzigingen van de statuten en de liquidatie van het pensioenfonds en de collectieve waardeoverdrachten. In januari 2018 is het verantwoordingsorgaan gehoord over de aanpassingen van het Pensioenreglement 2016. Het bestuur heeft het verantwoordingsorgaan schriftelijk op de hoogte gebracht van de wijze van opvolging van de afgegeven adviezen en van de uiteindelijke besluitvorming.

Het verslag van het verantwoordingsorgaan over het in het boekjaar gevoerde beleid, de uitvoering ervan en de voor de toekomst gemaakte beleidskeuzes en de reactie van het bestuur zijn opgenomen op pagina 44 tot en met 47 van dit jaarverslag.

Geschillen en klachten

In de geschillen- en klachtenregeling van het pensioenfonds worden regels vastgelegd voor het indienen en het behandelen van geschillen of klachten. Van een geschil is sprake als de belanghebbende het niet eens is met de wijze waarop de statuten of het pensioenreglement worden toegepast. Van een klacht is sprake als de belanghebbende niet tevreden is met de dienstverlening van het pensioenfonds of als belanghebbende meent onjuist te zijn behandeld.

De pensioenregeling wordt met de grootst mogelijke zorg uitgevoerd. Toch kan een klacht of geschil ontstaan. Iedere klacht of geschil wordt serieus behandeld. Een geschil of klacht wordt in eerste instantie namens het pensioenfonds in behandeling genomen door de uitvoeringsorganisatie, waarna beroep bij het bestuur openstaat. Als een belanghebbende het niet eens is met het oordeel van het bestuur over de behandeling van het geschil of de klacht, dan kan de belanghebbende zich wenden tot de Ombudsman Pensioenen. Een geschil kan ook worden voorgelegd aan de civiele rechter of een arbitragecommissie.

In 2017 heeft het bestuur schriftelijk gereageerd op vragen van een gepensioneerde. Deze communicatie kwam voort uit een door het pensioenfonds ontvangen een klacht in 2016.

Verder zijn er geen geschillen of klachten uit 2017 of eerder meer onderhanden.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Contacten met toezichthouders

Toezicht is een essentieel onderdeel van een gezonde en betrouwbare financiële sector. Het bestuur hecht aan een open relatie met de toezichthouders. Stichting Autoriteit Financiële Markten is naast aangesloten werkgever een van de toezichthouders van het pensioenfonds. Om het autonome karakter van het pensioenfonds te benadrukken en om er voor te zorgen dat de beide rollen van AFM gescheiden blijven, is besloten dat alle communicatie met toezichthouder AFM via de manager van het pensioenfonds loopt. Verder zijn medewerkers van de werkgever, die in hun dagelijkse werk direct toezicht houden op pensioenuitvoerders, uitgesloten van kandidaatstelling voor zetels in het bestuur en het verantwoordingsorgaan van het pensioenfonds. Het bestuur heeft in eigen kring en in de contacten met de toezichthouders aandacht voor (vermeende) belangenconflicten die kunnen voortvloeien uit de verschillende rollen van bestuursleden als werknemer, collega en bestuurder.

Het bestuur van het pensioenfonds heeft in 2017 in het kader van (toetsing van) fondsdocumenten en de benoemingsvoordracht van een kandidaat bestuurslid, diverse beleidsterreinen en AFM en/of DNB onderzoeken contact onderhouden met toezichthouders AFM en DNB. Onderstaande tabel geeft een samenvatting weer van deze contacten.

Datum	Onderwerp	Toelichting
januari	Informatieverzoek	In navolging op de bespreking in december 2016 heeft DNB een informatieverzoek gestuurd waarop het pensioenfonds heeft gereageerd.
januari	Instructie DNB	Het pensioenfonds ontving de DNB instructiebrief herstelplan.
januari	Publicatie DNB	Het pensioenfonds ontving het besluit en de toelichting van DNB om kwartaal- en jaarcijfers van pensioenfonds te publiceren.
januari	Seminar DNB	Het pensioenfonds ontving een uitnodiging voor het pensioenfondsseminar 'Inzicht met toezichtdata'.
februari	Toetsing	Het pensioenfonds heeft ten behoeve van de toetsing van een bestuurder het meldingsformulier met bijlagen ingediend en ontving naar aanleiding daarvan een toelichting op de toetsingsprocedure.
maart	Toetsing	Het pensioenfonds ontving een bevestiging van een toetsingsgesprek.
maart-mei	Herstelplan	Het pensioenfonds diende eind maart het herstelplan in bij DNB. De in april gestelde vragen van DNB zijn diezelfde maand beantwoord. In mei volgde de goedkeuring voor het plan.
mei	Toetsing	Het pensioenfonds ontving een bevestiging van einde toetsingsprocedure.
mei	Onderzoek DNB	Het pensioenfonds ontving een aankondiging van het vervolgonderzoek self-assessment EMIR.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

juni	Onderzoek DNB	Het pensioenfonds werd geïnformeerd over het onderzoek naar data kwaliteit bij haar custodian.
juni	Onderzoek DNB	Het pensioenfonds werd uitgenodigd om deel te nemen aan de periodieke uitvraag niet-financiële risico's.
juni	Onderzoek DNB	Het pensioenfonds ontving de uitvraag strategie-documentatie.
juni	Toetsing	Het pensioenfonds ontving naar aanleiding van een aanvraag voor toetsing voor de functie van bestuurder een toelichting op de toetsingsprocedure.
juni	Instructie en publicatie DNB	Het pensioenfonds ontving informatie over de rapportage en publicatie van het percentage zakelijke waarden
juni	Haalbaarheidstoets	Het pensioenfonds heeft de haalbaarheidstoets ingediend.
juni	Jaarverslag	Het pensioenfonds heeft het jaarverslag 2016 ingediend.
juli	Toetsing	Het pensioenfonds ontving het besluit inzake de benoeming van de heer Koelewijn als bestuurslid
juli	Seminar DNB	Het pensioenfonds ontving een uitnodiging voor het DNB pensioenseminar 'Aan de wind!'.
juli	Fondsdocumenten	De akte van statutenwijziging is bij DNB ingediend.
juli	Onderzoek DNB	De enquête inzake het vervolgonderzoek self-assessment EMIR is ingediend.
juli	Onderzoek DNB	De uitvraag niet-financiële risico's is ingediend.
augustus	Instructie DNB	Het pensioenfonds is geïnformeerd dat DNB het postadres zoals vastgelegd bij de Kamer van koophandel zal gaan gebruiken.
september	Fondsdocumenten	De geactualiseerde ABTN en bestuursreglement zijn ingediend.
september - oktober	Toetsing	Het pensioenfonds ontving een melding dat in verband met een functieverzwaring een geschiktheidstoetsing wordt uitgevoerd. De voor de toetsing benodigde documenten zijn ingediend.
september	Toekomst pensioenfonds	Het pensioenfonds heeft DNB informeel geïnformeerd over de ontwikkelingen ten aanzien van de toekomst van het pensioenfonds.
september-december	Toekomst pensioenfonds	Het pensioenfonds heeft op 29 september 2017 de melding inzake voorgenomen liquidatie en collectieve waardeoverdrachten bij DNB ingediend. Naar aanleiding daarvan hebben afstemmingen plaatsgevonden en zijn vragen gesteld die door het pensioenfonds zijn beantwoord. Op 18 december 2017 heeft DNB aangegeven dat zij geen gebruik maakt van haar bevoegdheid om een verbod tot waardeoverdracht op te leggen.
september	Onderzoek DNB	Het pensioenfonds heeft geantwoord op de uitvraag strategiedocumentatie.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

november	Toetsing	Het pensioenfonds ontving het besluit inzake de benoeming van de heer Koelewijn als bestuurslid met aandachtsgebied beleggingen.
december	Instructie DNB	Het pensioenfonds ontving de statenbrief 2018.
december	Instructie DNB	Het pensioenfonds werd geïnformeerd over de nieuwe inlogmethode van e-line en het aanleveren van documenten via het Digitaal Loket Rapportages.

Kosten en kostentransparantie

De kosten die het pensioenfonds in 2017 heeft gemaakt bestaan uit de kosten voor pensioenuitvoering en de kosten voor vermogensbeheer.

Uitvoeringskosten

De totale pensioenuitvoeringskosten kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Pensioenuitvoeringskosten	2017	2016
Kosten pensioenuitvoering	258.000	267.000
Kosten bestuursondersteuning	113.000	184.000
Advies- en controlekosten	239.000	230.000
Overige kosten	82.000	88.000
Totaal uitvoeringskosten	692.000	769.000
Kosten additionele werkzaamheden	296.000	120.000
Totaal vóór toerekening aan vermogensbeheer	988.000	889.000

Door een actieve bewaking van de kosten zijn de kosten voor pensioenuitvoering, bestuursondersteuning en overige kosten gedaald en zijn de kosten voor advies en controle nagenoeg gelijk gebleven.

De additionele werkzaamheden in 2017 hebben met name betrekking op inhuur, de harmonisatie van de pensioenrichtleeftijden, de selectie van de nieuwe pensioenuitvoerders en de collectieve waardeoverdrachten. In 2016 hadden de additionele werkzaamheden met name betrekking op de nieuwe pensioenregeling en de toekomstige pensioenuitvoering. De kosten voor de additionele werkzaamheden zijn door de werkgever vergoed. De voor rekening van het pensioenfonds komende uitvoeringskosten bedragen € 692.000 (2016: € 769.000). In de uitvoeringsovereenkomst is opgenomen dat € 703.000 wordt vergoed vanuit de vaste premie van 25% van de ongemaximeerde som van de pensioengevende salarissen. Het meerdere wordt, na afstemming met de werkgever, additioneel vergoed door de werkgever. Indien de kosten lager zijn, wordt het batig saldo toegevoegd aan de reserves dan wel is, zoals in 2017, de onttrekking aan het premie- en indexatiedepot ter voorkoming van een verlaging van de nagestreefde pensioenopbouw lager.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Beheersing uitvoeringskosten

Het bestuur van het pensioenfonds maakt een constante afweging tussen de noodzaak van werkzaamheden en de kosten ervan en probeert daarin een balans te vinden tussen kostenbewustzijn en de verwachtingen van de stakeholders van het pensioenfonds.

Het bestuur van het pensioenfonds bewaakt de kosten door een strakke aansturing van de externe dienstverleners waaronder een kritische beoordeling van de ontvangen facturen en periodieke vergelijking tussen werkelijke en begrote kosten.

Vermogensbeheerkosten

De vermogensbeheerkosten, die ten laste komen van het beleggingsresultaat en dus voor rekening van alle deelnemers, kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Kosten vermogensbeheer	2017	2016
Kosten fiduciair vermogensbeheerder	668.000	677.000
Kosten fondsmanagers	60.000	39.000
Transactiekosten	96.000	136.000
Kosten custodian	152.000	163.000
Totale kosten vermogensbeheer	976.000	1.015.000
Totaal kosten vermogensbeheer in relatie tot gemiddeld belegd vermogen	0,52%	0,60%
Transactiekosten in relatie tot gemiddeld belegd vermogen	0,05%	0,08%
Vermogensbeheerskosten (excl. transactiekosten) in relatie tot gemiddeld belegd vermogen	0,46%	0,52%

De kosten voor vermogensbeheer en fondsmanagers zijn afhankelijk van de omvang van het belegd vermogen. De transactiekosten ontstaan door transacties binnen het belegd vermogen. De kosten van de custodian zijn voor een deel afhankelijk van transacties en omvang belegd vermogen.

Het gemiddeld belegd vermogen is in 2017 bepaald als gemiddelde van de primo en ultimo stand en bedraagt € 189,4 miljoen. In 2016 was het gemiddeld belegd vermogen € 170,3 miljoen.

Beheersing vermogensbeheerkosten

Aan de fiduciair vermogensbeheerder is onder meer de implementatie en uitvoering van het beleggingsbeleid uitbesteed. Dit omvat bijvoorbeeld advisering inzake de inrichting van de beleggingsportefeuille gegeven de risicohouding zoals vastgesteld door het pensioenfonds, de selectie van fondsmanagers en selectie van tegenpartijen. Daarnaast heeft de fiduciair manager binnen vastgestelde grenzen de vrijheid om tijdelijk van de normportefeuille af te wijken indien marktomstandigheden hiertoe aanleiding geven. De fiduciair manager legt per kwartaal verantwoording af over zijn beleid. De beloning van de fiduciair vermogensbeheerder van het pensioenfonds is direct gerelateerd aan de hoogte van het belegd vermogen. Met ingang van 2017 wordt een staffel gehanteerd waardoor bij een hoger absoluut belegd vermogen een lagere relatieve vergoeding in rekening wordt gebracht.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

De kosten van de fondsmanagers alsmede de transactiekosten zijn de kosten die verband houden met het toe- en uittreden in de door de fiduciair manager geselecteerde beleggingsfondsen alsmede de operationele kosten die in de fondsen zijn gemaakt of worden toegerekend. Deze kosten worden opgenomen in de Net Asset Value (NAV) van het fonds en drukken daarmee direct op het behaalde rendement in die fondsen. Het bestuur van het pensioenfonds beoordeelt deze kosten dan ook in belangrijke mate in samenhang met de behaalde rendementen in die fondsen, evenwel zonder de absolute hoogte en het effect op het rendement te veronachtzamen. Voor een nadere toelichting op de behaalde beleggingsresultaten wordt verwezen naar pagina 23.

De kosten van de custodian zijn de kosten van administratie en beheer van de beleggingsportefeuille en worden door het pensioenfonds direct aan de betrokken partijen voldaan. Deze kosten worden door het pensioenfonds beoordeeld aan de hand van de kwaliteit en omvang van de geleverde prestatie enerzijds en marktgemiddelden anderzijds.

Kostentransparantie

Het bestuur van het pensioenfonds onderschrijft de wenselijkheid van kostentransparantie naar de belanghebbenden van het pensioenfonds en volgt - voor zover dit tegen redelijke kosten en moeite mogelijk is - de aanbevelingen van de Pensioenfederatie met betrekking tot kostentransparantie.

Zowel in de aanbevelingen als in het Besluit uitvoering Pensioenwet worden de volgende kosten onderscheiden: kosten van pensioenbeheer, oftewel administratieve uitvoeringskosten, kosten van vermogensbeheer en transactiekosten.

De kosten van vermogensbeheer en de transactiekosten zijn hiervoor vermeld. De kosten van pensioenbeheer zijn onderdeel van de eerder genoemde pensioenuitvoeringskosten. Naast de kosten van pensioenbeheer bestaan de pensioenuitvoeringskosten ook uit algemene kosten. Deze algemene kosten worden voor de helft toegekend aan pensioenbeheer en voor de andere helft aan vermogensbeheer.

Na toedeling van de algemene kosten bedragen de kosten van pensioenbeheer € 459.000 (2016: €501.000), de kosten van vermogensbeheer € 1.113.000 (2016: € 1.147.000) en de transactiekosten € 96.000 (2016: € 136.000). De totale vermogensbeheerkosten bedragen € 1.209.000 (2016: € 1.283.000).

De pensioenbeheerkosten worden per deelnemer weergegeven en bedragen:

	2017	2016
Pensioenbeheerkosten per deelnemer (excl. gewezen deelnemers)	684	770
Pensioenbeheerkosten per deelnemer (incl. gewezen deelnemers)	390	458

De hoogte van de kosten per deelnemer wordt sterk beïnvloed door de beperkte omvang van het pensioenfonds en de opbouw van het totaal aantal deelnemers. Naar verhouding heeft het pensioenfonds een aanzienlijk aantal gewezen deelnemers en een zeer kleine groep pensioengerechtigden. Het pensioenfonds heeft ultimo 2017 in totaal 1.236 deelnemers waarvan

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

536 gewezen deelnemers en 54 pensioengerechtigden. Bij de berekening van de kosten per deelnemer is het aantal deelnemers bepaald als gemiddelde van de primo en ultimo aantallen.

De kosten van vermogensbeheer en de transactiekosten zijn, na toerekening van de helft van de algemene kosten, als percentage van het gemiddeld belegd vermogen als volgt weer te geven:

	2017	2016
Totaal kosten vermogensbeheer in relatie tot gemiddeld belegd vermogen	0,64%	0,75%
Transactiekosten in relatie tot gemiddeld belegd vermogen	0,05%	0,08%
Vermogensbeheerkosten (excl. transactiekosten) in relatie tot gemiddeld belegd vermogen	0,59%	0,67%

De door de werkgever betaalde kosten die niet worden doorbelast aan het pensioenfonds bestaan uit personeels- en projectkosten en bedragen € 425.000 (2016: € 360.000).

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Vooruitblik naar 2018

Het jaar 2018 zal in het teken staan van de collectieve waardeoverdrachten naar De Nationale APF en naar Nationale-Nederlanden Premium Pension Institution B.V. en de liquidatie van het pensioenfonds. Door de beëindiging van de uitvoeringsovereenkomst voert het pensioenfonds vanaf 1 januari 2018 geen pensioenovereenkomsten meer uit. Alle bezittingen en verplichtingen worden per 1 januari 2018 overgedragen aan de nieuwe pensioenuitvoerders. De operationele kosten van het pensioenfonds worden vanaf 1 januari 2018 door de werkgever vergoed.

Verslag visitatiecommissie

Het bestuur van Stichting Pensioenfonds AFM heeft, in het kader van goed pensioenfondsbestuur, begin 2018 een visitatie laten uitvoeren over het verslagjaar 2017.

De visitatiecommissie heeft in het kader van haar onderzoek documenten bestudeerd en gesprekken gevoerd met de bestuursleden, leden van het Verantwoordingsorgaan en de manager van het pensioenfonds. Het gehanteerde normenkader en de bevindingen van de commissie zijn neergelegd in een rapportage en zijn besproken met het bestuur en het Verantwoordingsorgaan.

Het jaar 2017 stond voor de werkgever AFM en voor het bestuur van het pensioenfonds in het teken van het zoeken naar een nieuwe pensioenuitvoerder, en het zoeken naar een veilige haven voor de reeds opgebouwde pensioenrechten. De werkgever en het bestuur hebben beide na eigen gemaakte afwegingen De Nationale APF als nieuwe uitvoerder gekozen, waarna het bestuur zich is gaan inzetten voor een traject wat zou gaan resulteren in een Collectieve Waarde Overdracht (CWO) naar de APF per 1 januari 2018. Deze CWO is op tijd en binnen de vastgestelde budgetten succesvol afgerond. Voor het opgebouwde prepensioenkapitaal moest een andere oplossing gekozen worden; deze zijn overgedragen naar Nationale-Nederlanden Premium Pension Institution B.V..

Het visitatierapport is opgesteld en vorm gegeven zoals te doen gebruikelijk voor een fonds in continuïteit, met de kanttekening dat in deze visitatie extra aandacht is gegeven aan het proces van CWO.

Belangrijkste keuze welke het bestuur moest maken in 2017 was de plaats waar zij de reeds opgebouwde pensioen- en prepensioenrechten zou gaan onderbrengen. Gebleken is dat het bestuur deze keuzes zowel pragmatisch gemaakt heeft als rekening houdend met de belangen van de stakeholders. De visitatiecommissie heeft het bestuur meegegeven de afwegingen en de conclusies alsnog explicieter vast te leggen in een nog op te stellen "verantwoordingsdocument".

De werkgever zag zich bij het zoeken naar een nieuwe pensioenuitvoerder gehouden aan de voor dit keuzeproces van toepassing zijnde Europese aanbestedingsregels en deze hebben in belangrijke mate de (on)mogelijkheden rond de communicatie richting de stakeholders van het fonds bepaald. Dit heeft mede geleid tot bezwaren en vragen van deelnemers tegen de CWO en/of de omstandigheden waaronder de uniformering van de pensioenleeftijd is ingericht.

Zowel de werkgever als de bestuurders hebben zeer veel aandacht gegeven aan deze vragen en bezwaren en zijn erin geslaagd om vóór ultimo 2017 met antwoorden en oplossingen te komen, zodat de CWO op 1 januari 2018 plaats kon vinden.

Mede doordat de bestuurders extra (werk)tijd gevraagd en gekregen hebben van de werkgever is het proces van de CWO succesvol afgerond.

De voormalige bestuurders die een (tijdelijke) plaats gaan krijgen in het belanghebbendenorgaan van de APF moeten zich nog voorbereiden op hun nieuwe rol en taakopvatting. Voor het lid namens

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

de pensioengerechtigden komt hier nog bij dat de aansluiting met deze groep in het belanghebbendenorgaan nog extra aandacht verdient.

De visitatiecommissie spreekt haar waardering uit voor de wijze waarop het bestuur van het pensioenfonds erin is geslaagd om in relatief korte tijd, en met het rekening houden van de belangen van de verschillende stakeholders, de opgebouwde rechten en de hierbij behorende bezittingen heeft overgedragen naar de nieuwe pensioenuitvoerders.

Reactie bestuur

Het bestuur dankt de visitatiecommissie voor de wijze waarop zij de visitatie van het pensioenfonds over het boekjaar 2017 heeft uitgevoerd en voor de gedane aanbevelingen in het visitatierapport over het verslagjaar.

In reactie op het verslag van de visitatiecommissie merkt het bestuur op dat het zich herkent in het beeld van de visitatiecommissie. Het bestuur zal de aanbevelingen nader bestuderen en waar opportuun vertalen naar acties.

Verslag verantwoordingsorgaan

Algemeen

Het Verantwoordingsorgaan (VO) heeft tot taak een oordeel te geven over het handelen van het bestuur van het pensioenfonds AFM (het bestuur), over het door het bestuur uitgevoerde beleid en de beleidskeuzes voor de toekomst. Daarnaast kan het VO advies uitbrengen over een aantal in de wet genoemde onderwerpen zoals het beloningsbeleid, de gedragscode en het communicatiebeleid.

Veranderingen in 2017

In het verslag van het VO over 2016 is al uitvoerig melding gemaakt van de werkzaamheden van het bestuur en van werkgever AFM om te komen tot een duurzame oplossing voor de toekomst van het Pensioenfonds AFM met daarbij een nieuwe pensioenuitvoerder. Die intensieve werkzaamheden zijn eind 2017 met succes afgerond en hebben geleid tot het besluit van werkgever AFM om de uitvoering van de pensioenregeling AFM in een eigen kring over te dragen aan een nieuwe pensioenuitvoerder, De Nationale APF. Het VO is, voor zover mogelijk, in het aanlooptraject dat tot deze besluitvorming heeft geleid door het bestuur geïnformeerd. Samenhangend met het besluit van werkgever AFM heeft het bestuur op 27 september 2017 besloten tot Liquidatie en Collectieve waardeoverdracht. Het VO heeft hierover positief geadviseerd.

Het VO is het bestuur en de manager Pensioenfonds AFM zeer erkentelijk voor het vele werk dat in 2017 is verricht en het resultaat dat daarmee is bereikt. Het VO is van oordeel dat het door het bestuur steeds adequaat en zonder terughoudendheid is geïnformeerd en hierdoor in staat is geweest zijn (advies)taken naar behoren uit te oefenen.

Financiële positie van het pensioenfonds

De mogelijke verlaging van de pensioenrechten en/of pensioenopbouw waarover het VO in 2016 met het bestuur heeft gesproken, heeft zich niet gerealiseerd. Eind januari 2017 werden de deelnemers al per brief geïnformeerd dat de noodzaak tot een verlaging voorlopig niet aan de orde was; medio 2017 kon dit gelet op de dekkingsgraad op dat moment worden bevestigd. Daarmee valt - in overeenstemming met het beeld bij de meeste Nederlandse pensioenfonds - de mogelijkheid van korting in de komende jaren nog niet uit te sluiten.

Adviezen van het VO

Het VO heeft het bestuur over meerdere onderwerpen geadviseerd. Het betreft:

- **Het Beleidsplan Communicatie 2017**

Het VO vindt het, mede gelet op de te verwachten ontwikkelingen met betrekking tot het pensioenfonds in 2017, een goede zaak dat het al in januari 2017 is gevraagd om over genoemd beleidsplan advies uit te brengen. Het VO heeft onderstreept dat, gelet op die ontwikkelingen, communicatie een belangrijke prioriteit is. Het VO heeft positief over het beleidsplan geadviseerd en in zijn advies enkele inhoudelijke en tekstuele opmerkingen aan het bestuur gegeven waaraan het bestuur in het definitieve beleidsplan aandacht heeft besteed.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

- **Premievaststelling 2017**

Het VO heeft bij de voorbereiding van zijn advies stilgestaan bij de relevantie van een adviesrecht gelet op de huidige premiesystematiek. Gelet op het belang van een consistente toepassing van het adviesrecht, heeft het VO daaraan in casu wel invulling gegeven en is positief geadviseerd ten aanzien van de evenwichtigheid in de vaststelling van de voorschotpremie 2017. Daarbij heeft het VO wel de aannahme gemaakt dat de financiële positie van het pensioenfonds dusdanig is dat maatregelen ter voorkoming van het verlagen van de pensioenaanspraken en –rechten niet nodig zijn. Het bestuur heeft in zijn reactie hierop aangegeven dat op basis van het dekkingsgraadsjabloon kan worden geconcludeerd dat het pensioenfonds in staat is om binnen 10 jaar te herstellen tot het vereiste vermogen zonder het treffen van aanvullende maatregelen.

- **Statutenwijziging**

Het VO heeft positief geadviseerd over de statutenwijziging die verband houdt met de uitbreiding van het bestuur met een lid namens de pensioengerechtigden van het fonds en enkele andere aanpassingen. Naar aanleiding van opmerkingen van het VO, heeft het bestuur nog bijzondere aandacht geschonken aan de formulering van de stemverhouding in het artikel 8, zesde lid van de statuten, dat betrekking heeft op de besluitvorming ingeval van ontslag van een bestuurder.

- **Liquidatie en Collectieve Waardeoverdracht (CWO)**

Eind september 2017 heeft het bestuur het VO benaderd voor een advies over het besluit van het bestuur d.d. 27 september 2017 om over te gaan tot de Liquidatie en Collectieve Waardeoverdracht. Zoals hiervoor al opgemerkt, is het VO in april 2017 al uitvoerig geïnformeerd over het aanlooptraject naar de keuze voor een APF. In de adviesaanvraag heeft het bestuur uiteengezet wat zijn voornemens zijn ten aanzien van de overdracht van de verplichtingen van het pensioenfonds: de pensioenaanspraken en –rechten alsmede de kapitalen vanuit de regeling prepensioenkapitalen. Daarnaast is het VO geïnformeerd over de belangrijkste vervolgstappen die het bestuur nog moest zetten nadat het de voorgenomen CWO aan DNB had gemeld, zoals de daadwerkelijke overdracht van de verplichtingen, de transitie van de beleggingen, de harmonisatie van de pensioenaanspraken naar een pensioenrichtleeftijd van 68 jaar en de communicatie naar deelnemers met betrekking tot hun desbetreffende aanspraken.

Het VO heeft de door het bestuur geformuleerde voorwaarden die aan de overdracht van de reeds opgebouwde aanspraken en –rechten zijn gesteld onderschreven. Deze voorwaarden betreffen (i) evenwichtige aanpassingen van het pensioenreglement voor alle belanghebbenden, (ii) een ongewijzigde risicohouding, (iii) actuariële grondslagen en flexibiliteitsfactoren die in lijn zijn met het huidige beleid en (iv) een zo effectief en efficiënt mogelijke transitie van de beleggingen zonder een exposure-gap. Wanneer aan deze voorwaarden wordt voldaan, zal, zo begrijpt het VO, het effect voor alle deelnemers gering zijn, te meer omdat is gekozen voor een eigen kring binnen De Nationale APF en de pensioenregeling en financiering ten tijde van de overgang naar de eigen kring bij De Nationale APF niet significant mogen wijzigen.

Daarnaast heeft het VO kennis genomen van de uitgangspunten en overwegingen van het bestuur bij zijn besluitvorming met betrekking tot (i) de harmonisatie van de pensioenaanspraken en –rechten naar een pensioenrichtleeftijd van 68 jaar, (ii) de omzetting van aanspraken op tijdelijk ouderdomspensioen alsmede prepensioen in aanspraken op extra levenslang ouderdomspensioen

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

en (iii) de regeling Prepensioenkapitaal. Het VO begrijpt en onderschrijft de benadering die het bestuur ter zake van de hiervoor benoemde deelgebieden heeft gekozen en acht de besluitvorming van het bestuur hierover voldoende evenwichtig.

Op basis van de aan het VO overgelegde informatie, is positief geadviseerd over de besluiten die door het bestuur ter zake zijn genomen.

Bezwaren tegen CWO

Een aantal deelnemers heeft nadat het bestuur zijn besluitvorming aan hen heeft kenbaar gemaakt, bezwaar aangetekend. Het VO is regelmatig in algemene zin over de inhoud en aantallen bezwaren geïnformeerd. Ook is het VO geïnformeerd over de diverse acties van het bestuur in de richting van de betrokken deelnemers.

Functioneren van het VO

Ook in 2017 is de samenwerking binnen het VO goed geweest. Datzelfde kan worden gezegd van het verloop van de contacten met het bestuur in de reguliere vergaderingen en de gedurende een groot deel van het jaar wekelijkse conference calls. Dat heeft zeker op de voor het fonds cruciale beslismomenten (de liquidatie en CWO) er in geresulteerd dat het VO zijn werkzaamheden op een goede wijze heeft kunnen uitoefenen. Ten einde zo goed mogelijk voorbereid te zijn op de toekomstige uitvoering van de pensioenregeling van de AFM, hebben de leden van het VO begin 2017 een cursus gevolgd over Toekomstige Pensioenuitvoering en Liquidatie.

Visitatiecommissie (VC)

Het VO heeft kennis genomen van de rapportage van de VC en de daarin opgenomen conclusies en aanbevelingen. Het VO gaat er van uit dat de vereffenaars van het fonds voor zover aan de orde, daarop passende actie ondernemen. Het VO onderschrijft het door de VC benadrukte belang van het nog op te stellen verantwoordingsdocument en de aandacht die daarin moet worden gegeven aan de door de VC benoemde onderwerpen.

Eindoordeel

Op basis van het voorgaande, de door het bestuur gegeven toelichtingen en anderszins verstrekte informatie, zijn wij van oordeel dat het bestuur bij de voorgenomen besluiten en het gevoerde beleid in 2017 voldoende evenwichtig met de belangen van de verschillende groepen van betrokken is omgegaan.

Reactie bestuur

Allereerst dankt het bestuur het verantwoordingsorgaan voor de wijze waarop het in 2017 met zijn constructieve adviezen en feedback heeft bijgedragen aan de kwaliteit van het beleid en de besluiten van het fondsbestuur.

Het bestuur heeft kennis genomen van het verslag van het verantwoordingsorgaan over 2017. In reactie merkt het bestuur op dat het zich herkent in het door het verantwoordingsorgaan geschetste beeld. Het bestuur onderschrijft tevens het eindoordeel van het verantwoordingsorgaan.

Personalia stand per 31 december 2017

Bestuur

Voorzitter

drs. S. Baars

Leden

Prof. dr. J. Koelewijn, mevrouw prof. dr. G.C.M. Majoor RA (plaatsvervangend secretaris), mr. A.P.F. Voogd CPE (plaatsvervangend voorzitter), drs. J.M. Wouterson RA (secretaris)

Manager Pensioenfonds AFM

drs. W.A.C.M. Koch RA

Externe notulist

Emma Handson text & secretary solutions B.V.

Verantwoordingsorgaan

Leden namens de werknemers

mevrouw E.M. Ferf MSc, mevrouw mr. S.J.G. Janssen

Leden namens de werkgever

drs. J.P.J. Wensveen, drs. P.W. van Gerwen

Leden namens de pensioengerechtigden en gewezen deelnemers

mr. drs. P.A.W. Mulder (voorzitter), mr. drs. H.F.W. Bruggeman MBA

Accountant

Baker Tilly Berk N.V.

Certificerend actuaris

Milliman Pensioenen v.o.f.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Adviserend actuaris

Mercer (Nederland) B.V.

Custodian

KAS BANK N.V.

Compliance officer

Nederlands Compliance Instituut

Visitatiecommissie

Basis & Beleid Organisatieadviseurs B.V.

Fiduciair vermogensbeheerder

BlackRock (Netherlands) B.V.

Uitvoeringsorganisatie

Blue Sky Group Pension Management B.V.

Jaarrekening 2017

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Balans per 31 december

(na resultaatbestemming)

(bedragen in duizenden euro's)

	2017	2016
Activa		
Beleggingen voor risico pensioenfonds		
• Vastgoed (1)	10.160	9.698
• Aandelen (2)	56.754	52.975
• Vastrentende waarden (3)	114.267	113.431
• Geldmarktbeleggingen (4)	14.842	12.232
• Derivaten (5)	2.730	2.451
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	198.753	190.787
Vorderingen en overlopende activa pensioenen (6)	176	21
Vorderingen en overlopende activa beleggingen (7)	3.961	320
Liquide middelen (8)	497	500
Totaal activa	203.387	191.628
Passiva		
Stichtingskapitaal en reserves (9)		
• Bestemmingsreserve	600	861
• Overige reserves	1.267	-1.820
Totaal stichtingskapitaal en reserves	1.867	-959
Technische voorziening voor risico pensioenfonds (10)	192.329	185.334
Derivaten (5)	8.778	3.226
Schulden en overlopende passiva pensioenen (11)	217	536
Schulden en overlopende passiva beleggingen (12)	196	3.491
Totaal passiva	203.387	191.628

De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op pagina 63 tot en met 78.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Rekening van baten en lasten

(bedragen in duizenden euro's)

	2017	2016
Baten		
Premiebijdragen voor risico pensioenfonds (13)	12.498	13.229
Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds (14)	-251	18.255
Overige baten (15)	295	120
Totaal baten	12.542	31.604
Lasten		
Pensioenuitkeringen (16)	-1.154	-1.108
Pensioenuitvoeringskosten (17)	-755	-621
Mutatie technische voorziening voor risico pensioenfonds		
• Pensioenopbouw (18)	-9.824	-7.981
• Toeslagverlening (19)	-1.426	-1.010
• Rentetoevoeging (20)	362	98
• Wijziging rekenrente (21)	2.898	-21.672
• Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten (22)	1.190	1.124
• Pensioenrechten individuele waardeoverdrachten, per saldo (23)	569	1.073
• Wijziging actuariële grondslagen (24)	-	519
• Overige mutaties technische voorziening (25)	-764	-89
•		
• Totaal mutatie technische voorziening voor risico pensioenfonds	-6.995	-27.938
Herverzekeringen (26)	-186	-212
Individuele waardeoverdrachten, per saldo (27)	-626	-923
Totaal lasten	-9.716	-30.802
Resultaat	2.826	802

De bij de posten vermelde nummers verwijzen naar de toelichting op pagina 89 tot en met 98.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Kasstroomoverzicht

(bedragen in duizenden euro's)

	2017	2016
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	12.143	13.359
Ontvangen individuele waardeoverdrachten	83	308
Betaalde pensioenuitkeringen	-1.148	-1.107
Betaalde individuele waardeoverdrachten	-709	-1.366
Betaalde premies herverzekering	-224	-212
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-743	-613
Overige mutaties pensioenactiviteiten	195	177
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	9.597	10.546
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen beleggingen	30.332	35.685
Verkopen en afwikkeling derivaten	24	6.877
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	2.591	2.297
Aankopen beleggingen	-35.671	-51.433
(Terug)betaald cash collateral, per saldo	-5.628	-2.970
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-1.248	-1.001
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-9.600	-10.545
Mutatie liquide middelen	-3	1

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Toelichting algemeen

Activiteiten

Het pensioenfonds is een ondernemingspensioenfonds, statutair gevestigd in Amsterdam en kantoorhoudend aan de Vijzelgracht 50 in Amsterdam en ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 58568972. Ingevolge artikel 3 lid 1 van de statuten heeft het pensioenfonds ten doel het uitvoeren van pensioenovereenkomsten tussen deelnemers en werkgever en het beheren van pensioenrechten van gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

De uitvoering van de pensioenregeling van de werkgever is gestart per 1 januari 2014 en is beëindigd per 1 januari 2018. Het pensioenfonds heeft in september 2017 besloten tot voorgenomen liquidatie en collectieve waardeoverdrachten. Alle bezittingen en verplichtingen worden per 1 januari 2018 overgedragen aan de nieuwe pensioenuitvoerders.

Pensioenregeling

Ouderdomspensioen

Het ouderdomspensioen is een toegezegd-pensioenregeling op basis van geïndexeerd middelloon en gaat standaard in op de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin de deelnemer 67 jaar wordt. Per 31 december 2017 is de standaardpensioenleeftijd verhoogd naar 68 jaar. De deelnemers kunnen binnen bepaalde grenzen kiezen wanneer zij met pensioen gaan, en wel op zijn vroegst vanaf de leeftijd van 57,5 jaar. Voorts kan de hoogte van het pensioen worden gevarieerd, waarbij de laagste uitkering niet minder dan 75% van de hoogste uitkering bedraagt. Op pensioendatum kan het opgebouwde partnerpensioen geheel of gedeeltelijk worden geruild voor extra ouderdomspensioen of omgekeerd kan het opgebouwde ouderdomspensioen gedeeltelijk worden geruild voor extra partnerpensioen. De opbouw van ouderdomspensioen bedraagt per jaar van deelneming (maximaal) 1,875% van de pensioengrondslag in het betreffende jaar. De pensioengrondslag is gelijk aan het pensioengevende salaris (vaste jaarsalaris vermeerderd met vakantietoeslag en dertiende maand) verminderd met de franchise. Met ingang van 1 januari 2017 is het pensioengevende salaris gemaximeerd op EUR 103.317. Het maximum pensioengevende salaris en de franchise worden jaarlijks aangepast aan het fiscale maximum respectievelijk het fiscale minimum.

Gedurende de periode waarin de deelnemer recht heeft op loondoorbetaling bij ziekte wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk premievrij voortgezet. De voortzetting van de pensioenopbouw eindigt zodra en voor zover de deelnemer niet langer arbeidsongeschikt is, doch uiterlijk op de reguliere pensioendatum.

Partnerpensioen

De nagelaten partner van een (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde ontvangt partnerpensioen. Het jaarlijks partnerpensioen bedraagt 70% van het jaarlijks ouderdomspensioen.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

In geval van overlijden van de deelnemer voor de reguliere pensioendatum wordt het ouderdomspensioen vastgesteld in de veronderstelling dat de deelnemer tot reguliere pensioendatum zou hebben deelgenomen met de laatstelijk geldende pensioengrondslag.

De uitkering wordt verlaagd met 2,5% voor elk vol jaar leeftijdsverschil indien de partner meer dan 20 jaar jonger is dan de (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde. Het partnerpensioen gaat in op de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin de (gewezen) deelnemer of pensioengerechtigde overlijdt. Bij ingang van het ouderdomspensioen bestaat eenmalig de keuze van omzetting van (een deel van) het recht op partnerpensioen of ouderdomspensioen in een verhoging van het ouderdomspensioen respectievelijk partnerpensioen.

Wezenpensioen

Het jaarlijks wezenpensioen, uit te keren bij overlijden van de deelnemer, bedraagt 14% van het jaarlijks ouderdomspensioen. Het ouderdomspensioen wordt vastgesteld in de veronderstelling dat de deelnemer tot de reguliere pensioendatum zou hebben deelgenomen met de laatstelijk geldende pensioengrondslag. Het wezenpensioen gaat in op de eerste dag van de maand volgend op de maand waarin de deelnemer overlijdt en wordt uitgekeerd tot de eerste dag van de maand volgend op de 18^e verjaardag van het kind.

Prepensioenregeling

Tot 1 januari 2006 bestond voor alle deelnemers van Stichting Pensioenfonds Mercurius Amsterdam (PMA) de mogelijkheid om op vrijwillige basis de niet benutte pensioenspaarruimte te gebruiken door een percentage van het pensioengevend salaris te storten in een prepensioenspaarregeling. De bij PMA opgebouwde prepensioenkapitalen zijn per 1 januari 2014 door middel van een collectieve waardeoverdracht aan het pensioenfonds overgedragen.

Het opgebouwde prepensioenkapitaal wordt op de prepensioendatum, maar niet eerder dan de eerste dag van de maand waarin de deelnemer 57,5 jaar wordt, aangewend voor een direct ingaand tijdelijk prepensioen. De (gewezen) deelnemer heeft het recht om (een deel van) het prepensioenkapitaal aan te wenden ter verhoging van het ouderdomspensioen of partnerpensioen. Bij overlijden van de (gewezen) deelnemer voor de prepensioendatum vervalt het opgebouwde prepensioenkapitaal aan het pensioenfonds. Ter compensatie worden risicopremies op de prepensioenspaarrekening bijgeschreven.

Jaarlijks wordt op 1 januari het rendement over het voorgaande jaar op het prepensioenkapitaal bijgeschreven. Dit rendement is gelijk aan het rendement op de totale beleggingsportefeuille over het voorgaande jaar. Hierbij worden de rechtstreeks ten laste van het pensioenfonds komende kosten van vermogensbeheer buiten beschouwing gelaten. Het aldus berekende rendementspercentage wordt verminderd met 0,5 procentpunt ter compensatie van jaren waarin het rendement op de totale beleggingsportefeuille negatief is. In dat geval wordt het percentage op nihil gesteld. Het percentage bedraagt maximaal 6%. Bij beëindiging van het deelnemerschap anders dan door overlijden, wordt over de periode waarover nog geen rendement is bijgeschreven, het gemiddelde u-rendement pro rata bijgeschreven. Het u-rendement wordt afgeleid van het gemiddelde effectieve rendement op Nederlandse staatsobligaties.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Toeslagen

De opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers worden jaarlijks per 1 januari verhoogd met een toeslag op basis van de algemene loonontwikkeling bij de werkgever in het voorgaande jaar. Op de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) en de ingegane pensioenen wordt jaarlijks per 1 januari een toeslag verleend van maximaal de procentuele stijging van de kosten van levensonderhoud (op basis van de ontwikkeling van het consumentenprijsindexcijfer, zoals vastgesteld en gepubliceerd door het CBS) met een maximum van 6%.

Het bestuur beslist echter jaarlijks in hoeverre de pensioenrechten en de ingegane pensioenen worden aangepast. Voor de voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd, maar deze wordt gefinancierd vanuit het beleggingsrendement dan wel uit het zogenoemde premie- en indexatiedepot. De besluitvorming door het bestuur wordt mede gebaseerd op de beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds.

Voor de jaren 2016 tot en met 2025 is als overgangmaatregel de toeslagverlening onvoorwaardelijk voor de actieve deelnemers, die op 31 december 2015 deelnemer van het pensioenfonds waren en zolang zij in dienst van de werkgever zijn. De jaarlijkse toeslag vanuit de overgangmaatregel is gelijk aan de jaarlijkse algemene (niet-incidentele) loonontwikkeling bij de werkgever over het voorafgaande kalenderjaar met een maximum van 1,5% per jaar. Indien de jaarlijkse algemene (niet-incidentele) loonontwikkeling bij de werkgever over het voorafgaande kalenderjaar hoger is dan 1,5%, verleent het bestuur een additionele toeslag. De additionele toeslagverlening is echter geheel voorwaardelijk.

Financiering en premie

De jaarlijks door de werkgever aan het pensioenfonds verschuldigde premie is gelijk aan 25% van de som van de pensioengevende salarissen van alle deelnemers per begin van het jaar waarop de premie betrekking heeft, zonder rekening te houden met het fiscale maximum. In de premie over 2017 is begrepen een bedrag voor uitvoeringskosten van EUR 703 duizend (2016: EUR 700 duizend). Dit bedrag wordt vanaf 2017 jaarlijks aangepast op basis van de ontwikkeling van de prijsindex. Indien de uitvoeringskosten in enig jaar hoger uitkomen dan het hiervoor bedoelde bedrag, wordt het meerdere door de werkgever vergoed, mits de werkgever vooraf over de kostenoverschrijding is geïnformeerd en partijen daarover overleg hebben gevoerd.

De gedempte kostendekkende premie (in de zin van artikel 128 lid 2 van de Pensioenwet) voor de inkoop van de nagestreefde pensioenopbouw in enig jaar wordt berekend op basis van het verwachte rendement. Het aldus berekende bedrag wordt verhoogd met een opslag voor toeslagverlening.

De door het pensioenfonds te hanteren premie ten behoeve van de inkoop van de nagestreefde pensioenopbouw (de feitelijke toevoeging aan het eigen vermogen) in enig jaar is gelijk aan de hoogste van de hiervoor bedoelde gedempte kostendekkende premie en de zogenoemde

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

ongedempte kostendeekkende premie verhoogd met een solvabiliteitsopslag van 5%. De ongedempte kostendeekkende premie wordt berekend op basis van de door DNB vastgestelde en gepubliceerde rentetermijnstructuur eind november van het voorgaande jaar.

In aanvulling op de hiervoor bedoelde premie van 25% van de som van de pensioengevende salarissen, is de werkgever jaarlijks ten behoeve van de overgangsmaatregel met betrekking tot de toeslagverlening voor de actieve deelnemers, een additionele premie voor deze onvoorwaardelijke toeslagen verschuldigd.

Het positieve verschil tussen de door de werkgever verschuldigde premie van 25% van de som van de pensioengevende salarissen en de door het pensioenfonds te hanteren premie ten behoeve van de inkoop van de nagestreefde pensioenopbouw (de hoogste van de gehanteerde gedempte kostendeekkende premie en de gehanteerde ongedempte kostendeekkende premie verhoogd met een solvabiliteitsopslag van 5%) wordt toegevoegd aan een bestemmingsreserve, aangeduid als premie- en indexatiedepot.

Herverzekering

Het pensioenfonds heeft een herverzekeringsovereenkomst afgesloten ter dekking van het overlijdensrisico. Het overlijdensrisico is verzekerd op basis van risicokapitalen. Het risicokapitaal wordt per deelnemer bepaald en is gelijk aan de actuariële waarde van de uitkeringen bij overlijden (partnerpensioen en wezenpensioen) verminderd met de technische voorziening berekend op basis van de actuariële grondslagen van het pensioenfonds. Bij een overlijdensgeval keert de verzekeraar het risicokapitaal uit aan het pensioenfonds.

Grondslagen voor de financiële verslaggeving

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en in overeenstemming met de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, in het bijzonder Richtlijn 610 Pensioenfonds (RJ 610).

Zowel de functionele valuta als de in de jaarrekening gehanteerde rapporteringsvaluta is de euro. De bedragen in de jaarrekening luiden in duizenden euro's, tenzij anders vermeld.

Schattingen en veronderstellingen

Voor de waardering van de technische voorziening en (in mindere mate) de waardering van de beleggingen zijn gebaseerd op schattingen en veronderstellingen. Ten behoeve van de oordeelsvorming en het maken van schattingen wordt gebruik gemaakt van externe deskundigen. De aard van oordelen en schattingen en de onderliggende veronderstellingen is, voor zover noodzakelijk geacht voor het vereiste inzicht in het vermogen, vermeld in de toelichting bij de jaarrekening. Herzieningen van schattingen worden verwerkt in de periode waarin de schatting wordt

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

herzien. Een herziening van een schatting heeft dikwijls ook gevolgen voor waardering en resultaatbepaling in toekomstige perioden.

Verwerking

De belangrijkste activa en verplichtingen van het pensioenfonds zijn respectievelijk de beleggingen en de technische voorziening. De beleggingen bestaan volledig uit financiële activa en derivaten. Deze worden in de balans opgenomen respectievelijk van de balans verwijderd op transactiedatum (datum van koop of verkoop). Dit is het moment waarop de toekomstige economische voordelen en de risico's verbonden aan het financiële instrument worden overgedragen. Pensioenverplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment van toekenning of overdracht van de pensioenrechten. Zij worden van de balans verwijderd op het moment van uitkering of overdracht van de pensioenrechten.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Presentatie beleggingen

De beleggingen bestaan voor een deel uit participaties in beleggingsfondsen. De participaties worden in de balans gerubriceerd naar de aard van de onderliggende beleggingen van de beleggingsfondsen.

Waardering beleggingen

Beleggingen worden op het moment van verkrijging gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs, zijnde de reële waarde, vermeerderd met de transactiekosten. Vervolgens worden de beleggingen gewaardeerd tegen reële waarde. De reële waarde is gebaseerd op actuele marktprijzen, tenzij anders vermeld.

Participaties in (niet-beursgenoteerde) beleggingsfondsen worden gewaardeerd tegen de berekende intrinsieke waarde op balansdatum of de meest recent beschikbare intrinsieke waarde. De intrinsieke waarde wordt vastgesteld op basis van de reële waarde van de onderliggende activa en verplichtingen.

Vastgoed

De reële waarde van onderliggende beursgenoteerde aandelen in vastgoedondernemingen van vastgoedfondsen is gebaseerd op de beurskoers per balansdatum.

Aandelen

De reële waarde van onderliggende aandelen van aandelenfondsen is gebaseerd op de beurskoers per balansdatum.

Vastrentende waarden

De reële waarde van beursgenoteerde vastrentende waarden is gebaseerd op de beurskoers per balansdatum, verhoogd met de lopende rente. De reële waarde van onderliggende beursgenoteerde vastrentende waarden van obligatiefondsen is eveneens gebaseerd op de beurskoers per

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

balansdatum, verhoogd met de lopende rente. Indien de onderliggende vastrentende waarden niet-beursgenoteerd zijn of indien de koersvorming daarvan niet representatief is, wordt de reële waarde getaxeerd. De taxatie is gebaseerd op recente marktinformatie.

De reële waarde van andere directe vastrentende beleggingen wordt bepaald door te ontvangen rente en aflossingen contant te maken op basis van actuele markttrente, rekening houdend met het risicoprofiel en de looptijd van de belegging.

Geldmarktbeleggingen

De reële waarde van onderliggende beursgenoteerde beleggingen van geldmarktfondsen is gebaseerd op de beurskoers per balansdatum, verhoogd met de lopende rente. Indien de onderliggende beleggingen niet-beursgenoteerd zijn of indien de koersvorming daarvan niet representatief is, wordt de reële waarde getaxeerd. De reële waarde van niet-beursgenoteerde directe geldmarktbeleggingen wordt bepaald door te ontvangen rente en terugbetaling contant te maken op basis van de actuele markttrente. Hier is het verschil tussen reële waarde en verkrijgingsprijs als gevolg van de korte looptijd in het algemeen gering.

Derivaten

Het pensioenfonds maakt alleen gebruik van interest rate swaps. De door het pensioenfonds afgesloten interest rate swaps zijn onderhandse derivatencontracten, waarin wordt overeengekomen om gedurende een vooraf vastgestelde periode rentestromen in dezelfde valuta te ruilen. Een variabele rente wordt geruild tegen een vaste rente.

Voor deze onderhandse contracten is de waardering tegen reële waarde gebaseerd op recente marktinformatie, als input voor een gehanteerd gangbaar waarderingsmodel (discounted cash flow model). De gehanteerde marktinformatie bestaat met name uit rentecurves, zoals verstrekt door ICAP, gebruikmakend van marktprijzen om 16:15 uur p.m. London Time.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs onder aftrek van eventuele bijzondere waardeverminderingen, indien sprake is van oninbaarheid.

Liquide middelen

Liquide middelen worden opgenomen voor de nominale waarde.

Technische voorziening voor risico pensioenfonds

De technische voorziening wordt actuarieel berekend en wordt vastgesteld op basis van de nominaal verworven pensioenrechten, voor zover zij onvoorwaardelijk zijn. Dit betekent dat de voorwaardelijke toekomstige toeslagen niet in de voorziening zijn begrepen, maar de per balansdatum door het bestuur vastgestelde toeslagen wel in de voorziening wordt opgenomen. Toekomstige kortingen worden in de technische voorziening verwerkt indien per balansdatum een onvoorwaardelijk bestuursbesluit daartoe is genomen of per balansdatum zekerheid bestaat dat na balansdatum een onvoorwaardelijk kortingsbesluit zal worden genomen, omdat er voor het bestuur geen discretie meer is om anders te besluiten. De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de door DNB vastgestelde en gepubliceerde rentetermijnstructuur per balansdatum.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

De voorziening met betrekking tot ouderdomspensioen, partnerpensioen en wezenpensioen is de contante waarde van de beste inschatting van de toekomstige uitgaande kasstromen die voortvloeien uit de tot balansdatum opgebouwde onvoorwaardelijke pensioenrechten. Daarin is begrepen de toekomstige premievrije pensioenopbouw van arbeidsongeschikte deelnemers. Voor zieke deelnemers wordt een voorziening opgenomen ter grootte van tweemaal de risico-opslag in de jaarpremie.

Schulden

Schulden worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, die in het algemeen overeenkomt met de nominale waarde.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

De grondslagen voor resultaatbepaling vloeien voor het merendeel voort uit de voor de beleggingen en de technische voorziening voor risico pensioenfonds gehanteerde waarderinggrondslagen. Voor een aantal posten worden de grondslagen voor resultaatbepaling hierna (nader) uiteengezet.

Presentatie beleggingsopbrengsten

Waardeveranderingen van participaties in beleggingsfondsen worden in de rekening van baten en lasten opgenomen onder indirecte beleggingsopbrengsten. Zij bestaan uit de directe en indirecte opbrengsten van de onderliggende beleggingen en de kosten van vermogensbeheer die ten laste van het beleggingsfonds komen. Door beleggingsfondsen uitgekeerde dividenden worden gepresenteerd onder directe beleggingsopbrengsten.

Waardeveranderingen beleggingen

Zowel de gerealiseerde als de ongerealiseerde waardeveranderingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als opbrengst beleggingen direct in de rekening van baten en lasten opgenomen.

Premiebijdragen

Premies worden ten gunste van het resultaat gebracht in de periode waarin de daarmee samenhangende pensioenrechten worden opgebouwd. Extra premies worden verwerkt in de periode waarin aan de daarvoor overeengekomen voorwaarden wordt voldaan. Dit is de periode waarin de extra premie onvoorwaardelijk is geworden.

Pensioenuitkeringen

Pensioenuitkeringen worden in de rekening van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Mutatie technische voorziening voor risico pensioenfondsen

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw met betrekking tot ouderdomspensioen en partnerpensioen wordt toegerekend aan de periode waarin de opbouw van de pensioenrechten plaatsvindt.

De toekomstige premievrije pensioenopbouw van arbeidsongeschikte deelnemers wordt ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarin de arbeidsongeschiktheid ontstaat.

Toeslagen

De toevoeging aan de technische voorziening uit hoofde van toeslagverlening wordt in de rekening van baten en lasten opgenomen in de periode waarin het bestuursbesluit wordt genomen.

Kortingen

De vrijval van de technische voorziening uit hoofde van korting van pensioenrechten en pensioenen wordt verwerkt in de periode waarin het bestuursbesluit wordt genomen of de (eerdere) periode waarin onvermijdelijk wordt dat het bestuur hiertoe moet besluiten.

Rentetoevoeging technische voorziening

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de door DNB vastgestelde en gepubliceerde rentetermijnstructuur per balansdatum. Aan de technische voorziening wordt rente toegevoegd op basis van de éénjaarsrente volgens deze rentetermijnstructuur primo verslagperiode.

Wijziging rekenrente

Het effect van de verandering van de rekenrente op de technische voorziening wordt ultimo verslagperiode in de rekening van baten en lasten opgenomen.

Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

De vrijval van de technische voorziening wordt ten gunste van de rekening van baten en lasten gebracht in de periode waarin de lasten bij de berekening van de voorziening waren voorzien.

Pensioenrechten waardeoverdrachten

De met waardeoverdrachten samenhangende toevoeging en onttrekking aan de technische voorziening worden in de rekening van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Wijziging actuariële grondslagen

Het effect van wijzigingen in de actuariële grondslagen op de technische voorziening wordt ultimo verslagperiode in de rekening van baten en lasten opgenomen.

Herverzekeringen

Herverzekeringspremies en herverzekeringssuitkeringen worden in de rekening van baten en lasten opgenomen in de periode waarop zij betrekking hebben. Winst aandelen worden ultimo contractuele referentieperiode ten gunste van het resultaat gebracht.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Waardeoverdrachten

Waardeoverdrachten worden in de rekening van baten en lasten opgenomen op het moment van overdracht van de pensioenverplichtingen.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de directe methode. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

Onder liquide middelen worden verstaan banktegoeden die niet het karakter hebben van beleggingen.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Toelichting op de balans

(bedragen in duizenden euro's)

Activa

Beleggingen

De totale beleggingsportefeuille bedraagt EUR 193.936 duizend (2016: EUR 184.781 duizend) en is als volgt samengesteld:

	2017	2016
Vastgoed	10.160	9.698
Aandelen	56.754	52.975
Vastrentende waarden	114.267	113.431
Geldmarktbeleggingen	14.842	12.232
Derivaten activa	2.730	2.451
Derivaten passiva	-8.778	-3.226
Totaal beleggingen	189.975	187.561
Af te wikkelen beleggingstransacties, per saldo	33	-1.080
Vorderingen (schulden) uit hoofde van gestort (ontvangen) collateral	3.928	-1.700
Totaal	193.936	184.781

Reële waarde beleggingen

De reële waarde van de beleggingen wordt vastgesteld op basis van directe marktnoteringen, wordt afgeleid van directe marktnoteringen of wordt benaderd door middel van waarderingmodellen en waarderingstechnieken.

Van directe marktnotering is sprake indien beleggingen worden verhandeld op één of meer actieve openbare markten.

Indien de waardering van beleggingen wordt afgeleid van directe marktnoteringen, worden de beleggingen gewaardeerd op basis van een model, waarbij alle inputvariabelen zijn gebaseerd op marktnoteringen. In geval van over-the-counter rentederivaten betreffen deze variabelen met name rentecurves. Tot deze categorie worden ook gerekend participaties in beleggingsfondsen die beleggen in beursgenoteerde aandelen of obligaties.

Indien de reële waarde van beleggingen wordt vastgesteld door middel van waarderingmodellen en waarderingstechnieken, worden de inputvariabelen geschat door externe deskundigen in verband met het ontbreken van openbare marktgegevens.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

	Directe markt- notering	Afgeleide markt- notering	Waarderings- modellen en -technieken	Totaal
2017				
Vastgoed	-	10.160	-	10.160
Aandelen	-	56.754	-	56.754
Vastrentende waarden	81.632	32.635	-	114.267
Geldmarktbeleggingen	29	14.813	-	14.842
Derivaten activa	-	2.730	-	2.730
Derivaten passiva	-	-8.778	-	-8.778
Totaal	81.661	108.314	-	189.975
2016				
Vastgoed	-	9.698	-	9.698
Aandelen	-	52.975	-	52.975
Vastrentende waarden	85.159	28.272	-	113.431
Geldmarktbeleggingen	22	12.210	-	12.232
Derivaten activa	-	2.451	-	2.451
Derivaten passiva	-	-3.226	-	-3.226
Totaal	85.181	102.380	-	187.561
1 Vastgoed				
			2017	2016
Totaal			10.160	9.698

De portefeuille bestaat volledig uit participaties in een niet-beursgenoteerd vastgoedfonds, dat voornamelijk belegt in beursgenoteerde vastgoedaandelen.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

De samenstelling van de onderliggende portefeuille vastgoed per sector is als volgt:

	2017	2016
Winkels	2.318	2.493
Kantoren en bedrijfsruimten	2.412	2.231
Woningen	1.186	1.154
Overig	4.244	3.820
Totaal	10.160	9.698

De samenstelling naar regio is als volgt:

	2017	2016
Europa	1.812	1.489
Verenigde Staten en Canada	5.540	5.561
Pacific inclusief Japan	2.693	2.517
Overig	115	131
Totaal	10.160	9.698

Er zijn geen onderliggende beleggingen die meer dan 5% van de vastgoedportefeuille uitmaken.

De mutaties in de vastgoedbeleggingen zijn als volgt:

	2017	2016
Balanswaarde begin van het jaar	9.698	8.311
Aankopen	1.191	838
Verkopen	-515	-
Waardeveranderingen	-214	549
Balanswaarde eind van het jaar	10.160	9.698

2 Aandelen

	2017	2016
Totaal	56.754	52.975

De portefeuille bestaat uit participaties in twee niet-beursgenoteerde aandelenfondsen, die beleggen in beursgenoteerde aandelen.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

De onderliggende aandelenportefeuille kan als volgt worden gespecificeerd per sector:

	2017	2016
Financiële instellingen	10.883	10.160
Informatietechnologie	9.598	7.728
Energie	3.641	3.883
Telecommunicatie	1.816	2.004
Consument cyclisch	7.016	6.155
Consument defensief	9.483	10.544
Industrie	5.278	4.843
Basismaterialen	3.218	2.871
Gezondheidszorg	782	663
Nutsbedrijven	1.604	1.655
Overig	3.435	2.469
Totaal	56.754	52.975

De samenstelling van de totale portefeuille naar regio is als volgt:

	2017	2016
Europa	11.447	8.122
Verenigde Staten en Canada	29.392	28.660
Pacific inclusief Japan	8.714	5.573
Opkomende markten	7.201	10.620
Totaal	56.754	52.975

Er zijn geen onderliggende beleggingen die meer dan 5% van de totale aandelenportefeuille uitmaken.

De mutaties in de aandelenbeleggingen zijn als volgt:

	2017	2016
Balanswaarde begin van het jaar	52.975	40.871
Aankopen	3.159	6.540
Verkopen	-4.920	-
Waardeveranderingen	5.540	5.564
Balanswaarde eind van het jaar	56.754	52.975

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

3 Vastrentende waarden

	2017	2016
Obligaties	81.632	85.159
Obligatiefondsen	32.635	28.272
Totaal	114.267	113.431

De rechtstreekse portefeuille obligaties bestaat uit langlopende staatsobligaties van landen met een AAA-rating of een AA-rating die deel uit maken van de EMU.

De obligatiefondsen betreffen twee niet-beursgenoteerde beleggingsfondsen, waarvan één wereldwijd belegt in beursgenoteerde investment grade ondernemingsobligaties. Het andere obligatiefonds belegt wereldwijd in meer risicovolle beursgenoteerde high yield obligaties.

De resterende looptijd gebaseerd op de contractuele aflossingsdata is als volgt:

	2017	2016
Korter dan 1 jaar	-	-
Vanaf 1 jaar tot 5 jaar	7.855	6.866
Vanaf 5 jaar tot 10 jaar	17.635	15.319
Vanaf 10 jaar tot 20 jaar	8.098	1.763
Vanaf 20 jaar tot 30 jaar	66.092	74.574
Vanaf 30 jaar tot 40 jaar	7.458	7.471
Langer dan 40 jaar	7.129	7.438
Totaal	114.267	113.431

De kredietwaardigheid van de totale portefeuille kan als volgt worden weergegeven:

	2017	2016
AAA-rating	51.299	54.204
AA-rating	32.591	33.588
A-rating	6.757	5.959
BBB-rating	11.128	8.964
Lagere rating dan BBB	9.129	8.087
Geen rating	3.363	2.629
Totaal	114.267	113.431

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

De obligaties (inclusief de onderliggende obligaties van de beleggingsfondsen) hebben een vaste rente.

De samenstelling van de totale portefeuille naar regio is als volgt:

	2017	2016
Europa	91.056	94.492
Verenigde Staten en Canada	20.291	16.607
Pacific inclusief Japan	2.014	1.128
Overig	906	1.204
Totaal	114.267	113.431

De volgende obligaties maken meer dan 5% uit van de totale portefeuille vastrentende waarden:

	2017	2016
Staatsobligaties Frankrijk	31.086	31.868
Staatsobligaties Duitsland	26.271	27.807
Staatsobligaties Nederland	24.275	25.484
Totaal	81.632	85.159

Dit betreft de gehele rechtstreekse portefeuille obligaties, die ongeveer 71% (2016: ongeveer 75%) van de totale vastrentende waarden uitmaakt.

De mutaties in de portefeuille vastrentende waarden zijn als volgt:

	2017	2016
Balanswaarde begin van het jaar	113.431	102.657
Aankopen	4.540	3.580
Verkopen	-1.839	-1.400
Waardeveranderingen	-1.864	8.591
Verandering lopende rente	-1	3
Balanswaarde eind van het jaar	114.267	113.431

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

4 Geldmarktbeleggingen

	2017	2016
Geldmarktfondsen	14.813	12.210
Banktegoeden in rekening-courant	29	22
Totaal	14.842	12.232

Er zijn geen (onderliggende) beleggingen die meer dan 5% van de totale geldmarktbeleggingen uitmaken.

De mutaties in de geldmarktbeleggingen zijn als volgt:

	2017	2016
Balanswaarde begin van het jaar	12.232	4.962
Aankopen	25.374	41.871
Verkopen	-22.771	-34.605
Mutatie banktegoeden in rekening-courant	7	4
Balanswaarde eind van het jaar	14.842	12.232

5 Derivaten

Derivaten met een positieve reële waarde zijn als een actiefpost in de balans opgenomen en derivaten met een negatieve reële waarde zijn onder de verplichtingen opgenomen.

	2017	2016
Derivaten activa	2.730	2.451
Derivaten passiva	-8.778	-3.226
Saldo	-6.048	-775

Dit betreft een portefeuille rentederivaten die volledig bestaat uit interest rate swaps. De interest rate swaps zijn onderhandse contracten.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Het volgende overzicht geeft inzicht in de portefeuille interest rate swaps per balansdatum:

		2017		2016	
	Contract- omvang	Markt- waarde	Contract- omvang	Markt- waarde	
Gekocht	86.006	-7.487	77.707	-947	
Verkocht	-31.483	1.439	-31.483	172	

Als gekocht aangeduide interest rate swaps zijn zogenoemde receiver swaps, waarbij een vaste rente wordt ontvangen en een variabele rente wordt betaald. Als verkocht aangeduide interest rate swaps zijn zogenoemde payer swaps, waarbij een variabele rente wordt ontvangen en een vaste rente wordt betaald.

Door middel van de portefeuille interest rate swaps wordt het rentemismatchrisico gedeeltelijk afgedekt.

De portefeuille interest rate swaps is als volgt samengesteld naar resterende looptijden:

	Receiver swaps		Payer swaps		Netto positie	
	Contract- omvang	Markt- waarde	Contract- omvang	Markt- waarde	Contract- omvang	Markt- waarde
2017						
Korter dan 5 jaar	-	-	-	-	-	-
Vanaf 5 jaar tot 10 jaar	-	-	-	-	-	-
Vanaf 10 jaar tot 20 jaar	2.680	-150	-9.983	283	-7.303	133
Vanaf 20 jaar tot 30 jaar	23.689	-657	-21.500	1.156	2.189	499
Vanaf 30 jaar tot 40 jaar	28.037	-2.087	-	-	28.037	-2.087
Langer dan 40 jaar	31.600	-4.593	-	-	31.600	-4.593
Totaal	86.006	-7.487	-31.483	1.439	54.523	-6.048
2016						
Korter dan 5 jaar	-	-	-	-	-	-
Vanaf 5 jaar tot 10 jaar	-	-	-9.983	19	-9.983	19
Vanaf 10 jaar tot 20 jaar	2.680	-76	-21.500	153	-18.820	77
Vanaf 20 jaar tot 30 jaar	20.090	578	-	-	20.090	578
Vanaf 30 jaar tot 40 jaar	26.437	106	-	-	26.437	106
Langer dan 40 jaar	28.500	-1.555	-	-	28.500	-1.555
Totaal	77.707	-947	-31.483	172	46.224	-775

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

De volgende tegenpartijen maken meer dan 5% uit van de totale positieve reële waarde:

	2017
Credit Suisse	1.249
Royal Bank of Scotland	1.365
Goldman Sachs	101
Totaal	2.715
	2016
Credit Suisse	1.722
UBS	156
Citibank	552
Totaal	2.430

Dit betreft nagenoeg de gehele portefeuille interest rate swaps met een positieve reële waarde.

In verband met de negatieve reële waarde van de derivatencontracten is zekerheid verstrekt in de vorm van cash collateral tot een bedrag van totaal EUR 3.928 duizend (2016: EUR 2.393 duizend). Ultimo 2016 was zekerheid verkregen in de vorm van cash collateral tot een bedrag van EUR 1.700 duizend in verband met de positieve reële waarde van de derivatencontracten.

De mutaties in de portefeuille rentederivaten (interest rate swaps) zijn als volgt:

	2017	2016
Balanswaarde begin van het jaar	-775	3.738
Verkopen en afwikkeling, per saldo	-24	-6.877
Waardeveranderingen	-5.376	2.475
Verandering lopende rente	127	-111
Balanswaarde eind van het jaar	-6.048	-775

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

6 Vorderingen en overlopende activa pensioenen

	2017	2016
Werkgever	131	13
Herverzekeraar	45	7
Overige vorderingen en overlopende activa	-	1
Totaal	176	21

De vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

7 Vorderingen en overlopende activa beleggingen

	2017	2016
Vorderingen uit hoofde van gestort collateral	3.928	-
Af te wikkelen beleggingstransacties	33	320
Totaal	3.961	320

De vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

8 Liquide middelen

Liquide middelen worden onderscheiden van banktegoeden die het karakter hebben van beleggingen of direct beschikbaar zijn om te worden belegd. Deze posten zijn begrepen in vastrentende waarden.

	2017	2016
Banktegoeden in rekening-courant	497	500
Totaal	497	500

De liquide middelen zijn vrij opeisbaar.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Passiva

9 Stichtingskapitaal en reserves

	Bestemmings -reserve	Overige reserves	Totaal
2017			
Stand begin van het jaar	861	-1.820	-959
Resultaat	-261	3.087	2.826
Stand eind van het jaar	600	1.267	1.867
2016			
Stand begin van het jaar	-	-1.761	-1.761
Resultaat	861	-59	802
Stand eind van het jaar	861	-1.820	-959

Het eigen vermogen (stichtingskapitaal en reserves) is het overblijvend belang in de activa van het pensioenfonds na aftrek van alle verplichtingen (inclusief de technische voorziening).

Het stichtingskapitaal bedraagt nihil.

De bestemmingsreserve betreft het zogenoemde premie- en indexatiedepot. Het positieve verschil tussen de door de werkgever verschuldigde premie van 25% van de som van de pensioengevende salarissen en de door het pensioenfonds te hanteren premie ten behoeve van de inkoop van de nagestreefde pensioenopbouw (de hoogste van de gehanteerde gedempte kostendekkende premie en de gehanteerde ongedempte kostendekkende premie verhoogd met een solvabiliteitsopslag van 5%) wordt toegevoegd aan het premie- en indexatiedepot. Het saldo van het premie- en indexatiedepot wordt als volgt aangewend, waarbij de volgende bestedingsvolgorde wordt aangehouden:

- het voorkomen in enig jaar van een verlaging van de nagestreefde pensioenopbouw van de actieve deelnemers;
- het toekennen in enig jaar van een voorwaardelijke toeslagverlening van de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers;
- het voorkomen in enig jaar van een verlaging van de opgebouwde pensioenrechten van de actieve deelnemers;
- het voorkomen in enig jaar van een verlaging van de opgebouwde pensioenrechten van de gewezen deelnemers en de ingegane pensioenen van de pensioengerechtigden.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Het bestuur van het pensioenfonds behoudt zich het recht voor om de derde en vierde aanwending te laten prevaleren boven de eerste en tweede aanwending. Verder behoudt het bestuur zich het recht voor om van de volgorde van besteding af te wijken indien de Pensioenwet of andere wet- en regelgeving daartoe aanleiding geeft.

De feitelijke premie over 2017 is EUR 261 duizend lager dan de gedempt kostendekkende premie. Het tekort is aangevuld vanuit (onttrokken aan) het premie- en indexatiedepot.

Het tekort van het aanwezig eigen vermogen ten opzichte van het vereist eigen vermogen, berekend op basis van de strategische beleggingsportefeuille ultimo verslagjaar, bedraagt EUR 34.667 duizend (2016: tekort EUR 27.462 duizend):

	2017	2016
Totaal vereist eigen vermogen	35.934	25.642
Aanwezig eigen vermogen	1.267	-1.820
Tekort	34.667	27.462

Het aanwezig eigen vermogen ten behoeve van de solvabiliteitstoets van DNB is als volgt berekend:

	2017	2016
Totaal stichtingskapitaal en reserves	1.867	-959
Af: premie- en indexatiedepot (bestemmingsreserve)	-600	-861
Aanwezig eigen vermogen FTK	1.267	-1.820

Op basis van de strategische beleggingsportefeuille ultimo verslagjaar bedraagt het vereist eigen vermogen 18,7% (2016: 13,8%). Het vereist eigen vermogen, berekend op basis van de feitelijke beleggingsportefeuille, bedraagt 20,8% (2016: 19,4%) van de technische voorziening voor risico pensioenfonds.

De nominale dekkingsgraad ultimo 2017 bedraagt 100,7% (2016: 99,0%). Het reservetekort ultimo 2017 bedraagt derhalve 18,0 procentpunten (2016: tekort 14,8 procentpunten).

Het pensioenfonds heeft ingevolge artikel 138 van de Pensioenwet in 2017 een geactualiseerd herstelplan bij DNB ingediend. Het herstelplan is goedgekeurd door DNB.

Het minimaal vereist eigen vermogen ultimo 2017 bedraagt EUR 8.473 duizend (2016: EUR 8.124 duizend) en komt overeen met een dekkingsgraad van 104,4% (2016: 104,4%). Dit

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

betekent dat ultimo 2017 sprake is van een dekkingstekort van EUR 7.206 duizend (2016: tekort EUR 9.944 duizend).

De vermogenspositie wordt nader toegelicht in de risicoparagraaf op pagina 79 tot en met 88.

10 Technische voorziening voor risico pensioenfonds

De belangrijkste, bij de bepaling van de technische voorziening, gehanteerde actuariële grondslagen en veronderstellingen zijn:

- rekenrente volgens actuele rentetermijnstructuur DNB (ongewijzigd);
- levensverwachting volgens prognosetafels AG 2016 met inkomens- en leeftijdsafhankelijke correctiefactoren volgens model Mercer 2016 inkomensklasse hoog (ongewijzigd);
- gehuwdheidsfrequentie actieve en gewezen deelnemers conform overlevingstafels AG 1980-1985 en gehuwdheidsfrequentie pensioengerechtigden volgens bepaald partnersysteem (ongewijzigd);
- verschil leeftijd man en vrouw drie jaar (ongewijzigd);
- administratie- en excassokosten 2,0% van de technische voorziening (ongewijzigd).

Uit de door DNB vastgestelde en gepubliceerde rentetermijnstructuur ultimo 2017 kan voor het pensioenfonds een gemiddelde rekenrente van 1,7% (2016: 1,5%) worden afgeleid.

De voor de berekening van de technische voorziening gehanteerde rentetermijnstructuur DNB betreft voor looptijden tot en met 20 jaar de marktrente op de interbancaire swapmarkt. Voor looptijden langer dan 20 jaar wordt de swapcurve per balansdatum aangepast door de onderliggende éénjaarsforwardrente te extrapoleren naar een lange termijn verwacht renteniveau, de zogenoemde ultimate forward rate (UFR). De UFR wordt vastgesteld als 120-maands voortschrijdend gemiddelde van de werkelijke 1-jaar 20-jaarsforwardrentes. In de door DNB gevolgde methodiek beweegt de rente vanaf 21 jaar geleidelijk in de richting van de UFR, doordat de forwardrente wordt gemiddeld met de UFR. De UFR bedraagt ultimo 2017 2,6% (2016: 2,9%).

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

De technische voorziening is als volgt samengesteld per categorie deelnemers:

		2017		2016
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Actieve deelnemers	640	97.922	584	96.793
Arbeidsongeschikte deelnemers	6	2.407	6	2.445
Gewezen deelnemers	536	63.828	475	56.855
Ingegaan ouderdompensioen	39	18.190	37	19.077
Ingegaan partnerpensioen	10	6.097	10	6.403
Ingegaan wezenpensioen	5	137	6	154
Totaal pensioenuitkeringen	1.236	188.581	1.118	181.727
Administratiekosten en excassokosten		3.748		3.607
Totaal	1.236	192.329	1.118	185.334

In de technische voorziening met betrekking tot de actieve deelnemers is begrepen een bedrag van EUR 521 duizend (2016: EUR 439 duizend) voor de verwachte toekomstige premievrije opbouw van zieke deelnemers en nog niet gemelde arbeidsongeschikte deelnemers.

De technische voorziening met betrekking tot arbeidsongeschikte deelnemers bestaat uit:

	2017	2016
Opgebouwde pensioenrechten	1.398	1.313
Toekomstige premievrije opbouw pensioenrechten	1.009	1.132
Totaal	2.407	2.445

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

De waarde van de technische voorziening naar resterende looptijd is als volgt:

	2017	2016
Korter dan 1 jaar	1.160	1.186
Vanaf 1 jaar tot 5 jaar	4.548	6.139
Vanaf 5 jaar tot 10 jaar	8.471	11.195
Vanaf 10 jaar tot 20 jaar	32.155	37.224
Vanaf 20 jaar tot 30 jaar	56.108	51.625
Vanaf 30 jaar tot 40 jaar	50.821	43.677
Langer dan 40 jaar	39.066	34.288
Totaal	192.329	185.334

De mutaties in de voorziening zijn als volgt:

	2017	2016
Stand begin van het jaar	185.334	157.396
Toeslagverlening	1.426	1.010
Pensioenopbouw actieve deelnemers	9.824	7.981
Inkomende individuele waardeoverdrachten	117	542
Uitgaande individuele waardeoverdrachten	-686	-1.615
Rentetoevoeging	-362	-98
Wijziging rekenrente	-2.898	21.672
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten	-1.190	-1.124
Wijziging actuariële grondslagen	-	-519
Overige mutaties	764	89
Stand eind van het jaar	192.329	185.334

Onder wijziging actuariële grondslagen in het verslagjaar 2016 is het effect van de overgang op de nieuwe generatietafels van het Actuarieel Genootschap en de aanpassing van de daarop toegepaste correctiefactoren opgenomen.

De pensioenrechten van de actieve deelnemers die per 31 december 2015 reeds deelnemer waren, zijn per 1 januari 2017 verhoogd met 1,43% (2016: 1,15%). Deze verhoging is in het verslagjaar in de technische voorziening verwerkt. De pensioenrechten van de overige actieve deelnemers zijn niet verhoogd. De premievrije pensioenrechten en de ingegane pensioenen zijn zowel per 1 januari 2017 als per 1 januari 2016 niet verhoogd.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

11 Schulden en overlopende passiva pensioenen

	2017	2016
Werkgever	-	337
Pensioenuitkeringen	3	2
Belastingen en premies sociale verzekeringen	38	33
Crediteuren	153	65
Overlopende passiva	23	99
Totaal	217	536

De schulden hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

12 Schulden en overlopende passiva beleggingen

	2017	2016
Schulden uit hoofde van ontvangen collateral	-	1.700
Af te wikkelen beleggingstransacties	-	1.400
Crediteuren	7	211
Overlopende passiva	189	180
Totaal	196	3.491

De schulden hebben een resterende looptijd korter dan een jaar.

Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Voorwaardelijke vorderingen en verplichtingen

De actuariële waarde van de achterstand in toeslagverlening en de toegepaste kortingen tezamen met betrekking tot de premievrije pensioenrechten (gewezen deelnemers) en de ingegane pensioenen over de laatste 10 jaren bedraagt totaal EUR 14.398 duizend (2016: EUR 13.950 duizend over de laatste 10 jaren). Dit komt overeen met een cumulatief (samengesteld) percentage van maximaal 21,22 (2016: 20,38). Hierin zijn begrepen de gemiste toeslagen en de toegepaste korting in de periode waarin deze groep gewezen deelnemers en pensioengerechtigden deelnemer was van PMA. Voor deelnemers die korter dan 10 jaar uit dienst zijn, is het percentage lager.

De actuariële waarde van de toegepaste kortingen op de pensioenrechten van de actieve deelnemers bedraagt EUR 2.469 duizend (2016: EUR 2.893 duizend). Dit komt overeen met een cumulatief (samengesteld) percentage van maximaal 3,92 (2016: 3,92). Dit betreft de toegepaste

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

korting indien zij deelnemer waren van PMA. Voor deelnemers in dienst getreden op of na 1 januari 2016 geldt een percentage van maximaal 1,43.

Jaarlijks neemt het bestuur een besluit over de toeslagverlening, inclusief de inhaal van de ontstane achterstand en toegepaste korting.

Risicobeheer

In het bestuursverslag worden de belangrijke risico's die het pensioenfonds loopt besproken en wordt ingegaan op het beleid dat wordt gevoerd om deze risico's te beheersen. In deze paragraaf van de jaarrekening worden voornamelijk de financiële risico's beschreven en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico van het pensioenfonds is het solvabiliteitsrisico. Dit is het risico dat het pensioenfonds op lange termijn de pensioenverplichtingen niet kan nakomen. De solvabiliteit wordt gemeten aan de hand van het verschil tussen het aanwezig eigen vermogen en het vereist eigen vermogen. Daarnaast wordt de dekkingsgraad als solvabiliteitsratio gehanteerd. De dekkingsgraad is de verhouding tussen de nettoactiva en de technische voorziening.

Het vereist eigen vermogen wordt in beginsel berekend op basis van een scenarioanalyse zoals gebruikt in de standaardmethode voor de solvabiliteitstoets van DNB. In deze methodiek worden de onderscheiden risico's gekwantificeerd.

Het tekort van het aanwezig eigen vermogen ten opzichte van het vereist eigen vermogen (reservetekort) op basis van de strategische beleggingsportefeuille bedraagt EUR 34.667 duizend (2016: tekort EUR 27.462 duizend). Berekend op basis van de feitelijke beleggingsportefeuille bedraagt het reservetekort EUR 38.663 duizend (2016: tekort EUR 37.770 duizend).

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

	2017		2016	
	Strategisch	Feitelijk	Strategisch	Feitelijk
Vereiste buffers				
• S1 Rentemismatchrisico	8.806	9.917	3.708	6.342
• S2 Vastgoedrisico en aandelenrisico	20.801	24.375	12.883	22.923
• S3 Valutarisico	10.029	11.633	6.222	11.187
• S4 Commodityrisico	-	-	-	-
• S5 Kredietrisico	10.945	10.769	10.811	9.847
• S6 Verzekeringstechnisch risico	10.456	10.456	10.612	10.612
• S7 Liquiditeitsrisico	-	-	-	-
• S8 Concentratierisico	-	-	-	-
• S9 Operationeel risico	-	-	-	-
• S10 Actief risico	-	-	-	-
Totaal	61.037	67.150	44.236	60.911
Diversificatie van risico's	-25.103	-27.220	-18.594	-24.961
Totaal vereist eigen vermogen	35.934	39.930	25.642	35.950
Aanwezig eigen vermogen	1.267	1.267	-1.820	-1.820
Reservetekort	34.667	38.663	27.462	37.770

In voorgaand overzicht worden de vereiste buffers voor de onderscheiden risico's en het diversificatie-effect afzonderlijk weergegeven.

Het aanwezig eigen vermogen ten behoeve van de solvabiliteitstoets van DNB is als volgt berekend:

	2017	2016
Totaal stichtingskapitaal en reserves	1.867	-959
Af: premie- en indexatiedepot (bestemmingsreserve)	-600	-861
Aanwezig eigen vermogen FTK	1.267	-1.820

Het bestuur van het pensioenfonds heeft in juli 2016 besloten om de financiële risico's (in het bijzonder het rentemismatchrisico en het marktrisico) niet te reduceren, ondanks de negatieve ontwikkeling van de dekkingsgraad. De invulling van de beleggingsportefeuille is onveranderd gebaseerd op het dynamische beleggingsbeleid behorend bij een dekkingsgraad tussen 100% en 130%. Voor de berekende buffers op basis van de strategische beleggingsportefeuille is ultimo 2017 uitgegaan van een beleggingsbeleid dat past bij een dekkingsgraad tussen 100% en 130%. In 2016 was de dekkingsgraad lager dan 100%. Voor de berekende buffers op basis van de strategische

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

beleggingsportefeuille was ultimo 2016 uitgegaan van beleggingsbeleid dat past bij een dekkingsgraad lager dan 100%. Hierdoor stijgen in 2017 de vereiste buffers voor rentemismatchrisico, marktrisico en valutarisico.

De vereiste buffer voor het rentemismatchrisico op basis van de feitelijke beleggingsportefeuille is ten opzichte van vorig jaar gestegen onder invloed van de stijging van de marktrente. De vereiste buffer voor het marktrisico, eveneens op basis van de feitelijke portefeuille beleggingen, is gestegen als gevolg van waardeinstijgingen. De vereiste buffer voor valutarisico gebaseerd op de feitelijke portefeuille is toegenomen als gevolg een stijging van de valutapositie.

De nominale dekkingsgraad bedraagt 100,7% (2016: 99,0%). De nominale dekkingsgraad is de verhouding tussen de waarde van de nettoactiva en de technische voorziening berekend op basis van de rentetermijnstructuur DNB.

De met het vereist eigen vermogen, berekend op basis van de strategische beleggingsportefeuille, overeenkomende dekkingsgraad bedraagt 118,7% (2016: 113,8%). De vereiste dekkingsgraad op basis van de feitelijke beleggingsportefeuille bedraagt 120,8% (2016: 119,4%).

Het minimaal vereist eigen vermogen bedraagt EUR 8.473 duizend (2016: EUR 8.124 duizend), overeenkomend met een nominale dekkingsgraad van 104,4% (2016: 104,4%). Het pensioenfonds heeft ultimo 2017 een dekkingstekort van EUR 7.206 duizend (2016: tekort EUR 9.944 duizend).

De beleidsdekkingsgraad bedraagt 100,5% (2016: 97,4%). De beleidsdekkingsgraad is de (voortschrijdend) gemiddelde nominale dekkingsgraad van de laatste 12 maanden.

De ontwikkeling van de aanwezige nominale dekkingsgraad en de beleidsdekkingsgraad ultimo maand gedurende het jaar is als volgt:

		2017		2016
	Nominale dekkingsgraad	Beleidsdekkingsgraad	Nominale dekkingsgraad	Beleidsdekkingsgraad
Januari	98,9%	97,7%	95,1%	101,5%
Februari	100,0%	98,2%	94,6%	100,5%
Maart	99,5%	98,4%	96,8%	99,9%
April	100,4%	98,7%	97,0%	99,2%
Mei	100,7%	99,0%	97,4%	98,4%
Juni	100,3%	99,1%	98,5%	97,8%
Juli	101,1%	99,3%	99,0%	97,7%
Augustus	100,1%	99,4%	98,2%	97,7%
September	101,2%	99,7%	97,8%	97,8%
Oktober	101,6%	100,1%	97,4%	97,6%
November	101,5%	100,4%	98,1%	97,4%
December	100,7%	100,5%	99,0%	97,4%

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

De beleidsdekkingsgraad is in het kader van het nFTK bepalend voor:

- de toetsing aan het (strategisch) vereist eigen vermogen;
- het toepassen van eventuele kortingen;
- het toeslagbeleid.

Op basis van de toetsing van de beleidsdekkingsgraad aan de met het (strategisch) vereist vermogen overeenkomende dekkingsgraad wordt op kwartaalbasis vastgesteld of het pensioenfonds in een tekortsituatie verkeert en een herstelplan moet indienen bij DNB. Het herstelplan wordt jaarlijks geactualiseerd.

De ontwikkeling van de nominale dekkingsgraad kan als volgt worden geanalyseerd:

	2017	2016
Dekkingsgraad begin van het jaar	99,0%	98,9%
Premies	0,5%	1,7%
Pensioenuitkeringen	0,0%	0,0%
Toeslagverlening	0,1%	0,0%
Wijziging rekenrente technische voorziening	1,6%	-12,0%
Resultaat beleggingen (inclusief resultaat renteswaps) en verplichtingen	0,1%	11,6%
Wijziging actuariële grondslagen	0,0%	0,3%
Overige oorzaken	-0,4%	0,0%
Kruiseffecten	-0,2%	-1,5%
Dekkingsgraad eind van het jaar	100,7%	99,0%

De in de berekening van de nominale dekkingsgraad van 100,7% (2016: 99,0%) opgenomen waarde van de technische voorziening is vastgesteld op basis van de rentetermijnstructuur DNB. Hieruit kan voor het pensioenfonds een gemiddelde rekenrente van 1,7% (2016: 1,5%) worden afgeleid.

De kruiseffecten worden veroorzaakt door de gehanteerde berekeningsmethodiek.

Het pensioenfonds heeft ingevolge artikel 138 van de Pensioenwet in 2017 een geactualiseerd herstelplan bij DNB ingediend. Het herstelplan is goedgekeurd door DNB. In het herstelplan is uitgewerkt hoe het pensioenfonds binnen de wettelijke termijn van 10 jaar vanaf 1 januari 2017 weer beschikt over het (strategisch) vereist eigen vermogen getoetst aan de beleidsdekkingsgraad. Volgens het herstelplan wordt binnen 10 jaar de tekortsituatie opgelost.

Het beoogde herstel wordt bewerkstelligd door middel van premies en verwacht overrendement (verschil verwacht rendement op de beleggingsportefeuille en het benodigde rendement ten behoeve van de rentetoevoeging aan de pensioenverplichtingen).

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

De ontwikkeling van de nominale dekkingsgraad ten opzichte van de prognose in het herstelplan is als volgt:

		2017		2016
	Realisatie	Herstelplan	Realisatie	Herstelplan
Dekkingsgraad begin van het jaar	99,0%	99,0%	98,9%	98,9%
Premies	0,5%	0,3%	1,7%	0,7%
Pensioenuitkeringen	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Toeslagverlening	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%
Wijziging rekenrente technische voorziening	1,6%	0,0%	-12,0%	0,0%
Resultaat beleggingen en verplichtingen	0,1%	1,6%	11,6%	2,6%
Wijziging actuariële grondslagen	0,0%	0,0%	0,3%	0,0%
Overige oorzaken	-0,4%	0,2%	0,0%	0,2%
Kruiseffecten	-0,2%	0,0%	-1,5%	0,0%
Dekkingsgraad eind van het jaar	100,7%	101,1%	99,0%	102,4%

De gemiddelde rekenrente behorend bij de verwachte kasstromen van de pensioenuitkeringen is gestegen van 1,5% tot 1,7%. In het herstelplan wordt uitgegaan van een onveranderde rentetermijnstructuur DNB. Het over 2017 behaalde rendement van negatief 0,1% is ongunstiger dan het in het herstelplan verwachte rendement van 1,4%. Het over 2017 behaalde rendement vóór kosten bedraagt 0,4%.

De vergelijkende cijfers over 2016 hebben betrekking op het in 2016 geldende herstelplan.

Het solvabiliteitsrisico wordt hierna toegelicht aan de hand van de in de solvabiliteitstoets van DNB onderkende risico's. Met uitzondering van het operationele risico, worden deze risico's aangemerkt als financiële risico's.

S1 Rentemismatchrisico

Rentemismatchrisico is het verschil in rentegevoeligheid tussen de portefeuille vastrentende waarden (met name portefeuille obligaties) en de technische voorziening voor risico pensioenfonds. De rentegevoeligheid van de pensioenverplichtingen is als gevolg van de langere looptijden hoger dan die van de portefeuille obligaties. Daarnaast is de omvang van de pensioenverplichtingen groter dan die van de portefeuille obligaties. Een daling van de marktrente leidt tot een stijging van de waarde van de technische voorziening, die slechts voor een deel wordt gecompenseerd door een stijging van de waarde van de portefeuille obligaties.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Door afdekking van het rentemismatchrisico is de vermogenspositie van het pensioenfonds minder gevoelig voor de ontwikkeling van de marktrente. Het rentemismatchrisico wordt voor een deel beperkt door belegging in obligaties met een relatief lange rentevastperiode. Het rentemismatchrisico wordt verder afgedekt door middel van interest rate swaps.

De effectiviteit van de afdekking door middel van omvang en samenstelling van de portefeuille obligaties en de interest rate swaps tezamen bedraagt ultimo 2017 ongeveer 59% (2016: ongeveer 58%). Dit is binnen de bij een afdekking van 60% gestelde bandbreedte van 50% tot 70%. De strategische renteafdekking bedraagt 60% (2016: 70%). De effectiviteit is berekend op basis van marktrente.

De rentegevoeligheid kan worden gemeten aan de hand van de modified duration. Dit is de met de contante waarde van rente en aflossing gewogen gemiddelde looptijd in jaren. De duration mismatch is het verschil tussen de duration van de pensioenverplichtingen en de naar omvang (ten opzichte van de pensioenverplichtingen) gewogen duration van de vastrentende waarden.

De modified duration van de portefeuille vastrentende waarden, de rentederivaten en de technische voorziening en de duration mismatch zijn als volgt:

	2017	2016
Vastrentende waarden (obligaties)	13	14
Rentederivaten (interest rate swaps)	36	38
Vastrentende waarden inclusief rentederivaten	28	29
Technische voorziening	29	27
Mismatch bij renteschok van 0,01%	11	8
Mismatch bij renteschok van 1,0%	13	10

Bij een rentestijging daalt de waarde van de beleggingen minder dan de waarde van de technische voorziening, waardoor de dekkingsgraad verbetert (ceteris paribus). Een daling van de nominale marktrente met 1,0 procentpunt resulteert in een daling van de nominale dekkingsgraad met afgerond ongeveer 10 procentpunten (2016: 8 procentpunten). Een stijging van de nominale marktrente met 1,0 procentpunt daarentegen resulteert in een verbetering van de nominale dekkingsgraad met afgerond ongeveer 12 procentpunten (2016: 9 procentpunten).

Hiervoor is ervan uitgegaan dat de marktrente voor alle looptijden in gelijke mate stijgt of daalt. Er kunnen echter verschillen zijn in de rentebeweging voor verschillende looptijden. De lange rente kan bijvoorbeeld sterker stijgen of dalen dan de korte rente. Veranderingen in de rentecurve worden niet gemeten aan de hand van de modified duration, maar hebben wel invloed op de rentemismatch.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

S2 Vastgoedrisico en aandelenrisico

Vastgoedrisico is het risico dat de waarde van vastgoed en vastgoedaandelen verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Informatie over de spreiding van de portefeuille naar sector en regio is opgenomen in de toelichting op de balanspost vastgoed. De portefeuille vastgoed maakt ongeveer 5% (2016: ongeveer 5%) uit van de totale beleggingen.

Een waardedaling van de vastgoedbeleggingen met 30% resulteert in een daling van de nominale dekkingsgraad met ongeveer 2 procentpunten (2016: ongeveer 2 procentpunt). Een waardestijging van deze beleggingen met 30% daarentegen resulteert in een verbetering van de nominale dekkingsgraad met ongeveer 2 procentpunten (2016: ongeveer 2 procentpunt).

Aandelenrisico is het risico dat de waarde van aandelen verandert als gevolg van veranderingen in de desbetreffende marktprijzen. Informatie over de spreiding van de portefeuille naar sector en regio is opgenomen in de toelichting op de balanspost aandelen. De aandelenportefeuille maakt ongeveer 29% (2016: ongeveer 29%) uit van de totale beleggingsportefeuille.

Een waardedaling van de aandelenportefeuille met 30% resulteert in een daling van de nominale dekkingsgraad met ongeveer 9 procentpunten (2016: ongeveer 9 procentpunten). Een waardestijging van de portefeuille met 30% daarentegen resulteert in een verbetering van de nominale dekkingsgraad met ongeveer 9 procentpunten (2016: ongeveer 9 procentpunten).

S3 Valutarisico

Valutarisico is het risico dat de waarde van beleggingen verandert als gevolg van veranderingen in valutakoersen.

Van de beleggingen luidt omgerekend EUR 59.940 duizend (2016: EUR 56.480 duizend) in een andere valuta dan de euro.

De valutapositie (uitgedrukt in euro's) kan als volgt worden geanalyseerd:

	Vastgoed	Aandelen	Vast- rentende waarden	Totaal	Valuta- afdekking	Netto positie
2017						
Amerikaanse dollar	5.385	28.940	25.051	59.376	-25.733	33.643
Japanse yen	1.002	4.007	20	5.029	42	5.071
Britse pond	532	3.015	1.884	5.431	-1.868	3.563
Overige valuta's	2.218	15.355	443	18.016	-353	17.663
Totaal	9.137	51.317	27.398	87.852	-27.912	59.940

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

	Vastgoed	Aandelen	Vast- rentende waarden	Totaal	Valuta- afdekking	Netto positie
2016						
Amerikaanse dollar	4.758	27.947	18.947	51.652	-19.759	31.893
Japanse yen	1.216	3.469	5	4.690	-173	4.517
Britse pond	506	2.788	1.773	5.067	-1.611	3.456
Overige valuta's	2.304	14.136	624	17.064	-450	16.614
Totaal	8.784	48.340	21.349	78.473	-21.993	56.480

Het (onderliggende) valutarisico op vastgoed en aandelen wordt niet afgedekt. De gehele directe obligatieportefeuille luidt in euro's. Een groot deel van de onderliggende obligaties van de obligatiefondsen luidt in vreemde valuta's. Het valutarisico wordt binnen de obligatiefondsen afgedekt naar de euro.

Een daling van alle valutakoersen ten opzichte van de euro met 25% resulteert in een daling van de nominale dekkingsgraad met ongeveer 8 procentpunten (2016: ongeveer 8 procentpunten). Een stijging van alle valutakoersen ten opzichte van de euro met 25% resulteert in een verbetering van de nominale dekkingsgraad met ongeveer 8 procentpunten (2016: ongeveer 8 procentpunten).

S4 Commodityrisico

Commodityrisico is het risico dat de waarde van commoditybeleggingen verandert als gevolg van veranderingen in de marktprijzen van desbetreffende (onderliggende) grondstoffen. Het pensioenfonds belegt niet in commodities of commodityderivaten, zodat geen sprake is van commodityrisico.

S5 Kredietrisico

Kredietrisico is het risico dat tegenpartijen hun contractuele verplichtingen aan het pensioenfonds of de beleggingsfondsen waarin het pensioenfonds participeert niet nakomen.

Informatie over de kredietwaardigheid van de portefeuille op basis van credit ratings en over de spreiding van de portefeuille naar sector en regio is opgenomen in de toelichting op de balanspost vastrentende waarden. Ongeveer 45% (2016: ongeveer 48%) van de totale portefeuille obligaties heeft de hoogste rating AAA en ongeveer 29% (2016: ongeveer 30%) van de portefeuille heeft de AA-rating.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

S6 Verzekeringstechnisch risico

Het belangrijkste verzekeringstechnisch risico is het langlevensrisico. Dit is het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld bij de vaststelling van de premie en de berekening van de technische voorziening. Door toepassing van de AG-prognosetafels 2016 met correcties voor ervaringssterfte wordt rekening gehouden met een toekomstige verbetering van de levensverwachting.

Een kleiner verzekeringstechnisch risico is het overlijdensrisico. Dit is het risico dat meer deelnemers overlijden vóór pensioendatum dan gemiddeld verondersteld bij de vaststelling van de risicopremie, ofwel het risico dat de hiervoor ontvangen risicopremie onvoldoende is om de toekomstige uitkeringen partnerpensioen en wezenpensioen te dekken. Het overlijdensrisico is (her)verzekerd.

Tenslotte wordt het arbeidsongeschiktheidsrisico onderscheiden. Dit is het risico dat meer deelnemers arbeidsongeschikt worden dan gemiddeld verondersteld bij de vaststelling van de risicopremie voor arbeidsongeschiktheid, met andere woorden dat de toekomstige premievrije pensioenopbouw hoger is dan de hiervoor ontvangen risicopremie.

S7 Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat onvoldoende liquide middelen beschikbaar zijn om op korte termijn aan de verplichtingen (voornamelijk de pensioenuitkeringen) te kunnen voldoen. Dit risico is onder normale omstandigheden nagenoeg afwezig, omdat de pensioenuitkeringen nog langdurig kunnen worden voldaan uit de ontvangen premies en directe beleggingsopbrengsten en bovendien nagenoeg de gehele beleggingsportefeuille bestaat uit liquide vermogenstitels. Dit neemt niet weg dat ingenomen derivatenposities kunnen leiden tot de contractuele verplichting tot bijstorting. Het liquiditeitsrisico wordt overeenkomstig het standaardmodel van DNB op nihil gesteld.

S8 Concentratierisico

Concentratierisico kan optreden als een goede spreiding van beleggingen of pensioenverplichtingen ontbreekt. In het standaardmodel van DNB voor de bepaling van het vereist eigen vermogen is het concentratierisico gelijkgesteld aan nihil. Het pensioenfonds voldoet aan deze veronderstelling van een voldoende gediversifieerde beleggingsportefeuille en een voldoende evenwichtige demografische opbouw van de populatie.

In de toelichting op de balanspost vastrentende waarden zijn de posten die meer dan 5% uitmaken van de totale obligatieportefeuille vermeld. Franse, Duitse en Nederlandse staatsleningen maken gezamenlijk ongeveer 71% (2016: ongeveer 75%) uit van de totale obligatieportefeuille. De actiefpost derivaten heeft nagenoeg volledig betrekking op drie (2016: drie) tegenpartijen. De totale marktwaarde van deze contracten komt overeen met ongeveer 2% (2016: ongeveer 2%) van de reële waarde van de obligatieportefeuille. Daarom wordt het concentratierisico op nihil gesteld.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

S9 **Operationeel risico**

Het operationeel risico is het risico dat optreedt bij de uitvoering van de pensioenactiviteiten en beleggingsactiviteiten, als gevolg van niet afdoende of falende interne processen, menselijk gedrag en systemen of als gevolg van externe gebeurtenissen. Dit risico wordt beperkt door een uitgebreide set checks and balances inclusief de ISAE 3402-rapportages die het pensioenfonds van de diverse uitvoerders ontvangt. Het operationeel risico wordt overeenkomstig het standaardmodel van DNB op nihil gesteld.

S10 **Actief risico**

Actief risico is het risico dat het rendement van een beleggingsportefeuille afwijkt van de voor deze beleggingsportefeuille gehanteerde benchmark. Op basis van een ALM-studie wordt een strategische beleggingsmix bepaald. Ter beoordeling van de relatieve beleggingsresultaten wordt voor de afzonderlijke beleggingscategorieën binnen de totale beleggingsportefeuille een benchmark bepaald, die worden geaggregeerd op portefeuilleniveau. Door middel van zowel actief beheer van de onderscheiden afzonderlijke beleggingsportefeuilles per assetcategorie (selectie van individuele vermogenstitels) als actief beheer van de totale portefeuille (afwijking van de strategische mix) wordt actief risico aangegaan. De benchmarkportefeuille dient dus als referentiekader voor de beoordeling van de relatieve beleggingsresultaten. Het actief risico wordt vooralsnog op nihil gesteld.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Toelichting op de rekening van baten en lasten

(bedragen in duizenden euro's)

Baten

13 Premiebijdragen voor risico pensioenfonds

	2017	2016
Reglementaire premie	10.998	10.443
Toeslagkoopsom	1.500	1.086
Herstellpremie	-	1.700
Totaal	12.498	13.229

De jaarlijks door de werkgever aan het pensioenfonds verschuldigde feitelijke premie is gelijk aan 25% van de som van de pensioengevende salarissen van alle deelnemers per begin van het jaar waarop de premie betrekking heeft, zonder rekening te houden met het fiscale maximum.

De kostendeekkende premie in de zin van artikel 128 lid 1 van de Pensioenwet bedraagt EUR 13.734 duizend (2016: EUR 11.726 duizend) en is als volgt samengesteld:

	2017	2016
Pensioenopbouw	9.544	7.740
Risicopremie voor overlijden (partnerpensioen en wezenpensioen)	231	212
Risicopremie voor arbeidsongeschiktheid (premie vrijstelling)	280	241
Toeslagkoopsom	1.426	1.010
Opslag voor pensioenuitvoeringskosten	669	747
Solvabiliteitsopslag (behorende bij het vereist eigen vermogen)	1.584	1.776
Totaal	13.734	11.726

De kostendeekkende premie wordt vastgesteld op basis de rentetermijnstructuur DNB per eind december van het voorgaande jaar.

De gedempte kostendeekkende premie in de zin van artikel 128 lid 2 van de Pensioenwet bedraagt EUR 11.365 duizend (2016: EUR 10.536 duizend). Rekening houdend met de premiebodem bedraagt de gedempte kostendeekkende premie EUR 12.759 duizend (2016: EUR 10.668 duizend).

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

	2017	2016
Pensioenopbouw	4.490	4.125
Risicopremie voor overlijden (partnerpensioen en wezenpensioen)	231	212
Risicopremie voor arbeidsongeschiktheid (premie vrijstelling)	120	124
Opslag voor pensioenuitvoeringskosten	669	747
Toeslagkoopsom	750	590
Solvabiliteitsopslag (behorende bij het vereist eigen vermogen)	772	975
Opslag voor ambitie toeslagverlening	4.333	3.763
Gedempte kostendekkende premie ex artikel 128 lid 2 Pensioenwet	11.365	10.536
Extra premie in verband met premiebodem	1.394	132
Totaal	12.759	10.668

De gedempte kostendekkende premie wordt berekend op basis van het verwachte rendement.

De feitelijke premie is EUR 261 duizend lager (2016: EUR 2.561 duizend hoger) dan de gedempte kostendekkende premie. Het tekort is gefinancierd vanuit het premie- en indexatiedepot.

In aanvulling op de hiervoor genoemde premie van 25% van de som van de pensioengevende salarissen, is de werkgever jaarlijks ten behoeve van de overgangsmaatregel met betrekking tot de toeslagverlening voor de actieve deelnemers, een additionele premie voor deze onvoorwaardelijke toeslagverlening verschuldigd. De extra premie bedraagt voor 2017 EUR 1.500 duizend (2016: EUR 1.086 duizend). In 2016 heeft de werkgever daarnaast eenmalig een herstelpremie van EUR 1.700 duizend gestort.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

14 Beleggingsresultaten voor risico pensioenfonds

De beleggingsresultaten kunnen als volgt worden weergegeven:

	Direct	Indirect	Kosten	Totaal
2017				
Vastgoed	-	-214	-	-214
Aandelen	-	5.540	-	5.540
Vastrentende waarden	2.010	-1.864	-	146
Geldmarktbeleggingen	-54	-	-	-54
Rentederivaten	760	-5.376	-	-4.616
	2.716	-1.914	-	802
Niet aan assetcategorieën toegerekende kosten			-1.053	-1.053
Totaal	2.716	-1.914	-1.053	-251
2016				
Vastgoed	-	549	-	549
Aandelen	-	5.564	-	5.564
Vastrentende waarden	2.013	8.591	-	10.604
Geldmarktbeleggingen	-27	-	-	-27
Rentederivaten	198	2.475	-	2.673
	2.184	17.179	-	19.363
Niet aan assetcategorieën toegerekende kosten			-1.108	-1.108
Totaal	2.184	17.179	-1.108	18.255

De directe beleggingsopbrengsten betreffen rente en door beleggingsfondsen uitgekeerd dividend.

De indirecte beleggingsopbrengsten betreffen waardeveranderingen inclusief valutakoersverschillen.

De hiervoor weergegeven kosten van vermogensbeheer zijn de rechtstreeks aan het pensioenfonds in rekening gebrachte kosten.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

De kosten van vermogensbeheer die direct ten laste van het pensioenfonds komen, maar niet zijn toegerekend aan de beleggingscategorieën, kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2017	2016
Kosten vermogensbeheer	668	677
Kosten custodian	152	163
Totaal vóór toerekening kosten bestuur en financieel beheer	820	840
Toegerekende kosten bestuur en financieel beheer	233	268
Totaal	1.053	1.108

De kosten die ten laste van beleggingsfondsen komen zijn hierin niet begrepen, maar zijn onderdeel van de waardeveranderingen. De ten laste van de beleggingsfondsen komende kosten kunnen worden onderscheiden in kosten van vermogensbeheer (vergoeding beheer beleggingen, bewaarloon en overige kosten) en transactiekosten. In de waardeveranderingen van de rentederivaten zijn eveneens transactiekosten begrepen.

De niet rechtstreeks aan het pensioenfonds in rekening gebrachte kosten, die onderdeel zijn van de waardeveranderingen van de beleggingen, kunnen als volgt worden gespecificeerd:

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

	Kosten vermogens- beheer	Transactie- kosten
2017		
Vastgoed	2	2
Aandelen	36	13
Vastrentende waarden		
• Obligaties	-	-
• Obligatiefondsen	18	21
Geldmarktbeleggingen	4	-
Rentederivaten	-	60
Totaal	60	96
2016		
Vastgoed	2	1
Aandelen	21	11
Vastrentende waarden		
• Obligaties	-	-
• Obligatiefondsen	12	17
Geldmarktbeleggingen	4	-
Rentederivaten	-	107
Totaal	39	136

De niet rechtstreeks aan het pensioenfonds in rekening gebrachte kosten, die onderdeel zijn van de waardeveranderingen van de beleggingen, kunnen slechts door middel van schattingen worden vastgesteld. De hiervoor weergegeven transactiekosten met betrekking tot beleggingsfondsen betreffen de aan deze beleggingsfondsen betaalde in- en uitstapkosten.

15 Overige baten

	2017	2016
Vergoeding kosten door werkgever	295	120
Totaal	295	120

De vergoeding van de werkgever van EUR 295 duizend heeft betrekking op met name de kosten die zijn gemaakt in verband met de toekomstige pensioenuitvoering (nieuwe pensioenuitvoerder en collectieve waardeoverdracht) en de harmonisatie van de pensioenrichtleeftijden.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

De vergoeding over 2016 van EUR 120 duizend had betrekking op de kosten in verband met de nieuwe pensioenregeling per 1 januari 2016 en de toekomstige pensioenuitvoering.

Lasten

16 Pensioenuitkeringen

	2017	2016
Ouderdomspensioen	893	827
Partnerpensioen	241	240
Wezenpensioen	15	35
Totaal periodieke pensioenuitkeringen	1.149	1.102
Afkopen pensioenen	5	6
Totaal	1.154	1.108

17 Pensioenuitvoeringskosten

Dit betreft de kosten met betrekking tot de uitvoering van de pensioenregeling. De kosten van vermogensbeheer zijn hierin niet begrepen. De kosten van bestuur en financieel beheer worden toegerekend aan pensioenuitvoering en vermogensbeheer.

	2017	2016
Kosten pensioenuitvoering	258	267
Kosten bestuursondersteuning	113	184
Advies- en controlekosten	535	350
Overige kosten	82	88
Totaal vóór toerekening aan vermogensbeheer	988	889
Toegerekend aan vermogensbeheer	-233	-268
Totaal	755	621

In 2017 zijn (meer) advieskosten gemaakt in verband met de toekomstige pensioenuitvoering en de harmonisatie van de pensioenrichtleeftijden dan vorig jaar. De werkgever heeft de additionele kosten vergoed.

De kosten van bestuur en financieel beheer zijn in de verhouding 50:50 toegerekend aan pensioenuitvoering en vermogensbeheer.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

18 Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de technische voorziening van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en partnerpensioen. De pensioenopbouw wordt berekend op basis van de rentetermijnstructuur DNB primo verslagjaar.

	2017	2016
Pensioenopbouw actieve deelnemers	9.637	7.830
Toekomstige pensioenuitvoeringskosten	187	151
Totaal	9.824	7.981

19 Toeslagverlening

	2017	2016
Toeslagverlening actieve deelnemers	1.426	1.010
Totaal	1.426	1.010

De pensioenrechten van de actieve deelnemers, die per 31 december 2015 reeds deelnemer waren, zijn per 1 januari 2017 verhoogd met 1,43% (1 januari 2016: verhoging 1,15%), gefinancierd uit een toeslagkoopsom van de werkgever. De pensioenrechten van de overige actieve deelnemers zijn niet verhoogd. De premievrije pensioenrechten en de ingegane pensioenen zijn per 1 januari 2017 en 1 januari 2016 niet verhoogd.

20 Rentetoevoeging technische voorziening

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de rentetermijnstructuur DNB per balansdatum. Aan de technische voorziening wordt rente toegevoegd op basis van de éénjaarsrente volgens deze rentetermijnstructuur primo verslagperiode.

	2017	2016
Totaal	-362	-98

De in het verslagjaar aan de technische voorziening toegevoegde rente is gebaseerd op de éénjaarsrente van negatief 0,2% (2016: negatief 0,1%).

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

21 Wijziging rekenrente

De waarde van de pensioenverplichtingen verandert onder invloed van veranderingen in de rekenrente.

	2017	2016
Totaal	2.898	-21.672

De afgeleide rekenrente is in het verslagjaar gestegen van 1,5% tot 1,7% en is in 2016 gedaald van 1,9% tot 1,5%.

22 Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Toekomstige pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariael berekend en opgenomen in de technische voorziening. De hieronder opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen en kosten van de verslagperiode.

	2017	2016
Onttrekking pensioenuitkeringen	1.167	1.102
Onttrekking pensioenuitvoeringskosten	23	22
Totaal	1.190	1.124

23 Pensioenrechten individuele waardeoverdrachten

Hieronder zijn opgenomen de toevoeging aan de technische voorziening uit hoofde van pensioenrechten met betrekking tot inkomende waardeoverdrachten en de onttrekking aan de technische voorziening uit hoofde van pensioenrechten met betrekking tot uitgaande waardeoverdrachten.

	2017	2016
Pensioenrechten inkomende waardeoverdrachten	-117	-542
Pensioenrechten uitgaande waardeoverdrachten	686	1.615
Saldo	569	1.073

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

24 Wijzigingen actuariële grondslagen

De actuariële grondslagen zijn de uitgangspunten en veronderstellingen waarop de berekening van de technische voorziening is gebaseerd. Onder wijziging actuariële grondslagen is het effect van aanpassing van de bestandsgrondslagen, economische grondslagen en kostengrondslagen op de voorziening opgenomen.

	2017	2016
Levensverwachting	-	519
Totaal	-	519

25 Overige mutaties technische voorziening

	2017	2016
Actuariële resultaten	60	-89
Harmonisatie	-719	-
Overig	-105	-
Totaal	-764	-89

De actuariële resultaten zijn als volgt samengesteld:

	2017	2016
Kortlevenrisico	249	108
Langlevensrisico	-365	-126
Totaal sterfte	-116	-18
Arbeidsongeschiktheid	198	-19
Flexibele keuzemogelijkheden	-22	28
Overig	-	-80
Totaal	60	-89

In 2017 zijn de bestaande pensioenrichtleeftijden geharmoniseerd en is de standaardpensioenleeftijd verhoogd naar 68 jaar. De conversie heeft plaatsgevonden op basis van een gewijzigde inschatting van ervaringssterfte en partnerfrequenties en de rentetermijnstructuur per 30 september 2017. Als gevolg van de gewijzigde ervaringssterfte en partnerfrequenties en andere rentetermijnstructuur resulteert de omzetting in een toevoeging aan de technische voorziening van EUR 719 duizend.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Daarnaast zijn in 2017 de opgebouwde prepensioenkapitalen verhoogd met de waarde van het vervallen van de bijschrijving van de risicopremie en de grenzen voor het bijschrijven van rendement. Als gevolg hiervan is een bedrag van EUR 105 duizend aan de technische voorziening toegevoegd.

26 Herverzekeringen

	2017	2016
Premies herverzekering	-231	-212
Winstdeling herverzekering	45	-
Totaal	-186	-212

27 Individuele waardeoverdrachten

Hieronder is opgenomen het saldo van inkomende bedragen uit hoofde van overgenomen pensioenverplichtingen en uitgaande bedragen uit hoofde van overgedragen pensioenverplichtingen.

	2017	2016
Inkomende waardeoverdrachten	83	443
Uitgaande waardeoverdrachten	-709	-1.366
Saldo	-626	-923

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Overige informatie

Verbonden partijen

De werkgever, de bestuursleden en de leden van het verantwoordingsorgaan worden aangemerkt als verbonden partijen.

Tussen het pensioenfonds en de werkgever is een uitvoeringsovereenkomst inzake de financiering en de uitvoering van de pensioenregeling gesloten. De werkgever heeft deze overeenkomst per 1 januari 2018 opgezegd.

Een deel van de kosten van de uitvoering van de pensioenregeling komt voor rekening van de werkgever. De door de werkgever gedragen kosten, exclusief de aan het pensioenfonds vergoede kosten die in deze jaarekening zijn verwerkt, bedragen EUR 129 duizend (2016: EUR 240 duizend).

Het pensioenfonds heeft geen leningen verstrekt aan leden van het bestuur of leden van het verantwoordingsorgaan en heeft ook anderszins geen vorderingen op hen.

De voorzitter van het bestuur is benoemd op voordracht van de werkgever. De overige bestuursleden en de leden van het verantwoordingsorgaan zijn of waren in dienst van de werkgever. Inzake de beloning van bestuurders wordt verwezen naar de paragraaf Bezoldiging bestuurders hierna.

Medewerkers

Het pensioenfonds heeft geen personeel in dienst.

Bezoldiging bestuurders

Twee bestuurders ontvangen een honorarium van het pensioenfonds. Het totaal van de honoraria over 2017 bedraagt EUR 116 duizend (2016: nihil) waarvan EUR 7 duizend (2016: nihil) ten laste van het pensioenfonds. De overige bestuurders van het pensioenfonds ontvangen geen bezoldiging. Zij zijn in loondienst bij de werkgever en hebben een gedeeltelijke vrijstelling van hun hoofdfunctie in verband met hun bestuursfunctie bij het pensioenfonds.

Honorarium accountant

De aan het verslagjaar toegerekende accountantshonoraria zoals bedoeld in artikel 382a Titel 9, Boek 2 BW bedragen totaal EUR 34 duizend (2016: EUR 28 duizend) en hebben volledig betrekking op de controle van de jaarrekening en de jaarstaten DNB. In de aan het verslagjaar 2017 toegerekende accountantshonoraria is een bedrag van EUR 3 duizend begrepen dat betrekking heeft op de jaarrekeningcontrole 2016.

Belastingen

Het pensioenfonds is op grond van de aard van de activiteiten vrijgesteld van belastingheffing voor de vennootschapsbelasting.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

De activiteiten van het pensioenfonds zijn niet onderworpen aan de heffing van omzetbelasting (btw). Om deze reden heeft het pensioenfonds geen recht op aftrek van voorbelasting op kosten.

Toezichthouder

Het pensioenfonds is in gevolge artikel 102 van de Pensioenwet op 14 november 2013 aangemeld bij DNB en is per 1 januari 2014 ingeschreven in het door DNB beheerde register van pensioenfonds. Met ingang van 1 januari 2014 valt het pensioenfonds onder het prudentieel en materieel toezicht van DNB en onder het gedragstoezicht van Autoriteit Financiële Markten (AFM), zoals geregeld in de Pensioenwet.

Het pensioenfonds heeft in 2017 een geactualiseerd herstelplan bij DNB ingediend. Het herstelplan is goedgekeurd door DNB. Het vorige herstelplan is per 1 januari 2017 vervallen.

Er is geen sprake van door DNB of AFM genomen corrigerende maatregelen ingevolge artikel 96 van de Pensioenwet, anders dan het vigerende herstelplan.

DNB heeft op 18 december 2017 gemeld dat zij geen gebruik zal maken van haar bevoegdheid om een verbod tot waardeoverdracht op te leggen.

Bestemming van het resultaat

In de statuten is geen bepaling opgenomen over de wijze waarop het resultaat moet worden verdeeld. Het resultaat wordt jaarlijks geheel ten gunste dan wel ten laste van de reserves gebracht.

Gebeurtenissen na balansdatum

Beëindiging uitvoeringsovereenkomst

De werkgever heeft de uitvoeringsovereenkomst per 1 januari 2018 beëindigd. Het pensioenfonds voert vanaf 1 januari 2018 geen pensioenovereenkomsten meer uit.

Collectieve waardeoverdracht naar De Nationale APF

Op 1 januari 2018 heeft de collectieve waardeoverdracht plaatsgevonden naar De Nationale APF. Het overdrachtsbestand is eind januari 2018 opgeleverd aan de nieuwe pensioenuitvoerder. De economische eigendom van de bij de waardeoverdracht behorende beleggingen is per 1 januari 2018 overgegaan naar De Nationale APF. Medio januari 2018 zijn alle beleggingen, met uitzondering van een vastgoedfonds, verkocht en is het geld overgedragen aan De Nationale APF die daar gelijk beleggingen voor heeft aangekocht. Het vastgoedfonds is overgedragen aan De Nationale APF.

De met de collectieve waardeoverdracht samenhangende kosten worden door de werkgever vergoed.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Collectieve waardeoverdracht naar Nationale-Nederlanden Premium Pension Institution B.V.

Op 1 januari 2018 heeft de collectieve waardeoverdracht plaatsgevonden naar Nationale-Nederlanden Premium Pension Institution B.V.. Het bestand met de (gewezen) deelnemersgegevens is medio januari 2018 opgeleverd. Eind januari 2018 is het kapitaal overgeboekt naar Nationale-Nederlanden Premium Pension Institution B.V.. De werkgever heeft vervolgens een compensatie verstrekt voor de periode vanaf 1 januari 2018 dat het kapitaal niet is belegd.

De met de collectieve waardeoverdracht samenhangende kosten worden door de werkgever vergoed.

Afstemming (gewezen) deelnemers

Naar aanleiding van de uitgevoerde collectieve waardeoverdrachten correspondeert het pensioenfonds nog met enkele (gewezen) deelnemers.

Beëindiging overeenkomsten

De overeenkomsten met BlackRock, Kasbank en Blue Sky Group zijn beëindigd. De nog aanwezige overeenkomsten zijn inmiddels opgezegd of de opzegtermijn wordt bewaakt.

Amsterdam, 21 juni 2018

College van vereffenaars

Overige gegevens

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Pensioenfonds Autoriteit Financiële Markten in liquidatie te Amsterdam is aan Milliman Pensioenen vof de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2017.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaris ben ik onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Autoriteit Financiële Markten in liquidatie, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds. Dit geldt tevens voor andere actuarissen en deskundigen die werkzaam zijn bij Milliman Pensioenen v.o.f.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op EUR 1.288.000,-. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven EUR 364.000,- te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet.

De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of

- de technische voorzieningen, het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen toereikend zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-personregel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

De technische voorzieningen zijn, overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten, als geheel gezien, toereikend vastgesteld.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet met uitzondering van artikel 131 en 132 van de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen. Deze situatie bestaat voor het derde jaareinde.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Autoriteit Financiële Markten in liquidatie is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie van Stichting Pensioenfonds Autoriteit Financiële Markten in liquidatie is naar mijn mening slecht, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het minimaal vereist eigen vermogen.

Amsterdam, 21 juni 2018

drs. R.K. Sagoenie AAG

verbonden aan Milliman Pensioenen v.o.f.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting Pensioenfonds Autoriteit Financiële Markten in liquidatie te Amsterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Pensioenfonds Autoriteit Financiële Markten in liquidatie per 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2017;
2. de rekening van baten en lasten over 2017;
3. het kasstroomoverzicht; en
4. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Pensioenfonds Autoriteit Financiële Markten in liquidatie zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- samenvatting;
- kerncijfers;
- algemeen;
- bestuursverslag;
- verslag visitatiecommissie;
- verslag verantwoordingsorgaan;
- personalia;
- overige gegevens;
- bijlage.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De met governance belaste personen zijn verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan het bestuur dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de het bestuur over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Den Haag, 21 juni 2018

Baker Tilly Berk N.V.

drs. R. Buitenhuis RA

Bijlage

Functies en nevenfuncties van bestuur en organen naar de situatie per 31 december 2017

In dit overzicht zijn van de verbonden personen de betaalde en onbetaalde functies weergegeven bij bedrijven en instellingen, waarmee het pensioenfonds zakelijke contacten onderhoudt, conform artikel 5 lid 4 van de gedragscode. Indien een persoon uit hoofde van zijn hoofdfunctie door het bestuur formeel is benoemd c.q. voorgedragen, en indien daarbij volledig duidelijk is op grond waarvan de verbonden persoon deze functie namens het pensioenfonds vervult, geldt deze hoofdfunctie als zijn of haar beroep en niet als nevenfunctie, gezien vanuit het pensioenfonds.

Voor dit overzicht dienen drie afwegingen te worden onderscheiden, te weten:

1. Is hier sprake van een nevenfunctie bij een bedrijf of instelling, waarmee het pensioenfonds zakelijke contacten onderhoudt? Zo ja, dan de functie als nevenfunctie vermelden; zo nee, dan niet vermelden.
2. Is hier sprake van een nevenfunctie die kan leiden tot vermenging van privébelangen met betrekking tot bijvoorbeeld voorkennis of privétransacties? Zo ja, dan mag deze nevenfunctie niet worden goedgekeurd of moeten mitigerende maatregelen worden getroffen.
3. Als een persoon uit hoofde van zijn beroep (= hoofdfunctie) door het bestuur formeel is benoemd c.q. voorgedragen en als daarbij volledig duidelijk is op grond waarvan de persoon zijn of haar functie bij het pensioenfonds vervult, dan is geen sprake van een nevenfunctie als onder punt 1 hierboven beschreven.

Bestuur

De heer drs. S. Baars

Beroep: Senior Partner Montae Advies B.V.

Nevenfunctie: n.v.t.

De heer prof. dr. J. Koelewijn

Beroep: Zelfstandig adviseur

Nevenfunctie: n.v.t.

Mevrouw prof. dr. G.C.M. Majoor RA

Beroep: Specialist Accountantscontrole AFM

Nevenfunctie: n.v.t.

De heer mr. A.P.F. Voogd CPE

Beroep: Toezichthouder Lenen, Sparen & Retailbeleggen AFM

Nevenfunctie: n.v.t.

De heer drs. J.M. Wouterson RA

Beroep: Senior Toezichthouder Kwaliteit Accountantscontrole & Verslaggeving AFM

Nevenfunctie: n.v.t.

PENSIOENFONDS AFM in liquidatie

Manager Pensioenfonds AFM

De heer drs. W.A.C.M. Koch RA
Beroep: management consultant
Nevenfunctie: n.v.t.

Verantwoordingsorgaan

De heer mr. drs. H.F.W. Bruggeman MBA
Beroep: Directeur Dutch Advisory Committee Securities Industry
Nevenfunctie: n.v.t.

Mevrouw E.M. Ferf MSc

Beroep: Toezichthouder Lenen, Sparen & Retailbeleggen AFM
Nevenfunctie: n.v.t.

De heer drs. P.W. van Gerwen

Beroep: Hoofd/Commissaris Handelsbesluiten Efficiënte Kapitaalmarkten AFM
Nevenfunctie: n.v.t.

De heer drs. J.P.J. Wensveen

Beroep: Manager Strategie, Beleid en Internationale Zaken AFM
Nevenfunctie: n.v.t.

Mevrouw mr. S.J.G. Janssen

Beroep: Manager AFM
Nevenfunctie: n.v.t.

De heer mr. drs. P.A.W. Mulder

Beroep: pensioengerechtigde
Nevenfunctie: n.v.t.

Colofon

Stichting Pensioenfonds Autoriteit Financiële Markten in liquidatie

Bezoekadres: Vijzelgracht 50, 1017 HS Amsterdam

Postadres: Postbus 123, 1180 AC Amstelveen

E-mailadres bestuur: bestuur@pensioenfondsafm.nl

www.pensioenfondsafm.nl